ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім • Сад • Город

№11 листопад 2007

Нові сорти суниці

Екзотичні рослини у домі

Смакуємо салат з грибами

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань

Як звільняється матеріально відповідальна особа

Я звільнився з підприємства за згодою сторін, працював як матеріально відповідальна особа. Трудова книжка на руках, залишок зарплати віддали, а ключі від складу та майстерні – в мене. Директор посилається на те, що немає кому передати матеріальні цінності та устаткування майстерні. Як мені правильно вчинити?

І.В.,
Хмельницька обл.

Чинним законодавством України передбачено, що матеріально відповідальні особи займають посади або виконують роботи, безпосередньо пов'язані із зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих їм цінностей. Перелік таких посад та робіт закріплений нормативним актом, що діє ще з часів СРСР, затверджений постановою Держкомпраці СРСР і Секретаріату ВЦРПС № 447/24 від 28.12.1977 р. Згаданий Перелік складається з двох частин: перша – посади працівників, з якими можуть укладатися договори про повну матеріальну відповідальність (наприклад, завідувачі касами, магазинами тощо), друга – роботи, на виконання яких може укладатися договір про повну матеріальну відповідальність (наприклад, роботи щодо прийому від населення усіх платежів та видачі грошей через касу тощо). Перелік не допускає розширеного тлумачення.

Відповідно до статті 135-1 Кодексу законів про працю України з зазначеними у Переліку працівниками підприємства, установи, організації укладаються письмові угоди про повну матеріальну відповідальність.

Якщо угода про повну матеріальну відповідальність не укладена, то працівник несе обмежену матеріальну відповідальність на загальних підставах, якщо немає інших законних підстав для притягнення його до повної матеріальної відповідальності.

У Вашому випадку, Ви повинні були під час звільнення передати товарно-матеріальні цінності керівнику підприємства (або іншій посадовій особі) під звіт. Тримати в себе матеріальні цінності та будь-які речі підприємства Ви не маєте права.

До відома: власник або уповноважений ним орган має право звернутися до суду з питань стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, у строк в один рік з дня виявлення заподіяної працівником шкоди.

ДІМ·САД·ГОРОД **№11 2007 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Право на пенсію державного службовця

Мені 75 років. У 1963 році мене було обрано головою сільської ради. З 1963 по 1984 р. був переведений на посаду заступника голови колгоспу. З 1984 по 1990 р. мене знову обирали головою сільської ради. Чи маю я право на державну пенсію?

С.О. Лесів,
вул. Франка, 74, с. Коропець, Монастириський район, Тернопільська область, 48370

Згідно із Законом України "Про державну службу" на одержання пенсії державних службовців мають право особи, які досягли встановленого законодавством пенсійного віку, за наявності загального трудового стажу для чоловіків не менш як 25, для жінок – не менш як 20 років, у тому числі стажу державної служби не менш як 10 років, та які на час досягнення пенсійного віку працювали на посадах державних службовців, а особи, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців, незалежно від місця роботи під час досягнення пенсійного віку.

До стажу державної служби, що дає право на призначення пенсії державного службовця, зараховуються періоди роботи в органах та на посадах, передбачених Порядком обчислення стажу державної служби, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03.05.1994 р. №283. Посада голови сільської ради дан[illegible] Переліком не передбачена.

Відповідно до статті 21 Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування, які мають стаж роботи в органах місцевого самоврядування або державної служби не менш як 10 років, проводиться в порядку, визначеному законодавством про державну службу.

Названа норма поширюється лише на осіб, які, по-перше, досягли пенсійного віку в період її чинності, по-друге, набули статусу посадової особи місцевого самоврядування. Статус посадової особи місцевого самоврядування громадяни України могли набути після ухвалення Закону України від 07.06.2001 р. № 2493 "Про службу в органах місцевого самоврядування", який набрав чинності з 4 липня 2001 р.

Отже, право на пенсію державного службовця, Ви, шановний дописувачу, на жаль, не маєте.

ранньої капусти, а пізня капуста чудово зберігається в льоху на дачі. У процесі вирощування овочів я абсолютно не застосовую отрутохімікатів. Отже, мої овочі екологічно безпечні.

Секрети вирощування ранньої капусти полягають у використанні ранньостиглих сортів, ранніх термінів висаджування, добре розвинутої, загартованої розсади, правильного вибору ділянки та його підготовки. Найбільш скоростиглий сорт – Дитмаршер фрюєр, на декілька днів пізніше достигають сорти Червнева і Димерська 7, у них більші головки. Запорукою раннього достигання є висаджування загартованої, добре розвинутої розсади у горщечках з 7–8 листочками. Городяни таку розсаду можуть виростити в умовах міської квартири. Для цього насіння треба висівати наприкінці січня – на початку лютого, використовувати досвічування люмінесцентними лампами і витримувати відповідні режими вирощування.

Щоб одержати ранній урожай, необхідно правильно обрати строк висаджування розсади у відкритий ґрунт. В умовах Харківської області це – перша декада квітня, як тільки поспіє ґрунт. Не слід боятися заморозків, похолодань: загартована розсада все витримає. Немає потреби й накривати рослини плівкою в перший період їхнього росту. Багато городників-початківців не знають

Капуста з городу протягом усього року

До групи капуст належать капуста білоголова, червоноголова, цвітна, брокколі, савойська, брюссельська, кольрабі. За даними Інституту харчування, людині рекомендується споживати 35–50 кг капусти в рік – майже третину всіх овочів. Вона присутня в нашому раціоні щодня практично цілий рік.

Капуста білоголова. Цей вид капусти відвіку цінувався не тільки як харчова, а й як лікарська рослина, що має, за словами римського письменника Катона, цілющі властивості "в пропорції, яка сприяє здоров'ю".

Капуста покращує роботу шлунково-кишкового тракту і серцево-судинної системи, володіє протизапальною, ранозагоюювальною, бактерицидною дією. В ній містяться практично всі вітаміни, особливо багато вітаміну С (аскорбінової кислоти). Важливо, що він добре зберігається у квашеній за тривалого зберігання. Взимку й навесні в капусті є близько 50 мг на 100 г аскорбінової кислоти. Це стільки ж, як у лимонах і апельсинах. Господиням корисно знати, що злегка недоварену капусту римляни рекомендували для послаблення, а довго варену – для закріплення. З Салернського кодексу здоров'я виходить, що найкраще очищають шлунок подані разом суп з капусти і салат із свіжої капусти.

Цей овоч незамінний не тільки в будні, а й за святковим столом. Народна мудрість свідчить: "З'їж капусту перед питтям – не сп'янієш, з'їж після – хміль розженеш".

Усім городникам хочеться мати власну капусту якомога триваліший період. Конвеєр виробництва білоголової капусти можна створити, використовуючи ранньо- та пізньостиглі сорти за відповідної агротехніки вирощування. Я споживаю білоголову капусту з власного городу протягом усього року. Щорічно наприкінці травня – на початку червня збираю перший урожай

цього і висаджують ранню капусту наприкінці квітня і навіть у травні, а урожай одержують, природно, не раніше середини – кінця червня. Ось так обділяють себе ранньою продукцією на 2–4 тижні.

Часто буває, що садіння ранньої капусти у вказані терміни затримується через те, що ґрунт не поспів, він мокрий і обробці не підлягає. Щоб цього уникнути, бажано на ділянці з осені нарізувати борозни з міжряддями 60 см. У ці борозни розкладають горщечки з розсадою на відстані 30 см, як тільки відтане ґрунт, і присипають їх землею.

Для отримання ранньої продукції кращими є південні схили, що добре прогріваються. З метою забезпечення рослин достатньою кількістю поживних речовин під ранню капусту вносять по 4–5 кг на 1 м² перегною або пташиного посліду, по 30 г аміачної селітри і калійних добрив та по 50 г суперфосфату. Доцільно добрива, особливо якщо їх мало, давати в лунку під час садіння: по дві пригорщі перегною і чайну ложку нітроамофоски.

Догляд полягає у поливах, залежно від вологості ґрунту, знищенні бур'янів, розпушуванні ґрунту. На початку утворення головок капусту підгортають. Рання капуста дуже реагує на підживлення, особливо в ранній період, коли утруднене надходження поживних речовин з холодного ґрунту. Через 7–10 днів після висаджування рослини підживлюють гноївкою (розведення 1:5–7) або пташиним послідом (розведення 1:10–12), на одну рослину витрачається 0,5 л розчину. Головки збирають вибірково: перші масою 300–500 г, пізніше – масою 1 кг і більше, не допускаючи розтріскування.

Середньостигла капуста дає урожай з середини липня по середину вересня. Нею заповнюється промі-

Сорт Ліка

Сорт Леся

Сорт Ярославна

жок між кінцем збирання ранньої продукції і початком пізньої. Найпоширеніший сорт – Слава 1305. Вирощують розсадним способом, 30–40-денну безгорщечкову розсаду висаджують у відкритий ґрунт за схемою 60 х 50 см у два терміни для більш тривалого надходження врожаю: перший раз через два–три тижні після садіння ранньої капусти, другий – через два–три тижні після першого. Підготовка ділянки, внесення добрив такі самі, як і під пізню капусту.

Пізньостигла капуста налічує безліч сортів. Але лідером останніми роками стали: Харківська зимова, Білосніжка, Українська осінь, Ліка, Ярославна – сорти Інституту овочівництва і баштанництва, гордість вітчизняної селекції. Вони одержали всесвітнє визнання. Всі сорти вирізняються високою врожайністю, гарною лежкістю, чудовими смаковими та засолювальними якостями, стійкі до розтріскування, транспортабельні. Стійкі до хвороб як у період вирощування, так і в процесі зберігання. Рекомендуються замість сорту Амагер 611, на смак набагато перевершують сорти типу Лангедейкер, при цьому зберігаючи високу лежкість.

Харківська зимова. Головки щільні та дуже щільні. Маса головки 2–3,5 кг. Еталон лежкості.

Білосніжка. Назва відповідає сорту. Щільність головки середня і хороша, маса – 2,2–4,8 кг. Зберігається дещо гірше, ніж Харківська зимова, але перевершує за врожайністю та смаковими якостями. Білизна листя цінується в засолі. Сорт посухостійкий.

Ліка. Головки щільні, масою 3–4 кг, з невеликими порожнинами біля качана. Еталон у засолі. Створений на базі знаменитого засолювального сорту Брауншвейзька.

Сорт Харківська зимова

Українська осінь. Дуже добре зберігається. Головки соковиті, щільні, масою 3–4,2 кг. Урожайніший і стійкіший до хвороб, ніж попередні сорти.

Ярославна. Має щільні головки, дуже великі – понад 4 кг. Вирізняється високою потенційною врожайністю, яка зумовлена підвищеною стійкістю до хвороб. Сорт найбільш пізньостиглий.

Агротехніка вирощування пізньої капусти

Вона дещо відрізняється від ранньої, насамперед вибором ділянки. Ґрунт для пізньої капусти – це заплави, низини, місця з тривалим застоєм весняних вод, суглинкові, глинисті. Там, де погано ростуть інші овочі, можна з успіхом вирощувати пізню капусту. Важливо, щоб у ґрунті були достатні запаси вологи. Дози органічних і мінеральних добрив під зимову капусту на 40–50% більші, ніж під ранню. На відміну від ранньої капусти, під пізню доцільно вносити свіжий гній. Тривалий період її вегетації дає змогу поступово використовувати поживні речовини, що звільняються. Капуста потребує нейтрального середовища і дуже чутлива як до вапнування кислих ґрунтів, так і до гіпсування солонцюватих.

У практиці застосовують два способи вирощування пізньостиглої капусти: розсадний і безрозсадний. За безрозсадного коренева система проникає дуже глибоко – до 1,5–2 м і рослини стають більш посухостійкими, стійкішими до хвороб та шкідників. У вирощуванні безрозсадної капусти дуже важливо ретельно доглядати її після появи сходів. Найбільшу небезпеку становить хрестоцвіта блішка. Нерідко блішки повністю з'їдають сходи.

Розсадний спосіб надійніший, хоча й трудомісткий, до того ж вегетаційний період збільшується на 15–18 днів, здебільшого через повільне відновлення кореневої системи під час пересаджування.

За безрозсадного способу насіння в ґрунт висівають у належно удобрені лунки 10–20 квітня за схемою 60 х 60 см. Розсаду за такою самою схемою висаджують у третій декаді травня – на початку червня. Догляд полягає в розпушуванні, прополюванні, підгортанні рослин у період формування головок для більшої їх стійкості, утворення додаткового коріння. Капуста – вологолюбна рослина, тому за вегетацію рекомендується поливати її 5–7 разів з нормою 3–4 відра на 1 м^2 з початку вегетації і 4–5 відер – у середині.

Я практично не поливаю капусту, за винятком першого періоду: під час висаджування, приживлювання розсади і початкового стартового її росту й одержую гарні врожаї, а головки здорові і чудово зберігаються. Не поливаю навіть у спекотне літо. Помітила, що інтенсивні поливи капусти у спеку призводили до розвитку слизового і судинного бактеріозів. Моя капуста практично не хворіє й не пошкоджується шкідниками.

Готова до висаджування розсада ранньої капусти

Секрети вирощування полягають у наступному:

• Використовую вищезгадані сорти Інституту овочівництва і баштанництва.

• Вирощую власну розсаду, яку негайно після вибірки висаджую на город. Лунку заправляю добривами, як і для ранньої капусти. Кожну рослину в період приживлення прикриваю листком лопуха. Особливу увагу у перші два тижні після висаджування надаю поливам. Таким чином створюю умови для гарного стартового росту.

• В рядку висаджую капусту через 60 см, а міжряддя розширюю до 80–100 см для того, щоб висадити в них кріп, чабер садовий, змієголовник, чорнобривці, календулу. Так і росте капуста серед квітів і пряно-смакових рослин. Город перетворюється на квітник і приносить не тільки естетичне задоволення, а й оздоровлюються овочі за рахунок фітонцидів ароматних рослин. І ще цікавий факт: аромати дезорієнтують хрестоцвіту блішку, яка знаходить капусту по запаху. А багато зонтичних, наприклад кріп, є рослинами-няньками, де розмножуються і ростуть корисні комахи – антагоністи шкідників.

Червоноголова капуста цікава не тільки привабливим кольором, якого надає їй пігмент антоціан, але й високою харчовою цінністю. Так, за вмістом вітаміну С ця капуста вдвічі, а за вмістом каротину – в 4 рази перевершує білоголову, а червоний пігмент є речовиною, що сприяє виведенню з організму радіоактивних елементів. Вживання в їжу червоноголової капусти усуває млявість шлунка, закрепи.

Червоноголову капусту можна мати з середини літа до весни. Залежно від нашого бажання одержати урожай у певний строк, вирощують відповідні сорти за тією самою агротехнікою, що й білоголову – ранньо-, середньо- або пізньостиглу. Слід враховувати лише одну особливість: у зв'язку з тим, що червоноголова капуста формує порівняно невелику розетку листя, для неї відводять меншу площу, ніж для пізньостиглої. В усі строки червоноголову капусту висаджують за схемою 50–60 × 35–40 см.

Л.М. Шульгіна,
професор,
доктор сільськогосподарських наук,
м. Харків

Рожевий велетень

Оце так помідор!

Неодноразово чув такі вислови від тих, хто побував на моїй дачі і познайомився з сортами-гігантами. Я маю 245 сортів, а назвати кращий не можу, бо кожний з них по-своєму неповторний. Усі сорти-гіганти салатні, з них можна робити томат і сік. Наведу характеристику деяких з них.

Ісполін – сорт напівдетермінантний. Від сходів до першого збирання врожаю минає 115 днів. Кущ могутній, добре облистнений, висотою 1 м 30 см. Стебло тверде, товсте, прямостояче, не вилягає під вагою врожаю, тому не треба підв'язувати до кілків. Закінчується плодоношення у вересні після перших приморозків. За цей час на рослині зав'язується до восьми суцвіть. Суцвіття просте, з одним розгалуженням, на якому утворюються по 5 квіток, що цвітуть по черзі. Дуже багато плодів важать 500 г, але трапляються й кілограмові. Плоди округлі, червоного кольору, з темнішим рум'янцем, м'якуш червоний, щільний, смакові якості добрі. Сорт салатного призначення, середньої транспортабельності.

Круїз – сорт індетермінантний. Період від сходів до першого збирання врожаю – 123 дні. Сорт пізньостиглий. Кущ добре облистнений, стебла середньої товщини, опушені, висотою 2 м 20 см. Потребує підв'язування до шпалери. Суцвіття просте, з одним відгалуженням, на якому утворюється від 1 до 5 великих плодів масою від 500 г до 1 кг. Плодоносить до морозів. У теплицях з опаленням може давати урожай декілька років. Плоди овально-приплюснуті, червоного кольору, з невеликою кількістю насіння, доброго смаку. Сорт салатний.

Гігант-5. Цей сорт не слід плутати з Гібридом 5, який створив Тарасенко. Сорт Гігант-5 індетермінантний, плодоношення припиняється лише після приморозків. Перше суцвіття зав'язується після 11-го листка, наступні – через кожні три листки. Суцвіття просте, на ньому виростає до п'яти плодів. Але найбільші з них ростуть по одному: якщо в суцвітті п'ять квіток, то спочатку розвивається і достигає один плід, а за ним наступні по черзі. Кущ могутній, добре облистнений, висотою 2 м. Потребує підв'язування на шпалері. Плоди великі, плескато-округлі, червоні, масою до 500 г (іноді й до 1 кг), добрих смакових якостей, салатного призначення.

Червоний Сибір і Гігант 2 вивів Андрєєв. Обидва сорти індетермінантні, висотою до 2 м. Плоди плескато-округлі, червоного кольору, масою до 1 кг.

Гібрид 10. Сорт індетермінантний, середньоранній. Період від повних сходів до першого збирання стиглих плодів – 104 дні. Кущ середньооблистнений, висотою 1,8 м, потребує підв'язування. Перше суцвіття утворюється після 11-го листка, наступні – через кожних три. Суцвіття просте, з одним розгалуженням, на якому зав'язується від 3 до 7 плодів різної маси. Більшість важать 400–600 г, але трапляються й кілограмові. Плоди приплюснуто-округлі, червоного кольору, добрих смакових якостей, салатного призначення.

Рожевий велетень – сильнорослий, великоплідний сорт любительської селекції. Плоди плескато-округлої форми, інтенсивно-рожевого кольору, масою 300–500 г (іноді до 1 кг), чудового смаку, салатного призначення. Сорт індетермінантний, середньоранній, від сходів до першого збирання плодів – лише 105 днів. Кущ середньооблистнений, висотою 2,6 м. Потребує підв'язування до шпалери. Сорт салатного призначення, плоди дуже красиві. Транспортабельність середня.

Жовтий велетень – це улюблений сорт нашої родини. Плоди надзвичайно смачні. Сорт індетермінантний, від сходів до першого збирання плодів минає 104 дні. Кущ слабооблистнений, висотою 1,8 м. Перше суцвіття закладається після 11-го листка, наступні – через кожні три листки. Суцвіття просте, на ньому утворюються 1–3 дуже великі жовті велетні, частина яких важить 1 кг.

На мою думку, це малоурожайний сорт. Вирощуємо його виключно через дуже смачні плоди. М'якуш світло-жовтого кольору, ніжний. Сорт салатного призначення.

Зелений велетень. Сорт індетермінантний, ранній, період від появи сходів до першого збирання стиглих

Перемога

ходів – 97 днів. Кущ компактний, добре облистнений, висотою 1,8 м. Перше суцвіття закладається після 9-го листка, наступні – через кожні 3 листки. Суцвіття просте, з одним розгалуженням, на якому висять 5–7 плодів незвичайного зеленого кольору, масою 300 г. Були й по 500 г, але мало, хоча в характеристиці написано, що окремі плоди можуть важити 800 г. М'якуш зелений, дуже соковитий. Сорт салатного призначення.

Лимонний велетень – сорт індетермінантний, період від сходів до першого збирання врожаю – 106 днів. Свою назву сорт одержав через лимонне забарвлення плодів. Вони дуже великі, масою 600 г, бувають і кілограмові. Кущ розлогий, слабооблистнений, висотою до 2 м. Перше гроно закладається після 11-го листка, наступні – через кожні 3 листки. М'якуш оранжевий, ніжний, приємного смаку. Жовтий велетень, Зелений велетень і Лимонний велетень не спричиняють алергії. Вони містять в 11 разів більше бета-каротину, ніж червоні сорти, тому вважаються лікувальними, отож їх сміливо можуть споживати люди, що мають алергію на помідори.

Солодкий банан – одержав свою назву, мабуть, через приємний солодкий смак плодів. Плоди ж у нього червоні, округлі, великі, масою 350 г. Сорт середньоранній, від сходів до першого збирання минає 104 дні. Кущ компактний, добре облистнений, висотою 1,9 м. Сорт салатного призначення.

Перемога – сорт білоруської селекції. Стійкий до несприятливих погодних умов, ранній, стиглі плоди можна збирати вже через 80 днів після появи сходів. Отож, якщо висадити 60-денну розсаду, стиглі плоди матимете вже у травні. Рослина детермінантного типу. А це означає, що вони низькорослі, висотою до 90 см, середньооблистнені. Перше суцвіття утворюється над 6–8-м листком, наступні – через 1–2. Суцвіття просте, з одним розгалуженням, з 7–9 плодами. Плоди плескатоокруглі, середнього і великого розміру, масою 90–130 г, червоні, з відмінними смаковими якостями.

Білецький – суперранній сорт. Рослина детермінантного типу. Стиглі плоди можна збирати вже через 68 днів після сходів. Кущ висотою 1,1 м, добре облистнений. Відрізняється від інших сортів формою листків. Вони розсічені, як у моркви, світло-зеленого кольору. Перше суцвіття утворюється над 5-м листком, наступні – через один листок. Суцвіття просте, з 5–7 плодами, масою 110 г. Плоди вирівняні, червоні, круглі, відмінних смакових якостей.

Болгарська перлина. Цей сорт давно привезли до нас із Болгарії, але за своїми якостями він зайняв достойне місце в овочівників України. Сорт індетермінантний, плодоносить до морозів. Кущ добре облистнений, висотою 2,2 м. Сорт ранній, від сходів до першого врожаю потрібно 110 днів. Перше суцвіття утворюється після 11-го листка, наступні – через кожні 3. Суцвіття просте, з 5 плодами. Плоди красиві, округлі, щільні, червоного кольору, середньою масою 300–500 г (бувають і більші), відмінних смакових якостей. Сорт транспортабельний, салатного призначення.

Городник. Цей сорт часто можна побачити на виставках, і справді, є на що подивитися. На кущі висотою 1,2 м висять суцвіття з 5–6 плодами червоного кольору. Вони красиві, великі, масою до 400 г, бувають і кілограмові. Підв'язані до шпалери утворюють дивовижну стінку, як у казці.

Багато городників скаржаться, що фітофтора знищує урожай. У мене він великий і стабільний. По-перше, перед сівбою все насіння обробляю в піраміді, це збагачує його енергією Космосу і збільшує урожай на 30–50%. Помідори не хворіють на фітофтору. По-друге, вирощую їх на вузьких грядках за технологією доктора Джекоба Мітлайдера. Рослини добре забезпечені поживними речовинами. Суміш № 2 готую сам, користуючись брошурою доктора біологічних наук Т.Ю. Угарової, де наведено рецепт приготування 144 сумішей і способи їхнього використання.

Шукаю сорт Гордість Америки. У кого він є – обміняю на будь-який.

В.В. Беспалов,
вул. Васляєва, 4А, кв. 102, м. Миколаїв, 54018
8 (0512) 22-95-27, моб. 80978017264

Кукурудза родить щедро

Кукурудза є однією з найстародавніших сільськогосподарських культур. За врожаями зерна та зеленої маси вона перевершує майже всі зернові культури. Зерно кукурудзи є добрим і господарськи вигідним кормом для всіх видів худоби та птиці. Кілограм його за кормовою цінністю замінює 1,3–1,4 кг вівса та 1,1–1,2 кг ячменю, а якщо врахувати, що кукурудза у 2–3 рази урожайніша, то її переваги стають ще очевиднішими. У зерні кукурудзи міститься 65–70% вуглеводів, 9–12% білка, 4–5% жиру, 1,5% золи, 13% води і лише близько 2% клітковини. Є у ній і вітаміни – А, B_1, B_2, B_6, Е, С, незамінні амінокислоти, мінеральні солі та мікроелементи.

У жовтозерній кукурудзі багато каротину (в середньому від 3,2 до 9 мг), який відіграє важливу роль у підвищенні продуктивності сільськогосподарських тварин.

Листостеблова маса кукурудзи, зібраної у повній стиглості зерна, – грубий корм, який за поживністю майже не поступається ячмінній та вівсяній соломі: 100 кг містить 37 кормових одиниць. Зелені, добре облистнені стебла кукурудзи доцільно використовувати у раціоні молочної худоби. Протягом літньо-осіннього періоду молодими облистненими стеблами кукурудзи, а також качанами у фазі молочно-воскової стиглості у свіжому вигляді годують сільськогосподарських тварин. Велика рогата худоба охоче поїдає зелені стебла й недостиглі качани, а свині, кролі і свійська птиця – переважно зерно.

Американські фермери висівають 90% кукурудзи на зерно і лише 10% на силос, а на зелений корм зовсім не висівають. В Україні у валовому зборі зерна на зерно кукурудзи припадає 18%, а у США – 65%. За площею посівів вона займає третє місце серед культур, вирощуваних на земній кулі, а за врожайністю – перше.

Сучасний рівень селекції та агротехніки кукурудзи дає можливість розв'язувати проблему значного збільшення виробництва зерна кукурудзи, враховуючи досвід світового виробництва цієї культури і місцеві природні умови.

Які ж особливості вирощування кукурудзи на зерно на присадибній ділянці? На окремих елементах технологічного процесу зупинимося детальніше.

На присадибній ділянці кукурудзу не слід висівати після попередників, що надто висушують ґрунт або залишають площу дуже забур'яненою. На Поліссі добрі попередники – картопля, овочеві культури та кормові коренеплоди. Там і в Лісостепу кукурудзу часто сіють після багаторічних трав, у Степу – й після озимих. Із збільшенням періоду беззмінності посівів ураженість хворобами значно зростає. Не варто сіяти після проса, щоб запобігти поширенню спільного шкідника – кукурудзяного метелика.

Ця культура доволі вибаглива до умов живлення. Дослідами встановлено: для одержання 100 кг зерна кукурудзи потрібно 3,4 кг азоту, 1,5 кг фосфору, 3,6 кг хлористого калію. Щоб усе це рослина "переварила", знадобиться понад 50 кг води, 70 кг кисню і 210 кг вуглекислоти. Важливу роль в економному витрачанні рослинами вологи відіграють добрива.

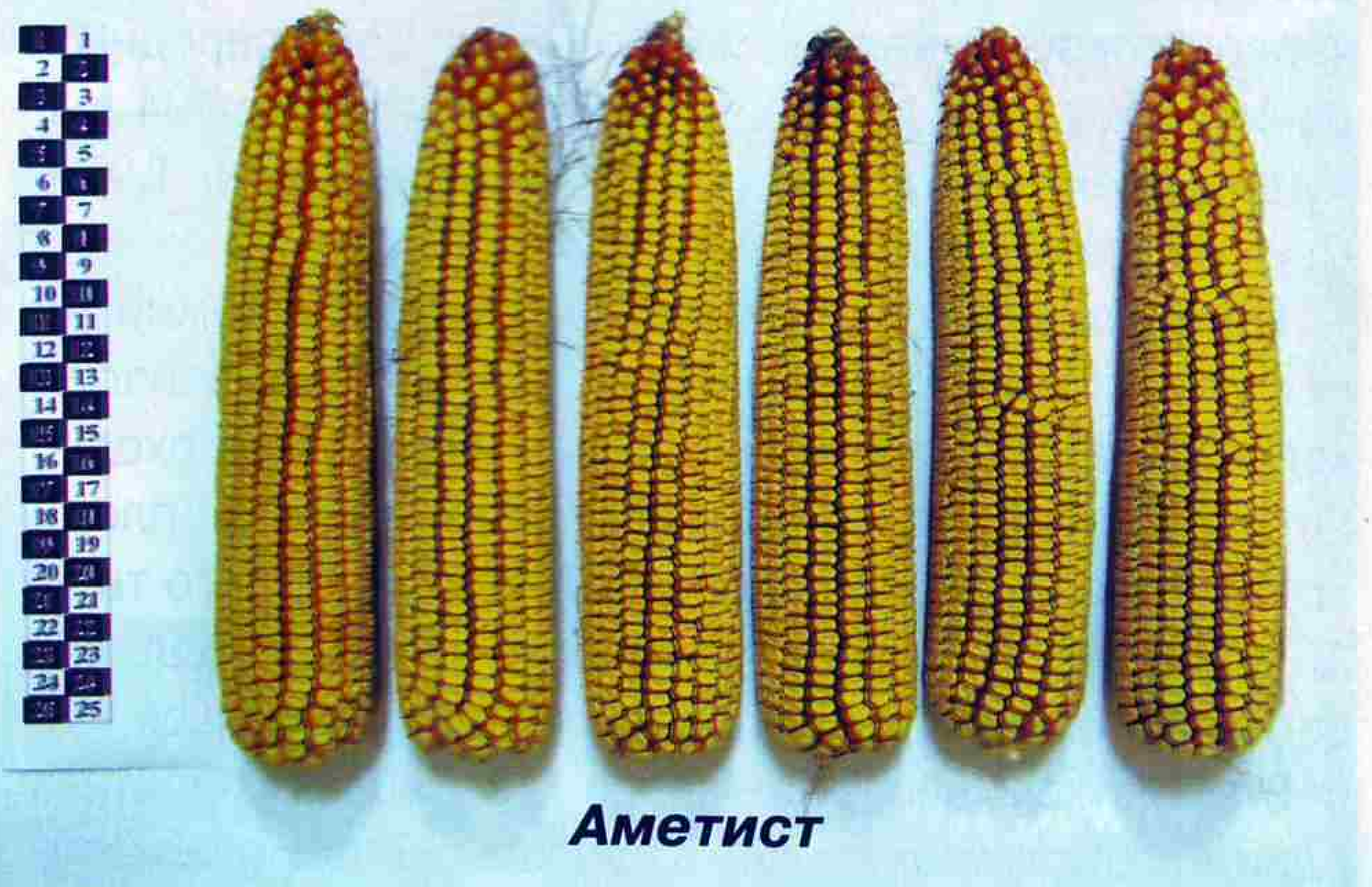
Органічні (400–500 кг перегною на 100 м²) треба вносити безпосередньо під оранку чи перекопування на глибину 22–25 см. Підживлюють кукурудзу курячим послідом (5 кг на 10 м²), коли рослини сягають висоти 30–40 см. Під час підживлення доцільно вносити 3–5 кг перегною, 2–3 кг попелу на 10 м². Найкраще підживлювати посіви невдовзі після дощу.

Цінні якості гібридів можна використати повною мірою лише тоді, коли на присадибних ділянках щороку висівати насіння першого покоління, вирощене з дотриманням усіх правил насінництва. В Україні до Державного реєстру сортів рослин внесено понад 300 гібридів кукурудзи. Коротку господарську й морфологічну характеристику найпоширеніших в Україні гібридів, які з успіхом можна вирощувати на присадибній ділянці, наводимо нижче.

Титан 220 СВ. Середньоранній. Рослини заввишки 215–230 см. Качан циліндричний, завдовжки 18–21 см. Зерно кремнисто-зубоподібне, жовтого кольору. Стійкий до вилягання. Ремонтантний. Витримує загущений посів – до 100 рослин на 10 м². Унікальне поєднання ранньостиглості з екологічною пластичністю та високою врожайністю. Дає 110–130 кг зерна з однієї сотки. Гібрид Титан 220 СВ гарантує одержання сухого зерна в усіх кліматичних зонах України.

Бершадь. Середньоранній. Висота рослин 220–240 см. Качан завдовжки 20–22 см, ледь конічної форми. Зерно зубоподібне, жовто-оранжевого кольору. Стійкий до вилягання. Густота на час достигання – 80 рослин на 10 м². Урожайність зерна – 90–110 кг з однієї сотки. Рекомендується для вирощування на зерно в Лісостепу.

Кремінь 200 СВ. Середньоранній. Рослини заввишки 200–210 см. Качан завдовжки 17–18 см. Зерно кремнистого типу, оранжеве. Використовується на харчові потреби (для виготовлення борошна й крупи). Стійкий до пухирчастої сажки. Оптимальна густота на період збирання на зерно – 80–85 рослин на 10 м². Урожайність – 90–100 кг зерна з однієї сотки. Придатний для вирощування на зерно в зоні Лісостепу.

Аметист

Башкировець

Богдан

Богдан. Середньостиглий. Рослини заввишки 230–250 см. Качан циліндричної форми, завдовжки 23–24,5 см. Зерно зубоподібне, жовтого кольору. Ремонтантний. Стійкий до вилягання та ураження хворобами, толерантний до загущення. Оптимальна густота стояння рослин на період збирання – не менше 70 на 10 м². Урожайність – 120–130 кг зерна з однієї сотки. Придатний для вирощування на зерно у Лісостепу та Степу.

Аметист. Пізньостиглий сорт. Досягає висоти 295–305 см. Качан циліндричної форми, завдовжки 26–28 см. Зерно зубоподібне, жовтого кольору. Стійкий до вилягання. Оптимальна густота – не менше 45–50 рослин на 10 м². Урожайність – 120–150 кг зерна з однієї сотки. Придатний для вирощування на зерно в Степу.

Щоб нагромадити і зберегти в ґрунті якнайбільше вологи, рано навесні його боронують. Сіють кукурудзу, коли середньодобова температура ґрунту на глибині 10 см досягне 10–12°С. У південних районах України це кінець другої – початок третьої декади квітня, а в центральних і північних – третя декада квітня – перша травня.

Як ранні, так і пізні строки сівби призводять до зниження продуктивності рослин. Насіння, висіяне в холодний ґрунт, що не набув фізичної спілості, проростає повільно і значно уражується грибними хворобами та шкідниками. Запізнення ж із сівбою підвищує небезпеку пошкодження кукурудзи осінніми приморозками.

Висівають зерно у лунки або рядки на глибину 4–6 см на структурних ґрунтах та на 3–4 см – на погано провітрюваних. Ширина міжрядь – 70 см, відстань між зернами в рядку – 16–24 см (дві зернини у гніздо). Висівати слід не менше трьох рядків, інакше качани будуть малозернистими, бо на стовпчики жіночих суцвіть потраплятиме мало пилку. Для ранньостиглих гібридів ширину міжрядь можна зменшити з 70 до 45–50 см, висіваючи таку саму кількість зерен, тобто збільшуючи відстань між рослинами у рядку до 24–37 см. Щоб одержати оптимальну кількість рослин, треба висівати на 10–20% більше насіння.

Кукурудза починає проростати за температури ґрунту 8–9°С. За середньодобової 11–12°С сходи з'являються на 14–22-й день, за 18–19°С – на 7–9-й. Рослини витримують невеликі заморозки – до мінус 1°С, а при мінус 2°С гинуть. Прориваючи кукурудзу у фазі 3–4 листків, на ділянці залишають найбільш розвинуті рослини з тим, щоб на початок збирання їхня кількість була оптимальною.

Експериментальні дані свідчать: для кожного гібрида має бути певна густота рослин. Що він пізньостигліший, тим менша густота. Як загущення, так і зрідження посівів призводять до зниження врожаю. У зоні Степу та її підзонах густота для середньоранніх гібридів – 30–45 рослин на 10 м², середньостиглих – 25–40, пізньостиглих – 25–35 рослин на 10 м². У Лісостепу бажана густота ранньостиглих гібридів – 55–80 рослин, середньоранніх – 55–70, середньопізніх – 40–50, на Поліссі ранньостиглих – 80–95, середньоранніх – 65–70 рослин на 10 м².

Належний догляд за посівами гарантує високий урожай. Добре відомо, скільки шкоди завдають бур'яни. За даними науковців Інституту кукурудзи Української академії аграрних наук, недобір урожаю за середньої засміченості посівів становить 30% і більше. Якщо на створення 1 кг сухої речовини рослина кукурудзи споживає з ґрунту 250–400 кг води, то такі бур'яни, як лобода біла, щириця, осот – 800–1200 кг. Крім вологи, бур'яни використовують величезну кількість поживних речовин. Щоб створити кращі умови для росту рослин, протягом вегетації ґрунт у міжряддях розпушують сапами й одночасно виполюють бур'яни.

У переліку заходів, від яких значною мірою залежить урожай, багато важить захист рослин від шкідників і

Богун

Явір 180 СВ

хвороб. Упродовж вегетаційного періоду найбільшу небезпеку для майбутнього врожаю кукурудзи становлять: з хвороб – пухирчаста сажка, гельмінтоспоріоз, іржа; із шкідників – дротяники, шведська муха, гусінь озимої совки та кукурудзяного метелика, а також гризуни – миша-полівка і хом'як. Під час зберігання кукурудзу пошкоджують зернова міль та комірний довгоносик.

Раннім посівам дуже шкодять дротяники, а пізнім – пухирчаста сажка, гельмінтоспоріоз. Своєчасне знищення бур'янів у посівах зменшує кількість збудників хвороб. Пухирчаста сажка поширена в усіх районах кукурудзосіяння, але особливо великої шкоди вона завдає у Степу. Боротьба з цією хворобою полягає передусім у знищенні джерела інфекції – доборі здорових насіннєвих качанів. На пошкоджених міллю зернах розвиваються фузаріоз і плісняві гриби. Зовсім небажано залишати незібраним урожай кукурудзи до пізньої осені, бо зерно з підвищенням вологості й настанням морозів швидко втрачає посівні якості, а за дощової погоди качани уражують різні грибні хвороби, що знижує їхню кормову цінність.

Збирають кукурудзу на зерно у пору її повної стиглості, коли стебла рослин пожовкнуть, обгортки й листя підсохнуть, а зерно стане блискучим, твердим. Вологість у цей час становить, залежно від зони вирощування, 16–26%. До цієї фази нагромадження асимілянтів закінчується, про що свідчить чорний прошарок (чорна точка) між зерном і місцем прикріплення його до серцевини качана.

Скошену й пов'язану в снопи кукурудзу просушують. Потім обламують качани і снопи переносять у стіжок. Качани найкраще сушити в сонячну погоду на подвір'ї в один ряд або на горищі чи в іншому приміщенні. Після просушування до вологості не вище 14% їх можна обмолотити й зберігати в зерні.

Кукурудза – роздільностатева, перехреснозапильна рослина. Її легкий і сухий пилок може переносити вітер на далеку відстань. Згідно з літературними даними, одна волоть за час цвітіння викидає в повітря близько 15–20 млн. зернин пилку.

На присадибних ділянках під час збирання на качанах одного гібрида кукурудзи можна виявити окремі зернини, що вирізняються забарвленням та будовою від інших. Наприклад, серед жовтих – майже білі, сині й навіть чорні, поміж білих – червоні або брунатні. З-поміж кременистих – зубоподібні, а цукрових – кременисті. Такі зернини називають ксенійними (ксенії – прояв ознак батьківської рослини у гібридного насіння та плодів).

Наявність ксенійних зернин на качанах материнського гібрида в рік запилення свідчить про те, що внаслідок порушення правил ізоляції або сортового засмічення посівного матеріалу сталося часткове перезапилення даного гібрида не своїм пилком.

Отже, тільки ретельно виконавши всі агротехнічні заходи, передбачені технологією, можна одержувати високі й сталі врожаї. На присадибній ділянці з урахуванням погодних умов та особливостей ґрунту одержують по 80–120 кг зерна з однієї сотки. Не забудьте відвести місце на присадибній ділянці цінній зернофуражній культурі. Вона на це заслуговує.

Н.В. Здольник, В.О. Гопчак,
старші наукові співробітники Українського інституту експертизи сортів рослин

Любисток

Рослина з такою поетичною назвою добре відома в Україні. Її оспівано в народних піснях та віршах за начебто притаманну їй властивість причаровувати. Недарма ж одна з народних назв любистка – приворотне зілля.

Походить любисток лікарський з гірських областей Південної Європи. На території України його вирощують у садах і на городах як декоративну і пряну рослину.

Любисток лікарський – багаторічна трав'яниста рослина, що має товстий розгалужений корінь і стебло заввишки до двох метрів, велике, блискуче, зелене листя, яке при дотику дає прохолоду. Це зумовлено випаровуванням наявної в ньому ефірної олії. Вся рослина має специфічний, схожий на запах селери аромат і гіркувато-гострий смак, саме тому її широко використовують як приправу. Зелень і коріння любистка застосовують у кулінарії для приготування м'ясних консервів, супів, маринування грибів, овочевих страв. Любисток входить до складу готових приправ.

З лікувальною метою використовують переважно корінь, що містить ефірну олію, дубильні речовини, цукор, кислоти, смоли. Настоянки або відвари мають сечогінну, протиспазматичну та дезінфікуючу дію. Любисток добре виводить з організму людини надлишок солей. А пом'яте свіже листя, прикладене до чола, допоможе зняти головний біль. Траву заготовляють під час цвітіння рослини, насіння – у період повної стиглості. Коріння викопують восени у рослин 3–4-річного віку. Сушать сировину у затінку.

Здавна любисток використовували для лікувально-косметичних потреб: відвар кореня втирали в шкіру голови для зміцнення волосся. Настій коріння любистку використовують для видалення ластовиння, протираючи обличчя зволоженим тампоном протягом двох тижнів. Фітотерапевти рекомендують такий рецепт лікувального чаю з любистка: дві чайні ложечки сухого кореня залити 250 мл холодної води, закип'ятити й відразу процідити. Приймати двічі на день як шлунковий, сечогінний і протиревматичний засіб. Цей відвар діє також як глистогінне.

Любисток добре росте на сонячних місцях і полюбляє вологий ґрунт. На одному місці може рости до 20 років. Розмножується поділом куща і насінням. Насіння краще сіяти під зиму на глибину 1 см. Сходи з'являються рано навесні. За весняного строку сівби краще витримати насіння кілька днів у невеликій кількості води, змінюючи її декілька разів. Таке насіння сіють лише у вологий ґрунт. Якщо ж навесні висіяли сухе насіння, любисток зійде лише через місяць, а за відсутності достатньої кількості вологи може зовсім не зійти. Ця рослина морозостійка.

Тож, посіємо любисток біля кожної хати, і не лише як знак поваги до українських традицій, а й для того, щоб він слугував нам і сьогодні.

Раїса Боренкова,
вул. Калинова, 53, м.Дніпропетровськ, 49087

Нові сорти суниці та особливості їх вирощування

За останні два роки відбулося значне поповнення сортів суниці, які офіційно визнані придатними для поширення в Україні, та занесені до Державного реєстру сортів рослин України з метою впровадження та вирощування в різних грунтово-кліматичних умовах. Це сорти Веселка (2007 р), Розана київська (2006 р.) і Презент (2006 р.) селекції Інституту садівництва (м. Київ.) та інтродуковані західно-європейські сорти Корона (2007 р.), Полка (2007 р.) та Хоней (2006 р.).

З метою надання їм об'єктивної агробіологічної оцінки ми наводимо опис вказаних сортів порівняно з уже існуючими і кращими сортами – еталонами (стандартами). А саме – з ранньостиглим сортом Ольвія, середньостиглим – Фестивальна ромашка та середньопізнім Зенга Зенгана. При цьому зауважимо, що сорт Зенга Зенгана – один із найстаріших сортів, і сьогодні є одним з найпоширеніших у європейських країнах завдяки високій врожайності та технологічним властивостям ягід. Сорт Фестивальна ромашка – рекордсмен продуктивності та вмісту вітаміну С при винятковій зимо- та посухостійкості рослин. А ранньостигла Ольвія – справжній шедевр смаку, великоплідності та прибутковості від реалізації свіжих ягід.

Опис сортів

Основні показники порівняльної характеристики наводимо в таблиці за два найнетиповіші роки – 2006-й, як найвологіший у період достигання ягід, та 2007-й, як найпосушливіший. Саме контрастні умови зволоження й обумовили різні рівні врожайності, маси ягід та навіть їхнього смаку. А посуха у травні та на початку червня 2006 р. нищівною хвилею пройшлася саме по ранніх сортах. Що однозначно підтвердило уже існуючу істину – суницю вирощувати необхідно тільки на зрошенні.

Веселка

Походження. Український сорт, отриманий в Інституті садівництва (м. Київ) у 1990 р., запатентований у 2007 р. Має дуже високий потенціал біологічної продуктивності, який повною мірою реалізується за умови достатнього зволоження грунту.

Кущі сильнорослі, напіврозлогі, утворюють багато дочірніх розеток (розсади). Суцвіття розташовані на рівні листя.

Ягоди широкоокруглі, рівномірного помаранчево-червоного забарвлення, із сильним блиском та поверхневим розміщенням зернівок. М'якуш помірно твердий, світло-червоний.

Згідно з багаторічними даними – це один з найврожайніших ранніх сортів, до 19 т/га, середня маса ягід 13 г, максимальна – 40 г. Зимостійкість висока, як і стійкість до сірої гнилі ягід .

Агробіологічна характеристика сортів суниці у перші роки плодоношення після садіння зеленою розсадою у першій декаді серпня (Інститут садівництва, південна околиця Києва; ягідники 2005 і 2006 рр. садіння, обліки 2006 і 2007 рр.)

Сорт	Кількість зборів		Маса ягід				Урожай			
			середніх		більших		кілограмів з 1 погонного метра рядка		в розрахунку тонн / га	
	2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.
Ранньостиглі сорти										
Ольвія (стандарт)	5	3	18,3	9,0	28,8	17,7	2,1	1,17	23,0	12,9
Веселка	5	3	19,5	8,0	35,5	16,3	2,5	1,08	27,8	12,0
Розана київська	6	3	18,8	9,0	34,3	18,3	2,0	1,17	22,1	13,0
Середньостиглі сорти										
Фестивальна ромашка (стандарт)	4	3	19,1	9,7	34,2	18,0	2,2	1,67	24,0	18,5
Ельсанта	4	3	23,7	14,3	40,7	24,3	1,4	1,10	15,9	12,2
Середньопізні сорти										
Зенга Зенгана (стандарт)	3	3	16,7	7,0	25,6	15,0	1,6	1,15	17,7	12,8
Корона	4	4	23,3	11,1	38,0	20,7	1,7	0,97	18,6	10,8
Презент	3	3	22,1	12,0	38,0	22,0	1,5	1,50	16,7	16,7
Полка	3	4	16,9	8,4	29,3	17,3	1,6	1,06	17,8	11,8

Сорт суниці Розана київська:
1 – зовнішній вигляд ягід;
2 – тип плодоношення та габітус куща.

Особливі ознаки: ароматні, смачні, рівномірні за величиною ягоди. Розтягнутий період достигання, який починається на 1–2 дні пізніше, ніж у сорту Ольвія, та на 10–12 днів раніше, ніж у сорту Зенга Зенгана.

Розана київська

Походження. Український сорт, отриманий в Інституті садівництва (м. Київ) у 1996 р., запатентований у 2006 р. Має високий потенціал біологічної продуктивності на рівні сортів Ольвія та Веселка, який повною мірою реалізується за умови достатнього зволоження та поживного режиму грунту.

Кущі середньорослі, напіврозлогі, з темно-зеленими листками, утворюють багато розсади. Суцвіття розташовані на рівні листків.

Ягоди тупоконічні, з шийкою, рівномірного інтенсивно-червоного забарвлення, із блиском та заглибленими у поверхню м'якуша зернівками. М'якуш помірно твердий, світло-червоний.

Згідно з багаторічними даними врожайність висока – до 17 т/га, середня маса ягід 12 г, максимальна – 38 г. Зимостійкість висока, як і стійкість до плямистостей листків та сірої гнилі ягід .

Особливі ознаки: високоприбутковий столовий сорт із ароматними і смачними ягодами. Період достигання дружний, початок – на 1–2 дні пізніше від сорту Ольвія, та на 10–12 днів раніше, ніж у сорту Зенга Зенгана.

Хоней

Походження. Американський сорт, запатентований у 1979 р. В умовах Київщини є ранньосереднім сортом, а не раннім, як сприймають багато виробничників, які не знайомі з українськими сортами Ольвія та Розана київська.

Кущі середньорослі, напіврозлогі, з інтенсивно-зеленими та закрученими догори листками, утворюють мало розсади. Суцвіття прямостоячі, середньої довжини, розташовані нижче рівня листків.

Ягоди ширококонусоподібної або серцеподібної форми, рівномірного інтенсивно-червоного забарвлення, із блиском. М'якуш помірно твердий, світло-червоний.

Згідно з багаторічними даними врожайність середня і нерівномірна за роками, що пояснюється недостатньою зимостійкістю та заморозкостійкістю в умовах Київщини. Середня маса ягід 13 г, максимальна 39 г.

Особливі ознаки: прибутковий столовий сорт, із смачними ягодами, але з урожайністю суттєво нижчою, ніж у сортів Ольвія та Розана київська, а також сортів Кама і Кент (що підтверджують німецькі та польські дослідники). Достигання дружне, початок – на 3–4 дні пізніше, ніж у сорту Ольвія, та на 3–4 дні раніше, ніж у сорту Фестивальна ромашка. Рослини доволі вразливі до вертицильозу та ранніх заморозків.

Сорт суниці Полка:
1 – зовнішній вигляд ягід;
2 – тип плодоношення та габітус куща.

Полка

Походження. Голландський сорт, виведений у 1977 р., запатентований у 1985 р. В умовах Київщини є середньопізнім сортом.

Кущі середньорослі, напіврозлогі, з темно-зеленими листками, що має глибокозубчасті краї; утворюють середню кількість розсади. Суцвіття прямостоячі, середньої довжини, розташовані частково нижче, а частково на рівні листків.

Ягоди вирівняної ширококонусоподібної або серцеподібної форми, середньої величини, а під кінець достигання – дрібні; темно-червоного забарвлення, із блиском. М'якуш щільний, темно- червоний.

Згідно з багаторічними даними, врожайність висока – 14 т/ га. Середня маса ягід 10 г, максимальна 27 г. Зимостійкість трохи нижча, ніж у Зенга Зенгани, а маса ягід – найменша серед багатьох сортів.

Особливі ознаки: дуже смачні та універсальні у використанні ягоди (на десерт, переробку, заморожування), що достигають одночасно з сортом Зенга Зенгана, тобто на 10–12 днів пізніше від сорту Ольвія, та на 5–6 днів пізніше Фестивальної ромашки. Рослини доволі вразливі до вертицильозу та суничного кліща.

Презент

Походження. Український сорт, отриманий в Інституті садівництва (м. Київ) у 1996 р., запатентований у 2006 р. Середньопізній сорт, має високий потенціал біологічної продуктивності, який повною мірою реалізується за умови достатнього зволоження та поживного режиму грунту.

Кущі сильнорослі, округлі, напіврозлогі, з темно-зеленими листками, утворюють середню кількість розсади. Суцвіття розташовані на рівні листків.

Ягоди округлі, без шийки, рівномірного темно-червоного забарвлення, із помірним блиском та розміщенням зернівок на рівні з поверхнею ягоди, та з "кучерявими" чашолистиками. М'якуш помірно твердий, світло-червоний всередині та темний на периферії.

Згідно з багаторічними даними врожайність висока, до 17 т/га, середня маса ягід 16 г, максимальна 42 г. Зимостійкість висока, як і стійкість до плямистостей листків та сірої гнилі ягід .

Особливі ознаки: смачні та універсальні у використанні ягоди (на десерт, переробку, заморожування), які достигають одночасно з сортом Зенга Зенгана, тобто на 10–12 днів пізніше від сорту Ольвія, та на 5–6 днів пізніше від сорту Фестивальна ромашка.

Насамкінець усім шанувальникам суниці, хто вирощує її на власній землі, хочемо надати декілька порад та рекомендацій щодо особливостей її культивування.

1. Пам'ятайте, що найкращим терміном садіння плодоносної плантації суниці зеленою розсадою є перша декада серпня. Це складно і важко, позаяк упродовж 7–10 днів при цьому потрібен полив висаджених рослин. Але повноцінний урожай та вагомий прибуток матимете уже в наступному році.

2. Весняне висаджування дасть добрі результати лише за використання сильної розсади, в основному "фріго", тобто тієї, що зберігалась взимку в холодильниках. А садіння слабкої зеленої розсади забезпечить плодоношення лише в наступному році.

Сорт суниці Презент:
1 – зовнішній вигляд ягід;
2 – тип плодоношення та габітус куща.

3. Запорукою високого врожаю за будь-яких технологій та строків садіння є якісний елітний садивний матеріал (розсада). Якісний має бути як з помологічної точки зору (чистосортний), так і з вірусологічної (відсутність найшкодочинніших вірусних хвороб).

4. Поважаючи власну працю і час, кожен садівник має забути "бабусин рецепт" про вирощування суниці на одному місці впродовж 5–7 і довше років.

Накопичення хвороб, личинок травневого хруща, посуха та зима вносять надто невтішні корективи в нашу працю. Тому оптимальним є такий варіант :

1-й рік – літнє садіння зеленою розсадою;

2-й рік – плодоношення;

3-й рік – плодоношення.

Тобто якісні ягоди та повноцінний урожай вирощуємо лише два роки (у крайньому випадку – три), і знову закладаємо ягідник на новому, завчасно приготовленому місці з урахуванням попередників та використовуючи здорову і чистосортну розсаду.

В.В. Павлюк,
зав. відділу Інституту садівництва (м. Київ),
кандидат сільськогосподарських наук,
8 (050) 545-67-73,
Н.В. Павлюк,
аспірант Національного аграрного університету
Ексклюзивні фото **В.В.Павлюка**

Проміння сонця пробивається крізь густе листя, повітря тепле і вологе, екзотичні квіти виділяють п'янкий аромат, достигають небачені плоди. Важко уявити ці казкові джунглі у себе вдома! Чи можливо це? Виявляється, так!

Окрім зовнішнього вигляду, багатства зелені, дивних форм, кольорів, екзотичні рослини приваблюють нас ще й своїми плодами .

Останнім часом екзотичні фрукти набули у нас величезної популярності. Але фрукти, які доставляють нам із "заморських країн", зривають ще зеленими, недостиглими, щоб вони добре витримали транспортування. Після миття всі плоди проходять термообробку (як би достигають), потім їх покривають шаром воску, висушують, сортують і відправляють споживачу. Плоди втрачають аромат і ряд поживних речовин, поступаються свіжозірваним смаковими якостями. А як же бути, якщо в сім'ї діти, до здоров'я яких ми просто не можемо ставитися байдуже.

Розмірковуючи над тим, як виростити плодоносні екзотичні рослини у себе вдома, під Києвом, ми дізналися, що існують сорти апельсинів, лимонів, мандаринів, ананасів, фейхоа, інжиру та бананів, адаптовані до наших українських кліматичних умов, до того ж здатні плодоносити в умовах квартири, зимового саду, дачі.

З бананчиком

Екзотичні рослини у вашому домі

Якщо в природних умовах банан досягає у висоту від 9 до 15 м, то виявилося, що в Києві виведено два сорти низькорослих бананів: Київський карлик – висота до 1,8 м, і суперкарлик – висота до 1м. Цей вид банана дуже невибагливий. Якщо для більшості тропічних культур необхідна дуже висока (до 90%) вологість, і незмінно висока 40-градусна температура, то банани сорту Київський і Київський карлик комфортно витримують температуру не нижче +16°C, а вологість підтримується обприскуваннями і нечастими, але рясними поливами. Ми вирощуємо бананові рослини вже три роки, не застосовуючи ніяких хімічних підживлень, і одержуємо при цьому врожай бананів.

А яка насолода спостерігати майже впродовж цілого року, як квітне бананова рослина! З величезної квітки червоно-фіолетового кольору, під кожною пелюсткою якої розташовані цілі групи жовтуватих суцвіть утворюються зав'язі плодів, поступово, цілою гірляндою, звисаючи донизу.

Мандарин з плодами

Від бананів цитрусові відрізняються тим, що квітують 3–4 рази на рік, наповнюючи кімнату божественними пахощами квітів, що нагадують запах жасмину. Причому квітнути вони починають рано, у лютому, коли за вікном ще лежать замети. А в нашій теплиці сім'ї Маркуш в цей час уже все квітує.

Якщо банан не потребує особливого догляду, то цитрусові (апельсини, мандарини, лимони) вимагають підвищеної уваги до себе. Їм потрібна регулярна профілактика від захворювань і шкідників, що ми з успіхом робимо за допомогою біопрепаратів (актовіт, мікосан). Підживлюємо ми їх у період сильного росту також тільки всім натуральним. У відповідь на турботу рослини нагороджують нас рясними врожаями плодів. Тільки уявіть гордість нашої сім'ї, у якої в теплиці ростуть мандаринові і апельсинові дерева із справжніми великими плодами. А які вони ароматні й солодкі! Навіть лимони не бувають такими кислими, як куплені, адже у них є час, аби достигнути.

Найурожайнішим і адаптованим до умов нашої кліматичної зони виявився сорт лимона Київський. На одній дорослій рослині в домашніх умовах буває від 30 до 50 плодів. А сорт лимона Київський великоплідний здатний давати плоди масою до 1 кг(!), при цьому смакові якості плодів просто дивовижні.

Ще в нашій теплиці ростуть і успішно плодоносять ананаси, фінікові пальми (інжир) і фейхоа. Вирощування тропічних рослин виявилося справою нескладною і дуже цікавою!

Ми готові запропонувати вам будь-яку з тропічних рослин, які у нас плодоносять. А щоб ваш вихованець відчував себе комфортно, забезпечимо детальними інструкціями з догляду за кожним видом рослин. А якщо у когось з читачів виникнуть додаткові запитання, то

звертайтеся за адресою: вул. Челябінська, 5-б, кв. 72, м. Київ, 02002 або за телефоном 8 (067) 368-33-39.

А тепер детальніше розповімо про вирощування кімнатних бананів.

Кімнатний банан Київський карлик

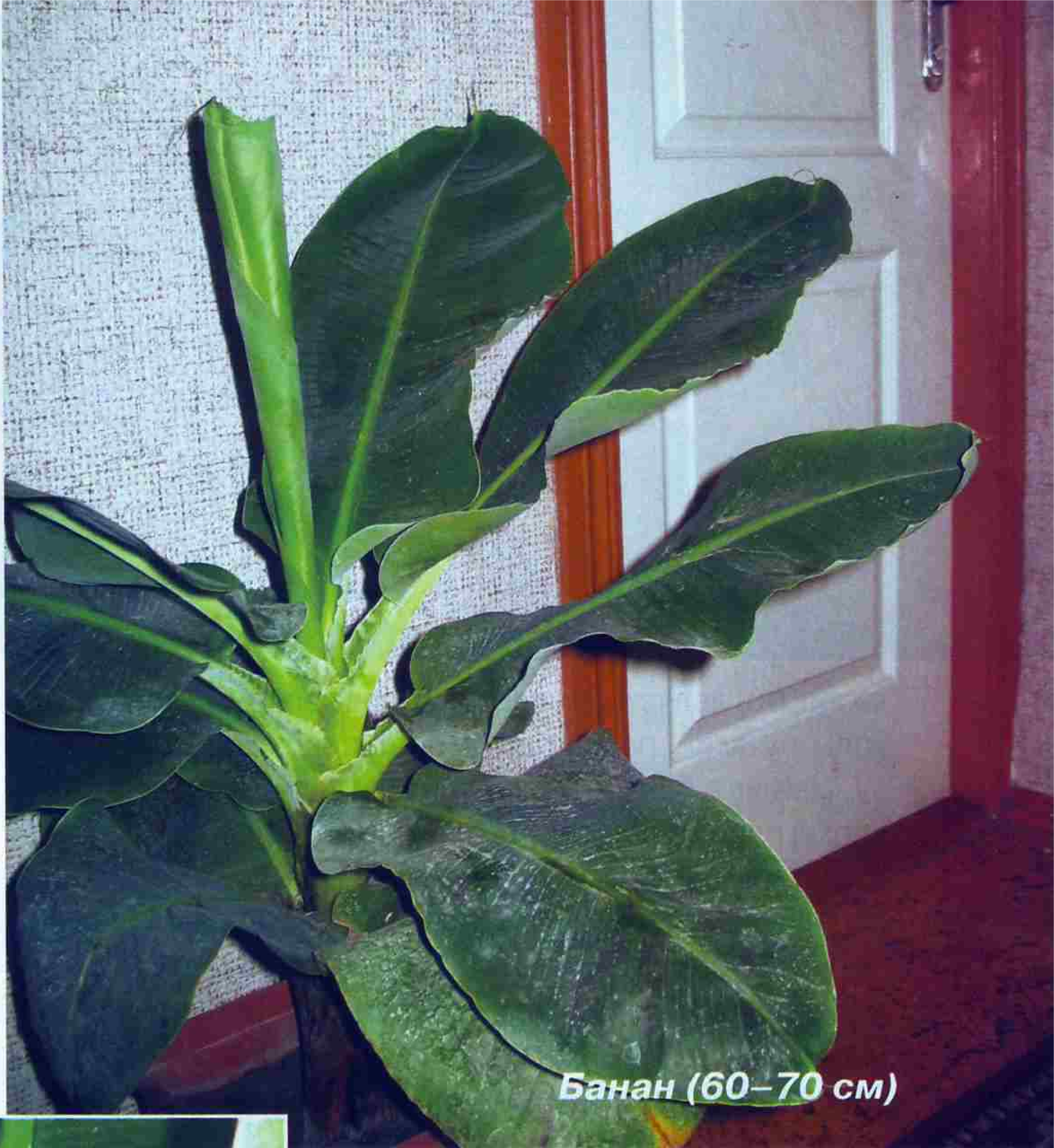
Виростити банан у квартирі нескладно. Залежно від первинної величини відсадка та освітлення, плодоношення настає на 3–4-й рік. Саджанці заввишки 10–20 см починають плодоносити на 3–4-й рік після садіння, а 50–70-сантиметрові – можуть вже і в перший рік.

Горщик з бананом ставлять на добре освітлене підвіконня або недалеко від вікна – не більше 0,5 м. Для банана підходить вікно, спрямоване на південь, південний схід, схід або, в крайньому разі, на захід. На вікні, спрямованому на північ, також можна домогтися деяких успіхів, використовуючи підсвічування.

Якщо ви придбали відсадок плодового банана невеликого розміру (до 20 см), то його через 1–2 місяці слід буде пересадити в горщик місткістю не більше 2–3 л, а якщо банан у висоту 50–70 см, то його можна відразу пересадити у великий горщик на 15–20 л. Максимальний об'єм горщика для цих сортів банана – 50 літрів. Відразу у великий горщик садити не можна – загниє коріння і рослина може загинути.

Землю для пересаджування беруть у лісі або парку під старими деревами листяних порід (липа, ліщина, акація), окрім дуба, каштана й тополі. Беруть верхній, найродючіший шар ґрунту завтовшки 5–10 см.

Пропорція така: на відро такої землі 1 л перегною або біогумусу, 2 л річкового піску і 0,5 л деревного попелу або сухого відпрацьованого і подрібненого цементного розчину. Все ретельно перемішують і заливають окропом, щоб убити шкідників, які можуть бути в ґрунті.

Банан (60–70 см)

Квітка банана

Банан з плодами

На дно горщика укласти добрий дренаж, обов'язково його засипати мокрим річковим піском, щоб земля не проникла на дно горщика і не перешкоджала відтоку зайвої води при поливах. Висаджувати саджанець потрібно завжди глибше, ніж він був висаджений спочатку, щоб сприяти утворенню додаткового коріння, а згодом і кращого врожаю. При пересаджуванні потрібно бути дуже обережним, щоб не порушити кореневої системи рослини. Рослину просто перевалюють у новий горщик разом з грудкою землі, заздалегідь очистивши коріння від старого дренажу. Горщик повинен бути встановлений у піддоні так, щоб знизу через дренажні отвори надходило повітря.

Поливати рослину слід, коли земля в горщику просохне на 1–2 см. Перевірити, чи потрібний полив, можна таким чином: стиснути трьома пальцями пучку землі з горщика. Якщо земля розсипається – рослину знову рясно поливають. Дуже часті поливи призводять до закисання ґрунту! Ніколи не поливайте рослину потроху! Це гірше, ніж не поливати взагалі, оскільки грудка землі пересихає, і коріння гине. Воду використовують відстояну, кімнатної температури. В міській квартирі воду краще брати з крана з гарячою водою (вона завжди м'якша, не містить фтору і хлору) і відстояти протягом доби у відкритій посудині. Через 2–3 дні після поливу ґрунт під рослиною потрібно обережно, щоб не пошкодити коріння, розпушити тупою паличкою. За зниження температури нижче +16°С банан поливають рідше.

За доброго догляду банан починає плодоносити, коли на ньому виростає 13–17 великих листків. У центрі розет-

Стиглі плоди банана

ки листя з'являється великий бутон червоно-фіолетового кольору, який, розцвітаючи, поступово схиляється донизу. Цвітіння банана може тривати цілий рік. При цьому верхні плоди достигають, а нижні ще зелені.

Підживлюють банан взимку не часто (1 раз на місяць), а влітку значно частіше (1 раз на тиждень) по черзі біогумусом (перегноєм), попелом, рибною юшкою, сидеральними добривами. Перегній беруть у такій пропорції: 200 г (1 склянка) на 1 л окропу. Настоюють добу і поливають. Перегній можна брати будь-який, окрім курячого і свинячого.

Підживлення проводять одночасно з поливом, щоб не обпалити коріння. На 1 л води беруть 1 ст. ложку попелу.

Щоб підсилити плодоношення, дорослі рослини заввишки не менше 1 м поливають рибною юшкою. Приготувати її можна так: 200 г рибних відходів або дрібну несолону рибу півгодини кип'ятять у 2 л води. Проціджують і розбавляють холодною водою. Використовують разом з біогумусом і перегноєм.

Сидеральні добрива – це будь-яка зелена трава або бур'ян (краще лобода чи люпин). Її подрібнюють і заливають окропом у пропорції 1 склянка трави на 1 л окропу. Настоюють добу, потім проціджують і поливають рослину.

Вирощуючи банан у горщику, краще не застосовувати хімічні добрива, оскільки вони обпалюють коріння рослин.

Листя банана слід обприскувати водою: влітку – щодня , а взимку достатньо і один раз на тиждень.

Майте на увазі, що рослина не любить протягів. Шкідників і хвороб у банана в наших умовах майже не буває. Для профілактики рекомендуємо раз на два місяці посипати ґрунт у горщику тютюновим пилом, частіше проводити розпушування ґрунту на глибину не більше 1 см. Один раз на півроку поливати слабким розчином марганцевокислого калію.

Про інші екзотичні рослини розповімо в наступних номерах "ДСГ".

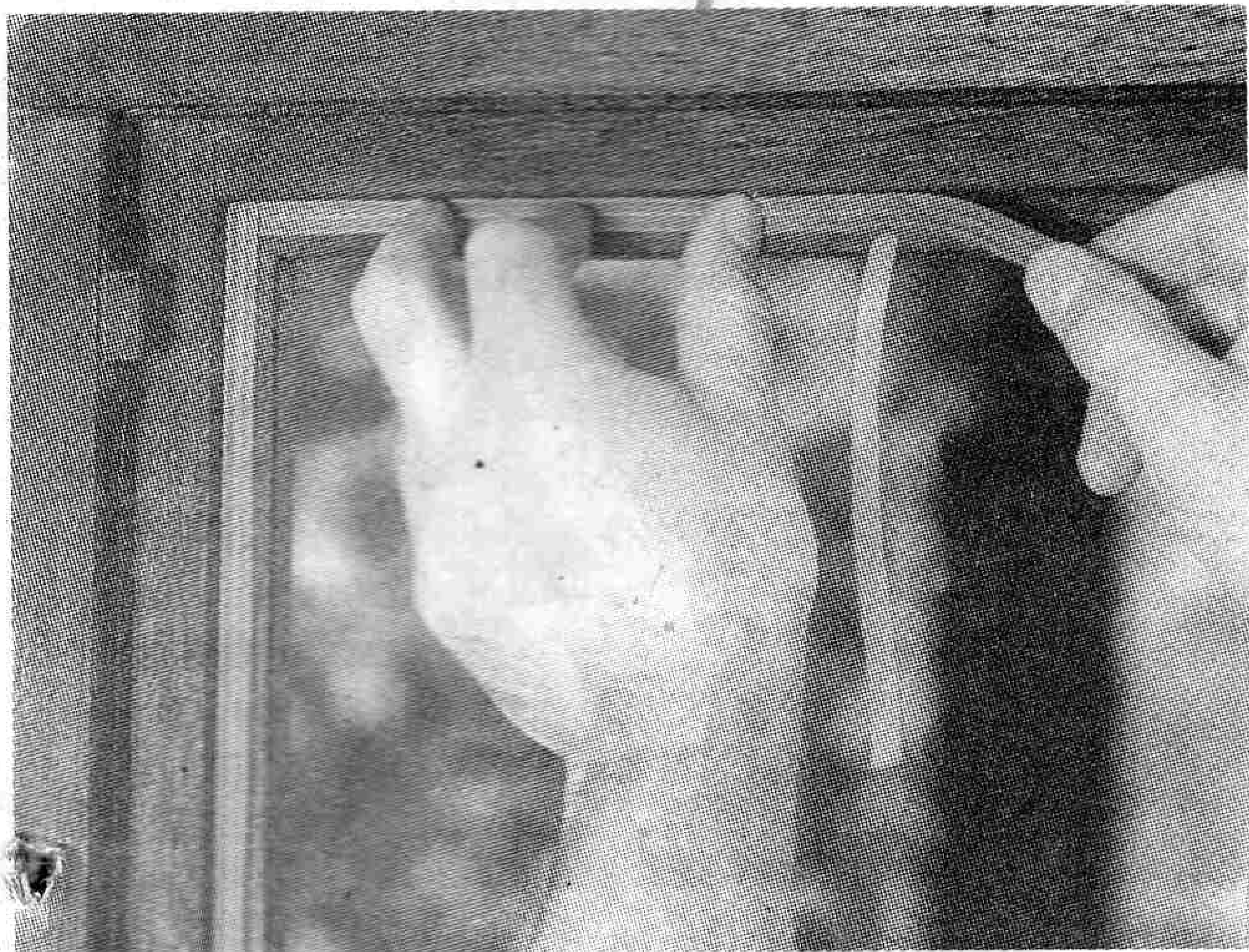
Віталій Маркуш,
м. Київ

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Жодного шансу протягу

Вікна, які нещільно зачиняються, на жаль, явище доволі часте. Чому? Коробка ледь витримує вагу важких подвійних рам. Рано чи пізно віконні стулки перекошуються, що призводить до утворення щілин. Тому вікна потрібно ущільняти.

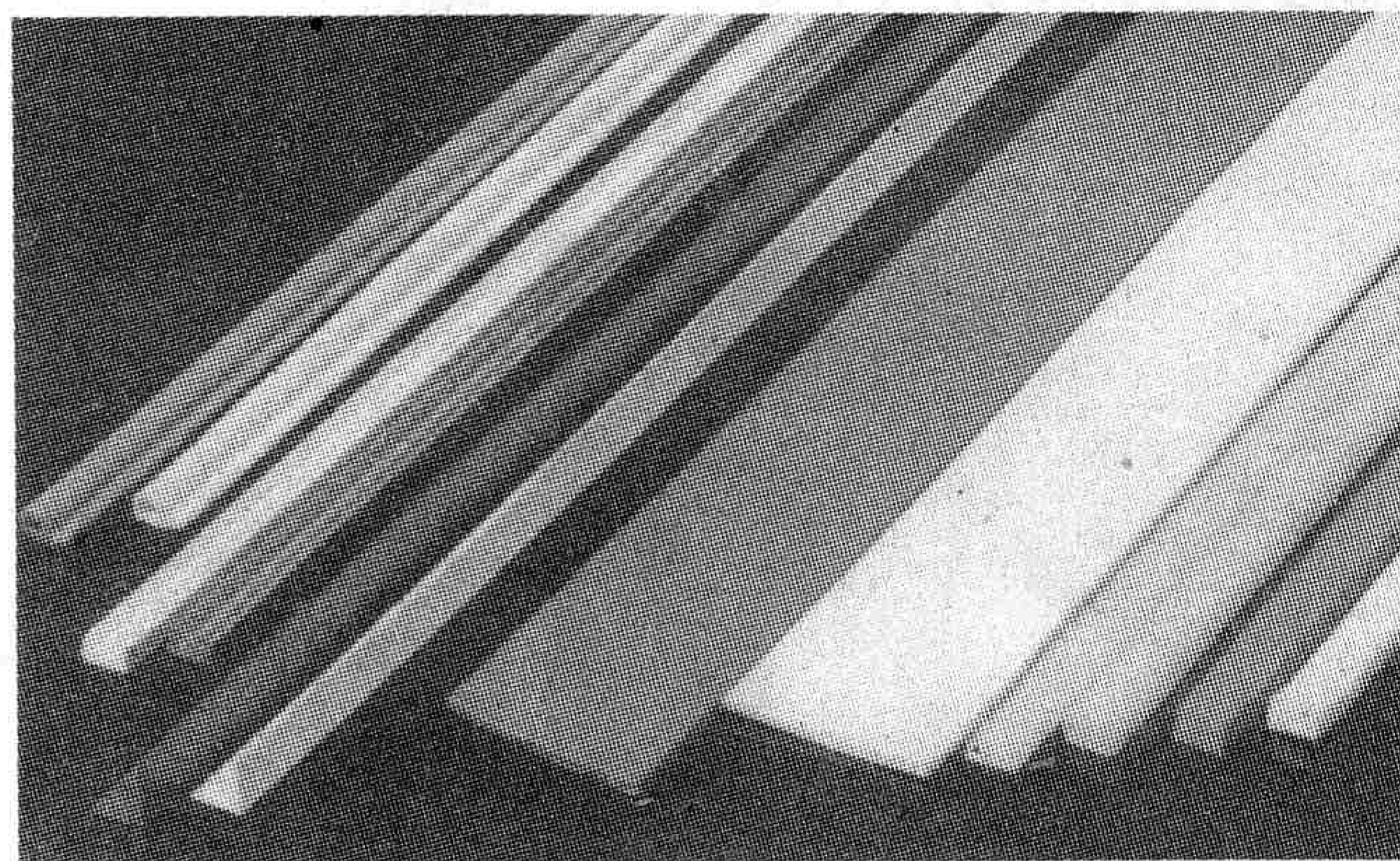
Протяг – явище не дуже приємне. І не тільки тому, що від нього легко застудитися, а ще й тому, що в кімнату потрапляє холодне повітря. Через щілину між віконною коробкою й стулками вивітрюється тепло з будинку. За допомогою палаючої свічки можна відразу ж визначити, де є щілини.

Позбутися протягів навряд чи вдасться повністю. Для цього потрібно замінити віконні стулки на менші й, головне, легші. Значна вага, яка діє, приміром, на подвійні рами розміром майже у квадратний метр, можуть витримати тільки металеві рами або широкі дерев'яні. У звичайних рамах стулки швидко перекошуються й більше не лежать однаково щільно стосовно пазів роздільної рами.

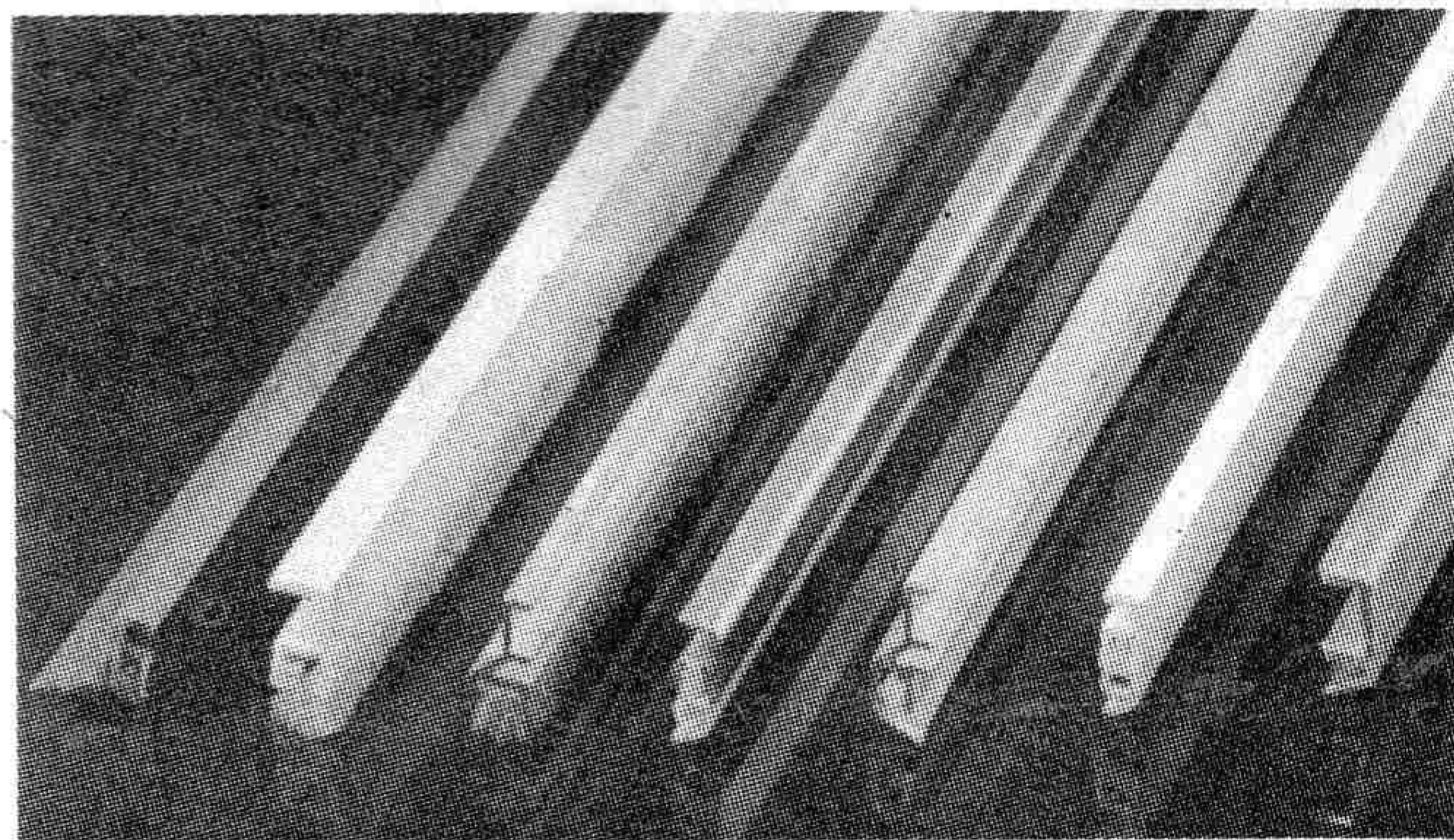
Допомогти цьому можна або заповнивши щілину в пазу ущільнювальною смужкою з повітронепроникного еластичного матеріалу з випуском на зовнішній бік рами, або прикріпивши ущільнюючий профіль, що надійно захистить вікно від протягів.

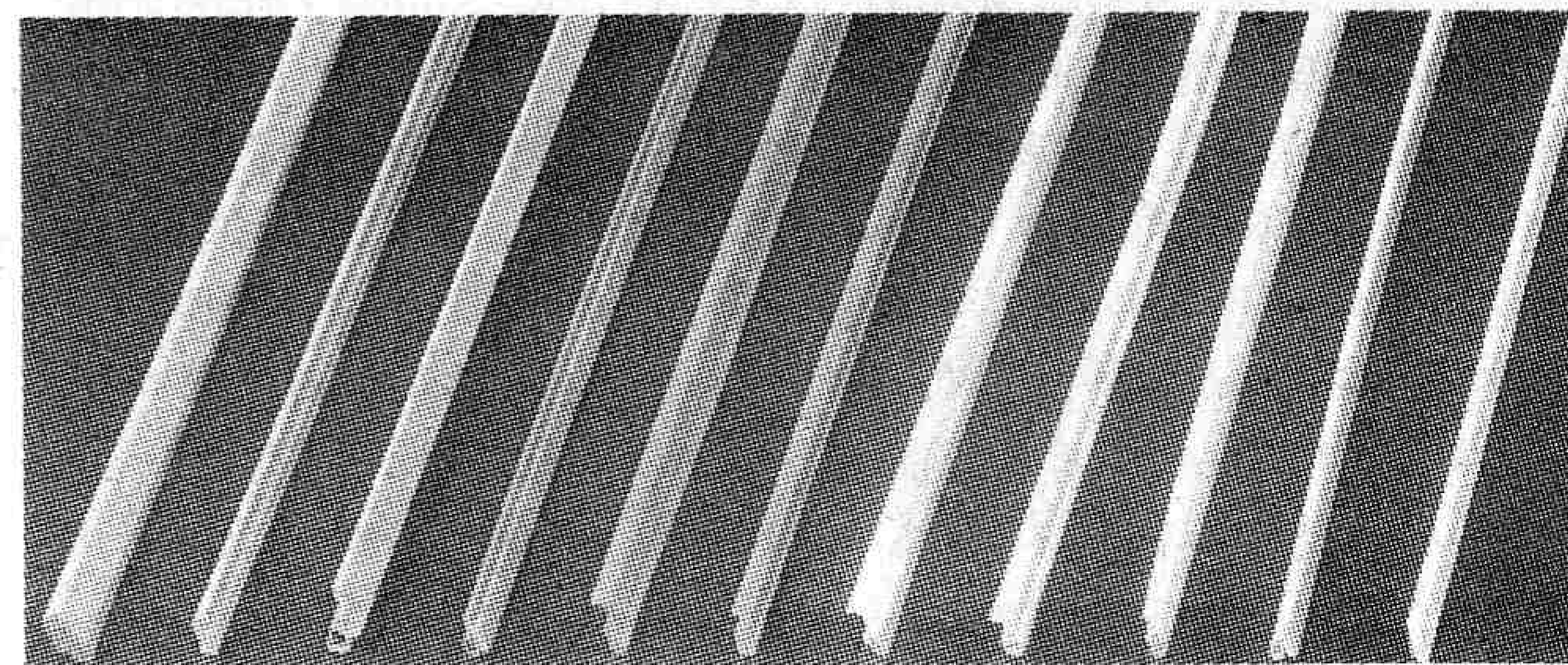
Більшість власників будинків і квартир воліють ущільнювати пази між подвійними рамами й стулками вікон. У продажу є численні ущільнювальні смужки з поліуретану, поролону або гуми шириною 3,4 або 6 мм, а також Е- або П-подібні профілі, які настільки податливі, що можуть стискуватися в дуже тонкі смужки. Є ущільнювачі, призначені спеціально для кватирок і фрамуг. Їх можна складати V-подібно й вклеювати в пази – вони відповідають ширині пазу й щільно закривають його.

Можна купити готові ущільнювачі, які прикріплюються до зовнішнього боку подвійної рами. Вони складаються з нерухомого монтажного профілю (дерева, легкого металу або пластику) і ущільнювальної "губи", щільно припасованої до віконної стулки, причому чим сильніше зовні дме вітер, тим щільніше вона лягає. На інших профілях наскрізну щілину закриває щітка. Ущільнювальні смужки, що поміщаються усередину, бувають самоклейкими, але можуть також закріплюватися цвяхами або гвинтами.

Ущільнювальні смужки з різних матеріалів для вклеювання в пази рам.

Ущільнюючі профілі для монтажу зовні роздільних рам.

Що робити, якщо заклинило вікно?

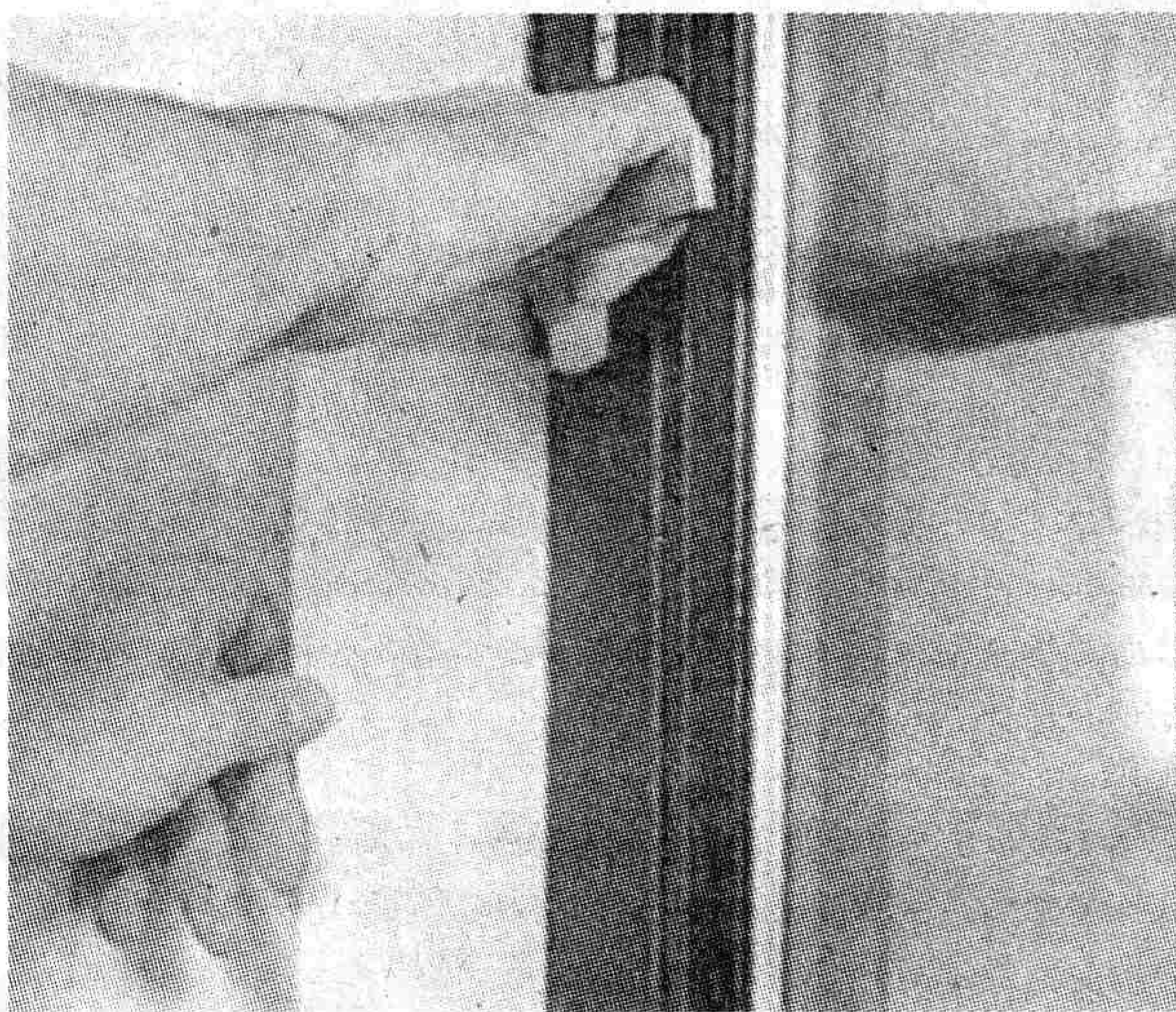
***С**тарі вікна мають одну прикру властивість: їх заклинює. Причина: перекосилися віконні стулки. Щоб виправити це, потрібно рубанком підігнати раму до коробки або підвищити твердість за допомогою кутників.*

Те, що віконне скло дуже важке, помічаєш, коли стулку піднімаєш із рами. Цю вагу постійно доводиться витримувати рамі або віконній коробці. Нічого дивного, що вікна, і в першу чергу великі, згодом заклинює, тому що стулки під вагою й дією вологості перекошуються.

Найпростіший ремонт полягає в тому, щоб рубанком або фуганком потрібно зняти зайвий шар деревини. За необхідності це роблять як на внутрішньому, так і на зовнішньому краї стулки. Подібно слід обробити й віконну коробку.

Здебільшого після цього зникають і щілини, що утворилися внаслідок перекосу віконних стулок.

Обстругування

Якщо ви вкладете аркуш паперу між віконною коробкою й стулкою, на ньому чітко відіб'ються ті місця, де раму заклинює.

За допомогою фуганка й наждакового паперу знімають зайвий шар деревини доти, поки вікно знову не буде легко зачинятися.

Візуально не завжди можна точно визначити місце, де вікно заклинює. Нескладний прийом дасть змогу вам знайти це місце. Крейдою в пазу між віконною рамою й стулкою проводять лінії, укладають аркуш паперу в паз і зачиняють вікно. Там, де дерево треться об дерево, крейда особливо чітко відіб'ється на папері. Саме тут і варто пройтися фуганком, а потім дрібнозернистим наждаковим папером.

Оброблене місце потрібно знову покрити фарбою або підходящим за кольором захисним покриттям.

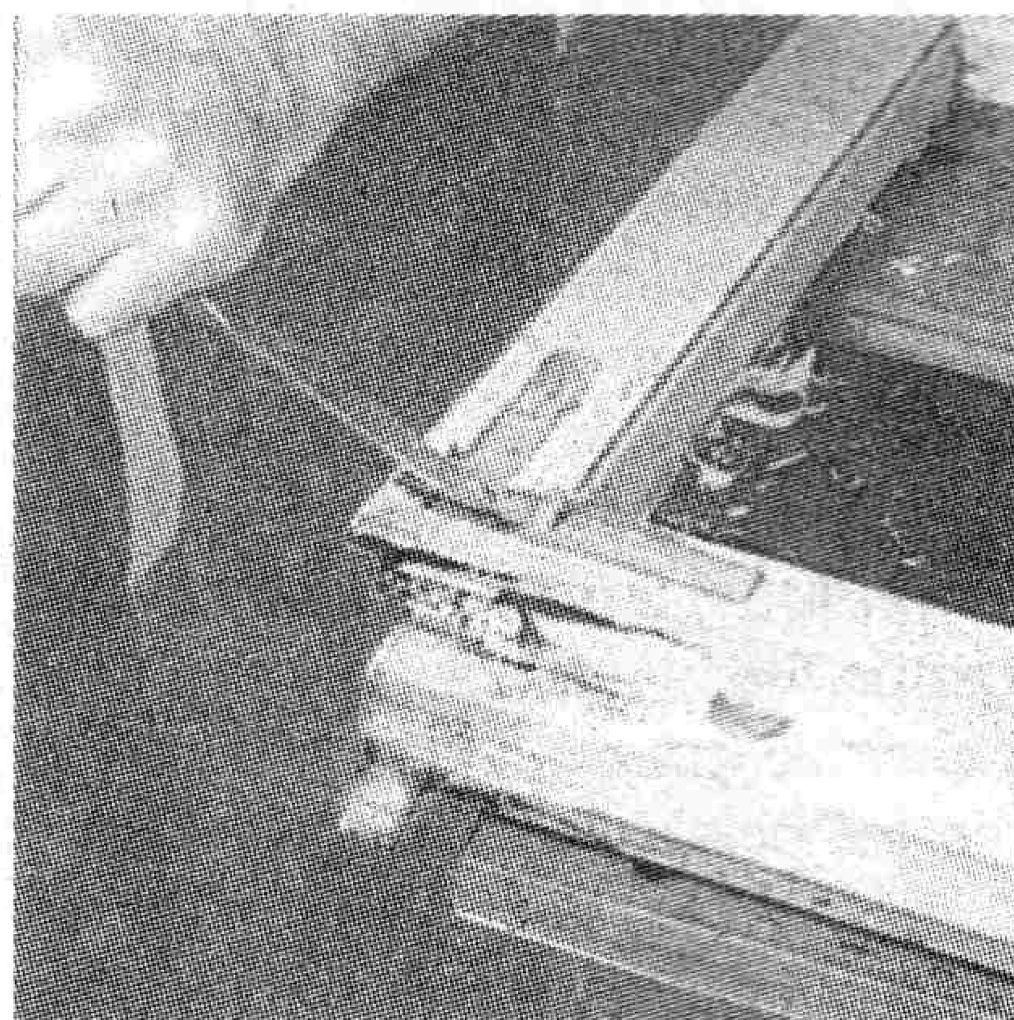
Підвищення твердості стулок

На старих вікнах можуть розпушитися клейові з'єднання між косяками рам. У цьому разі стулку буде заклинювати в нижній частині. Тільки обстругуванням ви нічого не доможетеся. У віконних стулок потрібно заново підвищити твердість за допомогою пласких кутників.

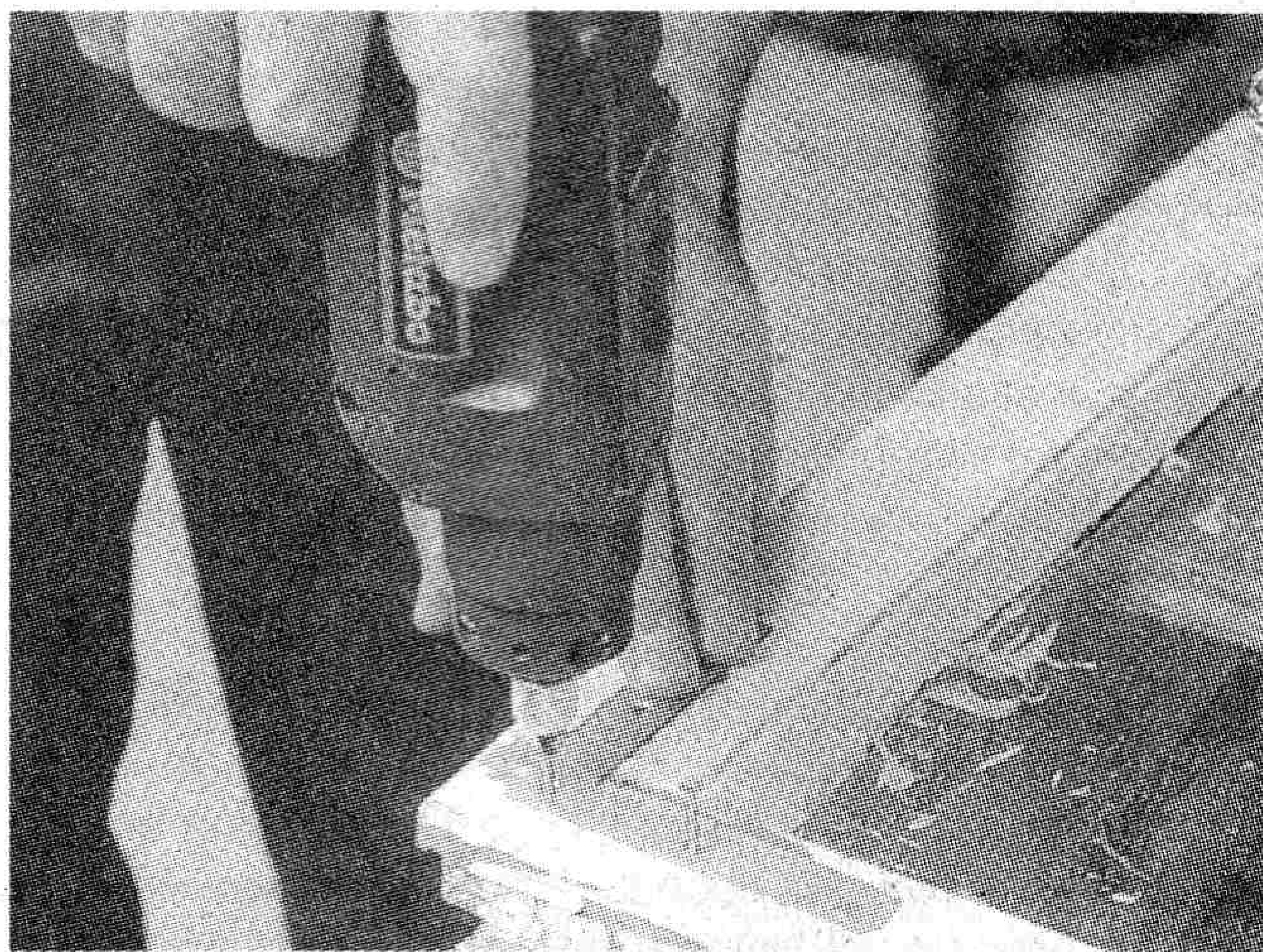
Попередньо спробуйте виправити рами, що перекосилися. Для цього на верстаті або великій пласкій поверхні за допомогою довгої струбцини або виготовлених самостійно упорів і клинів віконні стулки зсувають під кутом 90 градусів, вирівнюють по діагоналі й закріплюють кутниками.

1. Укладіть на віконну стулку плаский кутник і окресліть його контур. Усередині контуру зріжте шар дерева на товщину кутника.

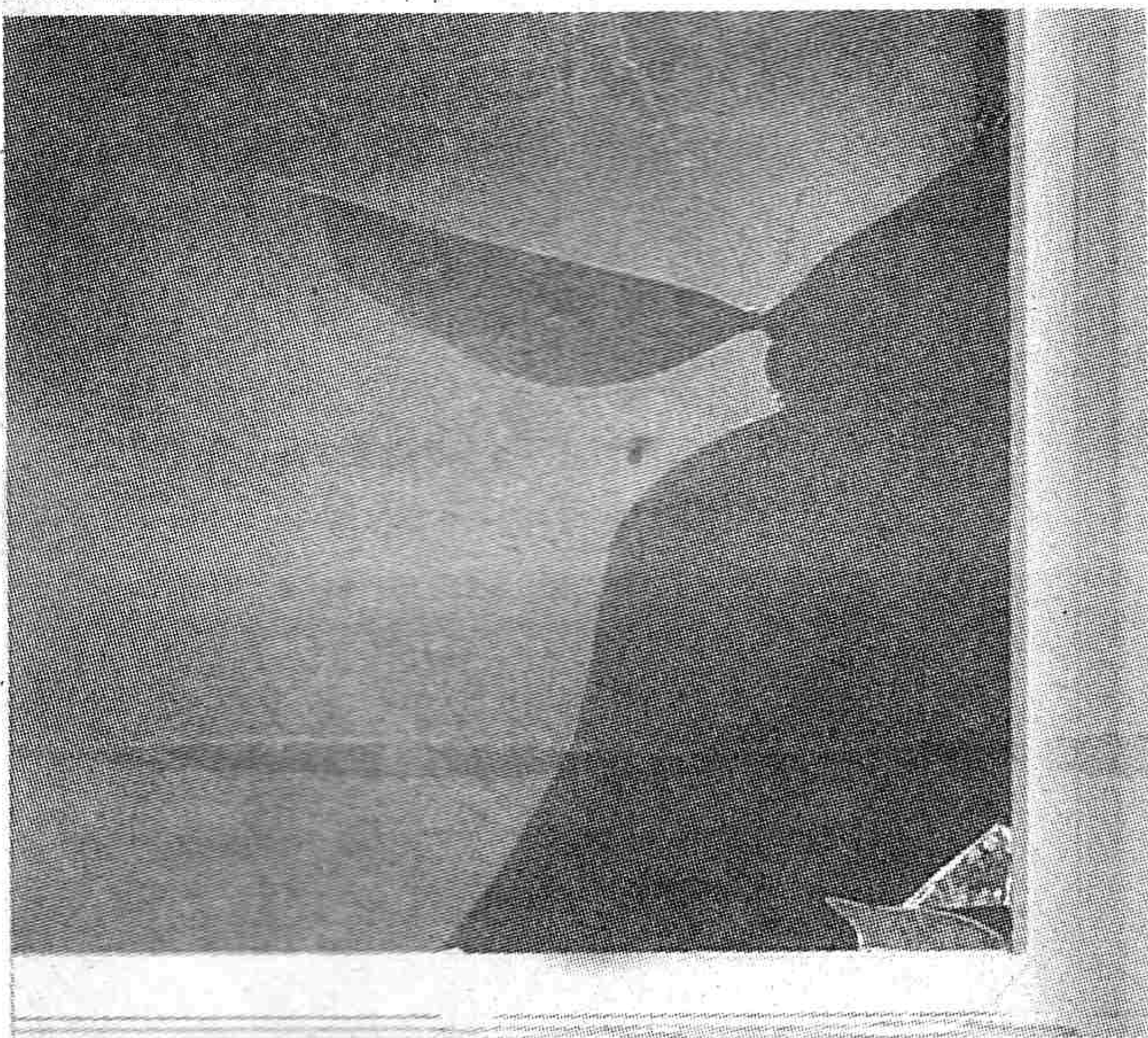

2. Стамескою працюйте дуже обережно, щоб не зняти зайвий шар. Вирізане помилково заглиблення закрийте замазкою.

3. Плаский кутник закріпіть шурупами на дереві. Перш ніж заново пофарбувати вікно, обробіть поверхню рами шпаклівкою.

Як замінити скло

Якщо скло розбилося або тріснуло, необов'язково чекати скляра. Домашній майстер може замінити скло власноруч.

Для заміни скла в подвійній рамі краще запросити скляра. А от поміняти скло у вузькій рамі, у дверцятах шафи або в кімнатних дверях можна самостійно – це не така вже нерозв'язна проблема для домашнього майстра.

Видалити осколки

Скло без замазки можна легко витягти, видаливши віконну рейку, за допомогою якої скло кріпиться до рами. Здебільшого чотирикутні або трикутні рейки прибиті маленькими цвяхами. Щоб їх витягти, кілька разів підніміть стамескою рейку поруч із цвяхом.

Більше зусиль потрібно, щоб відокремити скло із замазкою. Застряглі осколки можна розбити молотком. При цьому накрийте скло товстою тканиною, щоб осколки не розліталися в різні боки.

Видаліть замазку й частину скла, яке залишилося. Якщо деякі осколки сидять міцно, накрийте їх знову тканиною й розбийте ударами молотка зверху.

Іноді замазка настільки щільно сидить під шаром лаку, що її можна зрушити, тільки доклавши чимале зусилля. У цьому випадку візьміть молоток і старе долото (нове можна пошкодити) і вибивайте замазку разом із застряглими в ній осколками скла. Надягніть захисні окуляри. Дійте обережно, щоб не пошкодити дерев'яну раму.

Що потрібно зробити

- Виміряти раму.
- Виміряти скло.
- Вирізати скло.
- Зробити фігурний виріз.
- Розламати скло.
- Просвердлити у склі отвори.
- Вставити скло, закріпити віконні рейки, нанести замазку й забити цвяхи.
- Нарізати армоване скло й правильно розламати.

Що вам буде потрібно

Матеріали
Тканина
Газетний папір
Одинарне скло
Замазка
Рейки для скла
Цвяхи
Скипидар
Інструменти
Захисні окуляри
Робочі рукавиці
Молоток
Старе долото й стамеска
Склоріз
Свердло для скла
Мірна посудина для замазки

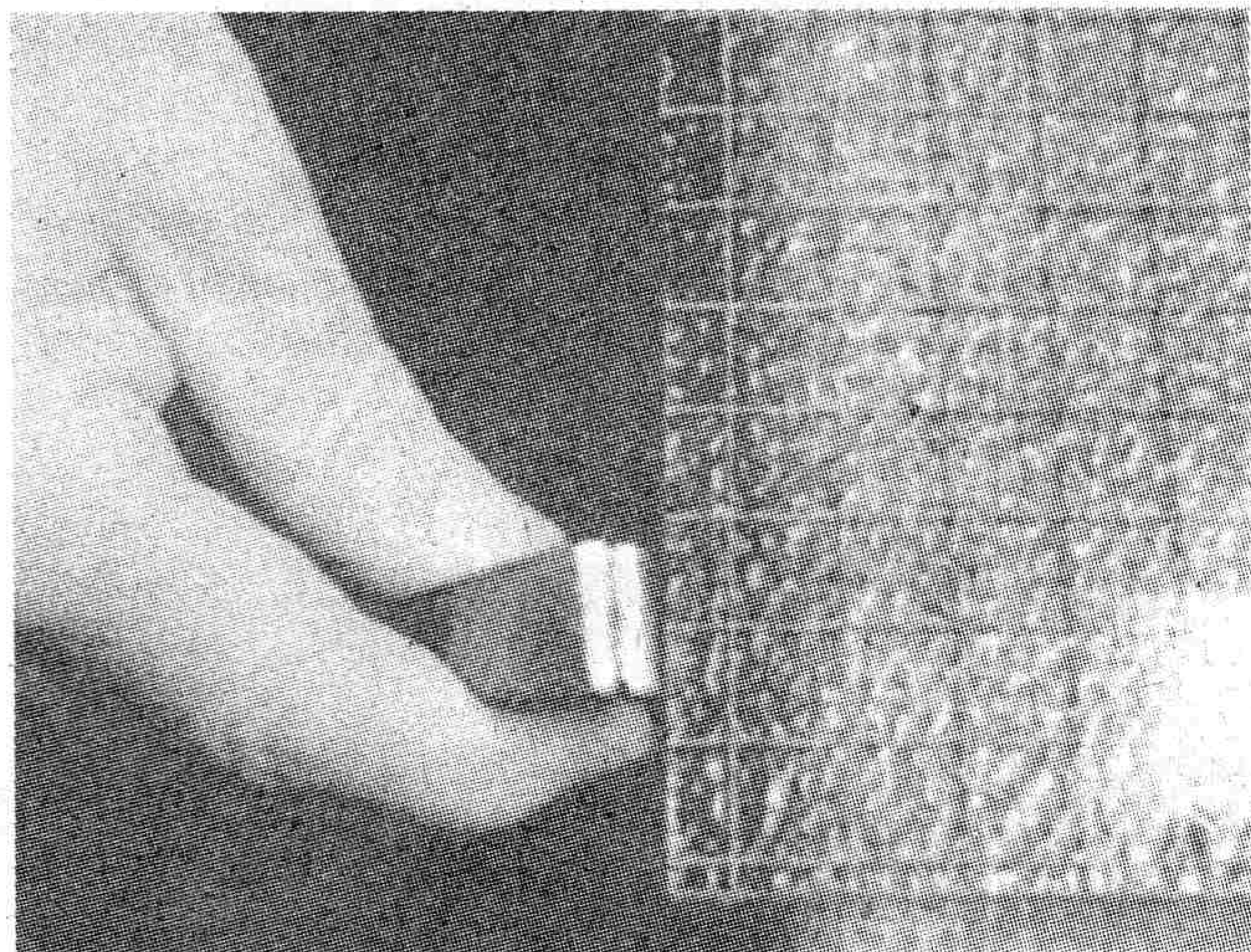
Увага!
ПІД ЧАС РОБОТИ ЗІ СКЛОМ НАДЯГНІТЬ ЗАХИСНІ ОКУЛЯРИ.

Скло – матеріал, під час роботи з яким слід дотримуватися особливих заходів безпеки. Під час розколювання скла осколки можуть розлітатися в різні боки.

Армоване скло

Доволі міцне армоване скло теж можна обробляти в домашніх умовах. Під час вимірювання і нарізування керуйтеся тими ж правилами, що й для прозорого скла. Однак в армованого дротом скла дуже складно відколоти маленькі шматочки.

Спочатку ви повинні армоване скло нарізати й розділити. Виступаючі по краях кінчики дроту потрібно видалити за допомогою плоскогубців. Для цього достатньо провести тильним боком плоскогубців по краях скла. Дріт відламується легко, оскільки призначений тільки для зміцнення скла, сам по собі він тонкий.

На армованому склі після нарізування часто залишаються висіти тонкі кінчики дроту. Їх варто видалити.

Проведіть пасатижами по краях скла – виступаючі кінчики дроту легко відламаються.

Виміряти й відрізати скло

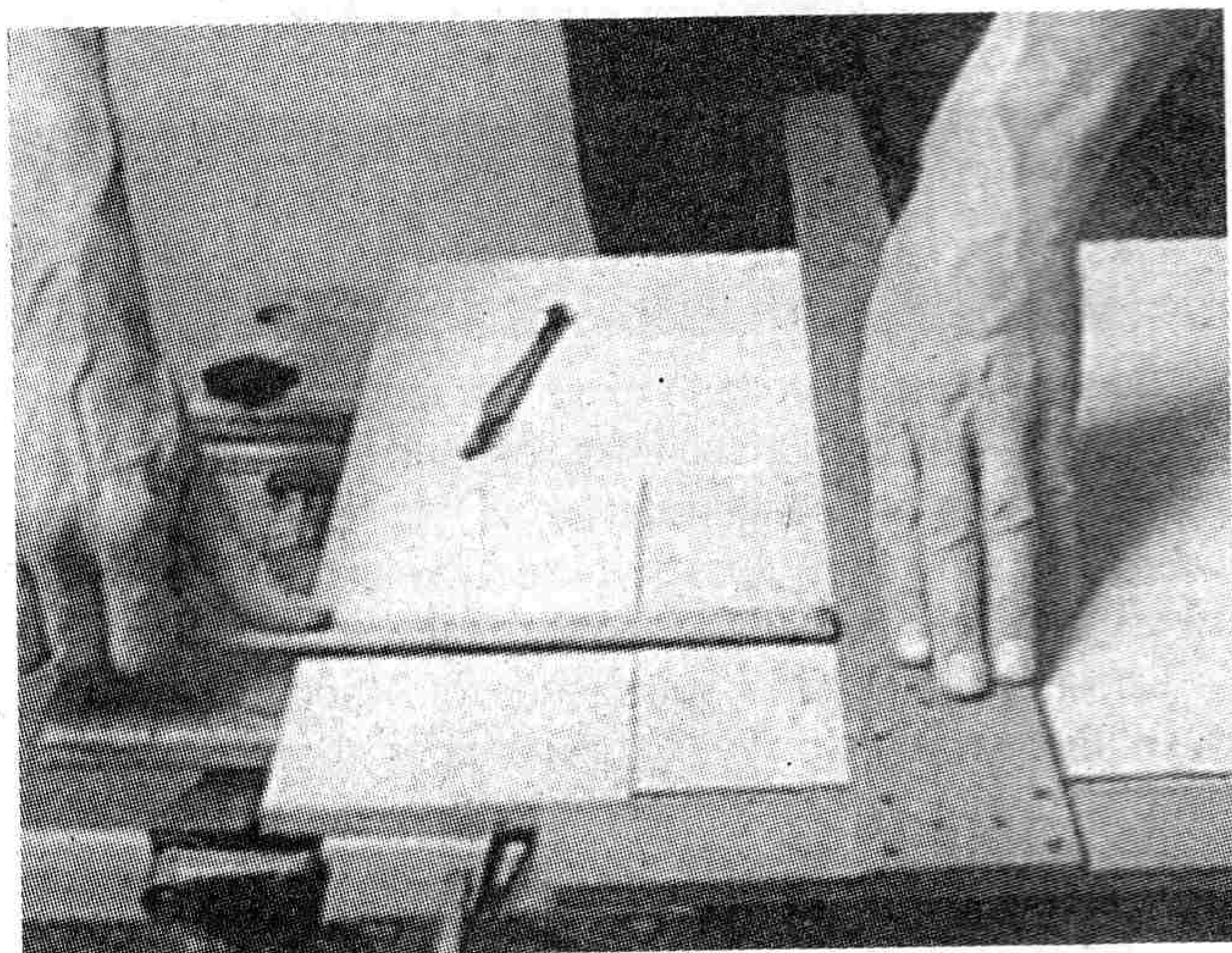
Вимірюючи нове скло, головне, намагайтеся бути точним. Найкраще не кваплячись зробити виміри двічі. Неточність навіть у кілька міліметрів може призвести до того, що скло стане непридатним. Щоб скло вільно укладалося в раму, треба від внутрішнього розміру рами відняти у висоту й ширину по 3 мм.

Робоча поверхня

Покладіть скло на рівну поверхню, покриту брезентом. Вона не повинна бути занадто твердою.

Проведіть склорізом по лінійці – єдиною лінією. Розрізують скло з одного боку. При цьому ви повинні почути співаючий звук. Під час різання товстого скла попередньо лінію розрізу й склоріз можна змазати невеликою кількістю скипидару. Рельєфне скло розрізають тільки із гладенького боку, тому що на структурному боці склоріз буде "спотикатися" і у вас не вийде єдиної лінії.

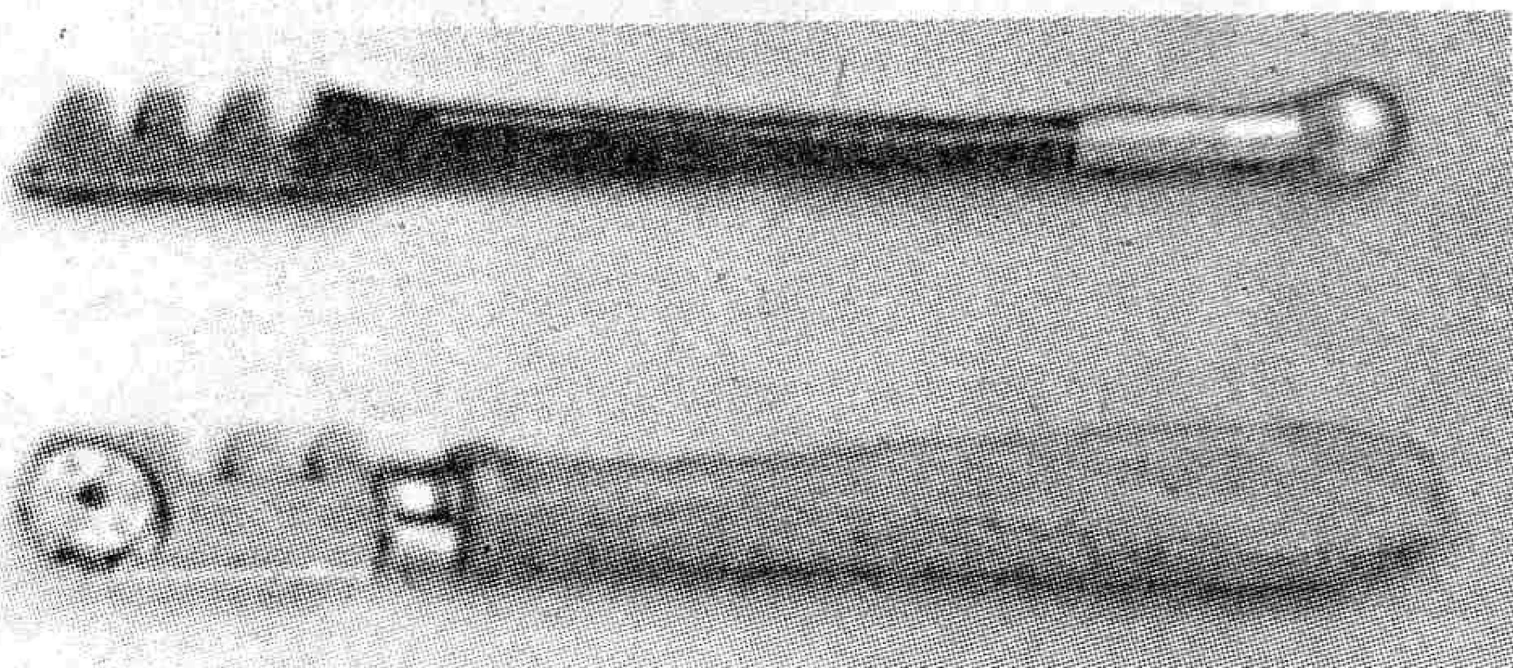
Розрізаючи скло складної форми, рекомендується виготовити шаблон, який кладуть під скло.

За допомогою лінійки й Т-подібної рейки можна за один прийом намітити розділову лінію, яка має проходити точно під прямим кутом до краю скла.

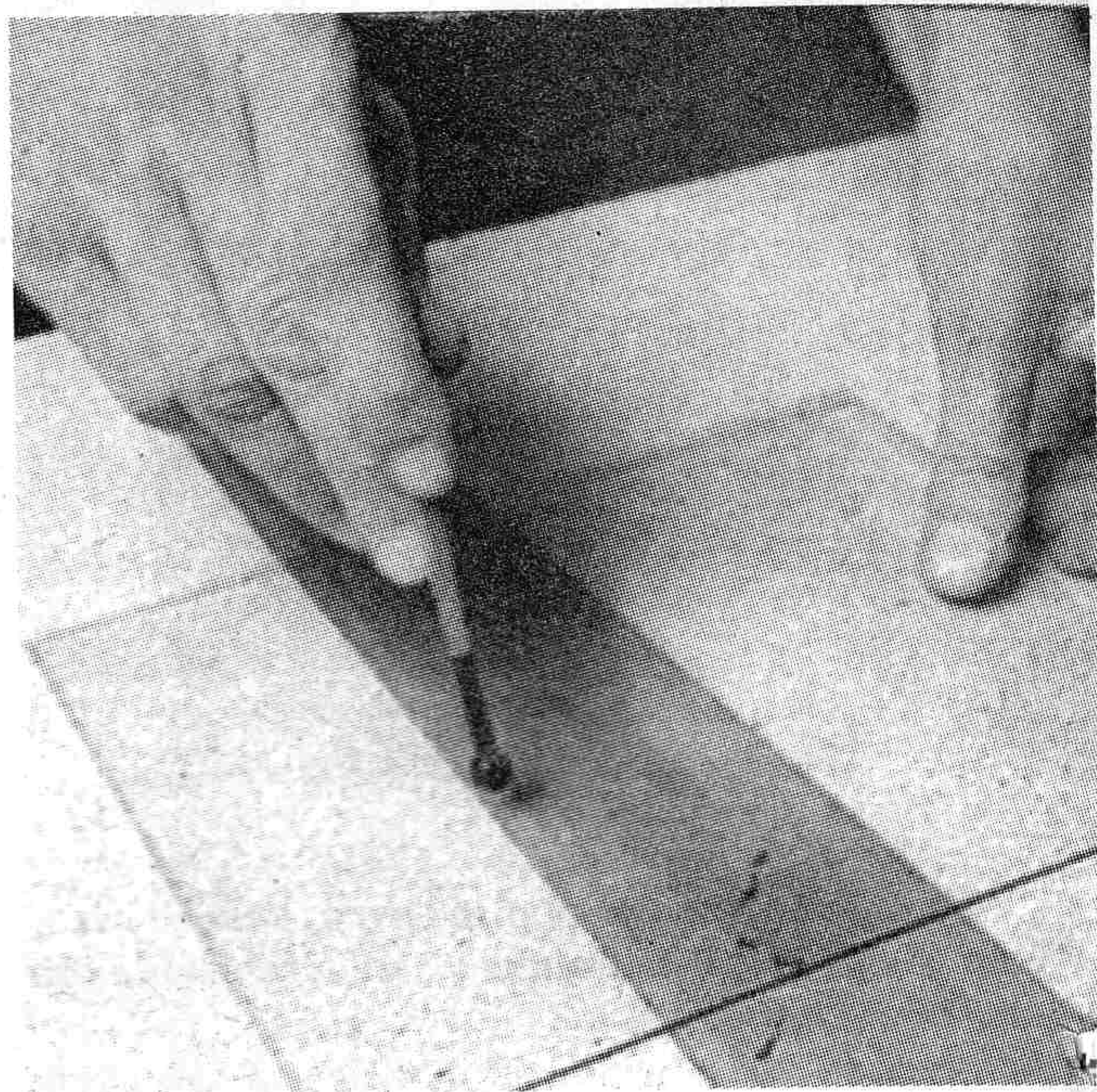
Однією рукою притримуйте рейку, іншою – проведіть склорізом по наміченій лінії. Скло видасть співаючий звук.

Для складних форм виготовте шаблон, який покладіть під скло й орієнтуйтеся на нього під час роботи. Склоріз ведіть уздовж сталевої лінійки.

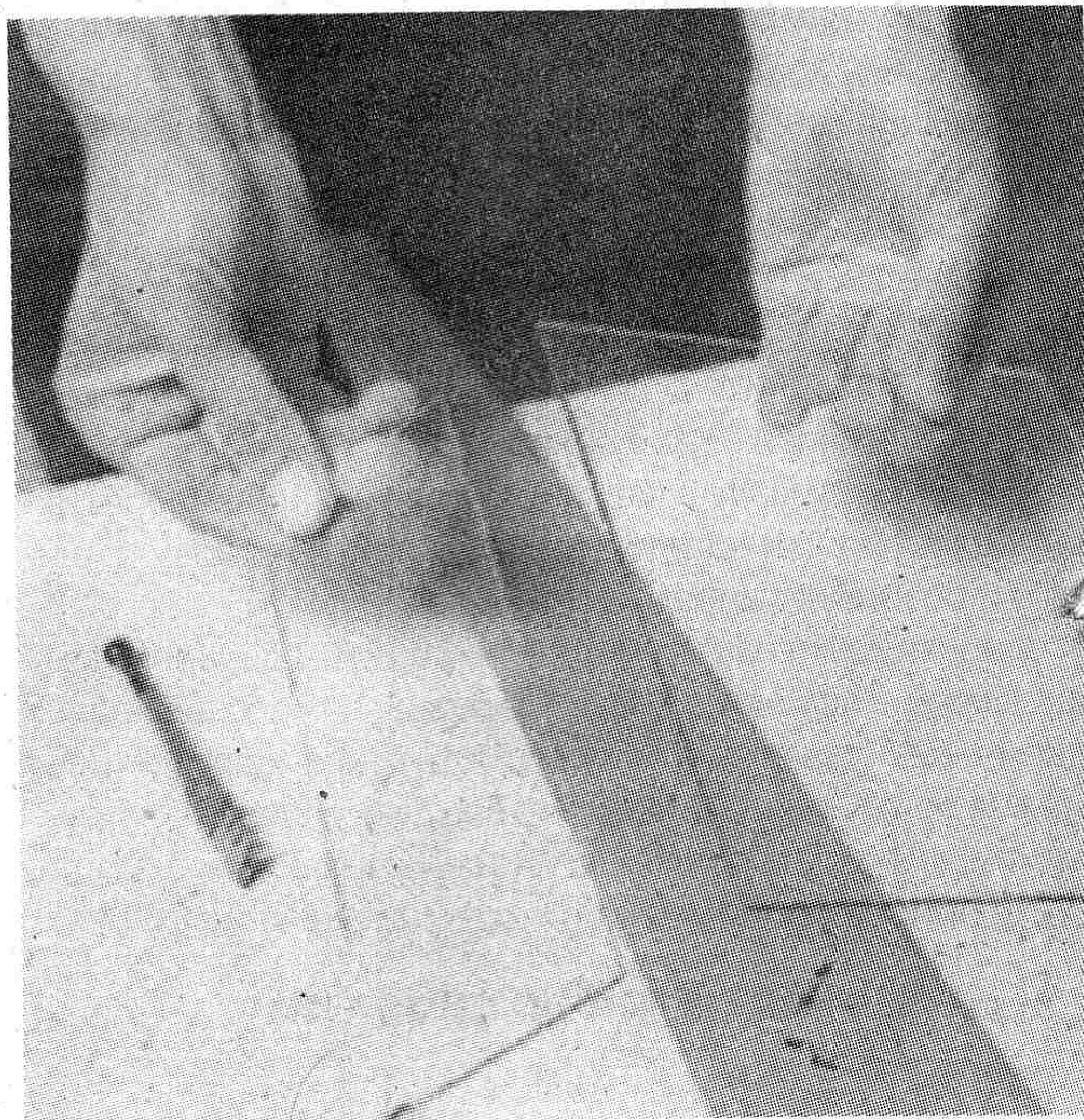

У цих склорізів ріжуть тверді сталеві коліщата. Після сточування робочої ділянки коліща пересувають на одну позицію.

Розламати

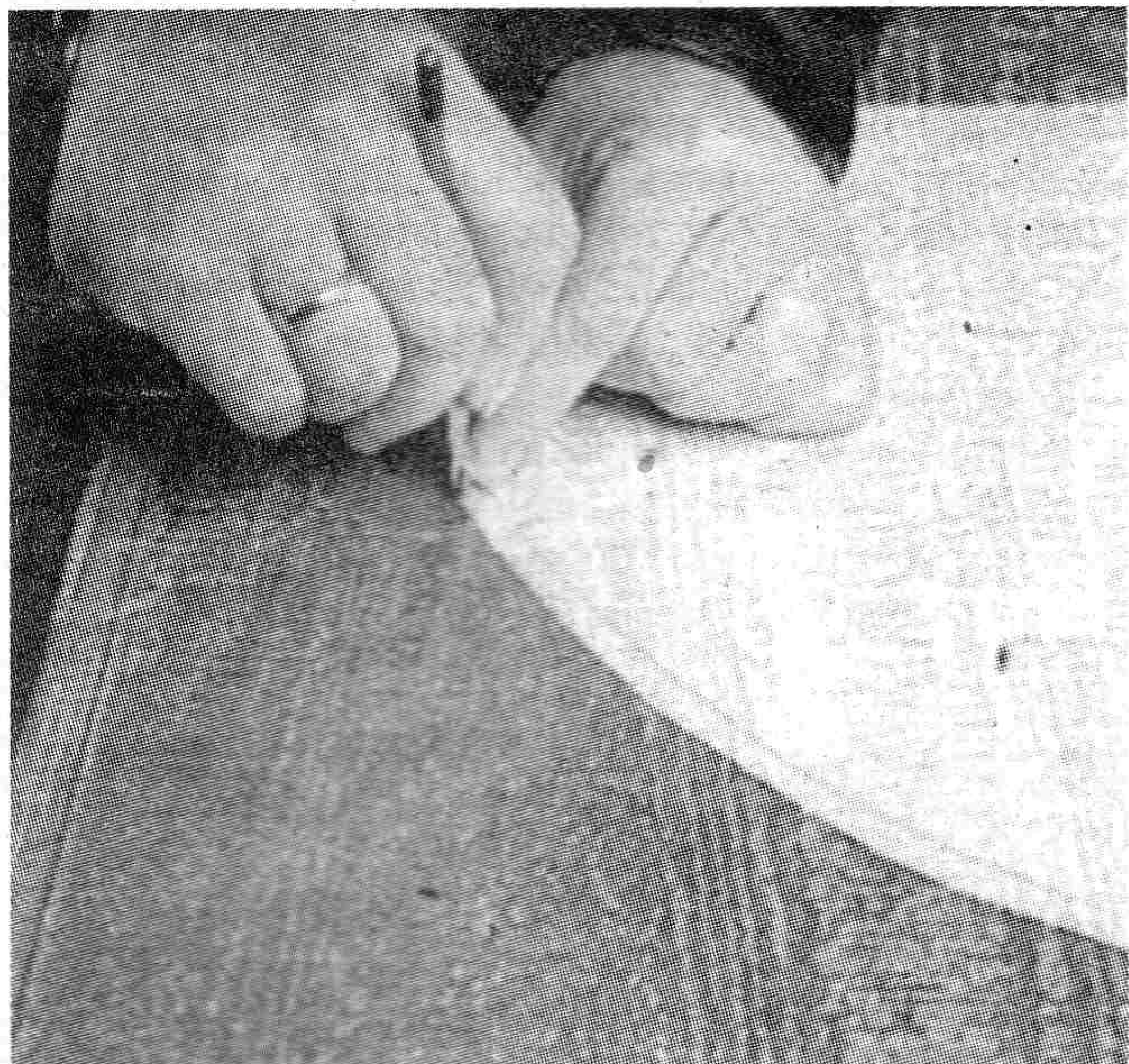
Розрізане скло покладіть на розмічувальну рейку й постукайте уздовж розрізу – з'явиться ряд тонких тріщинок.

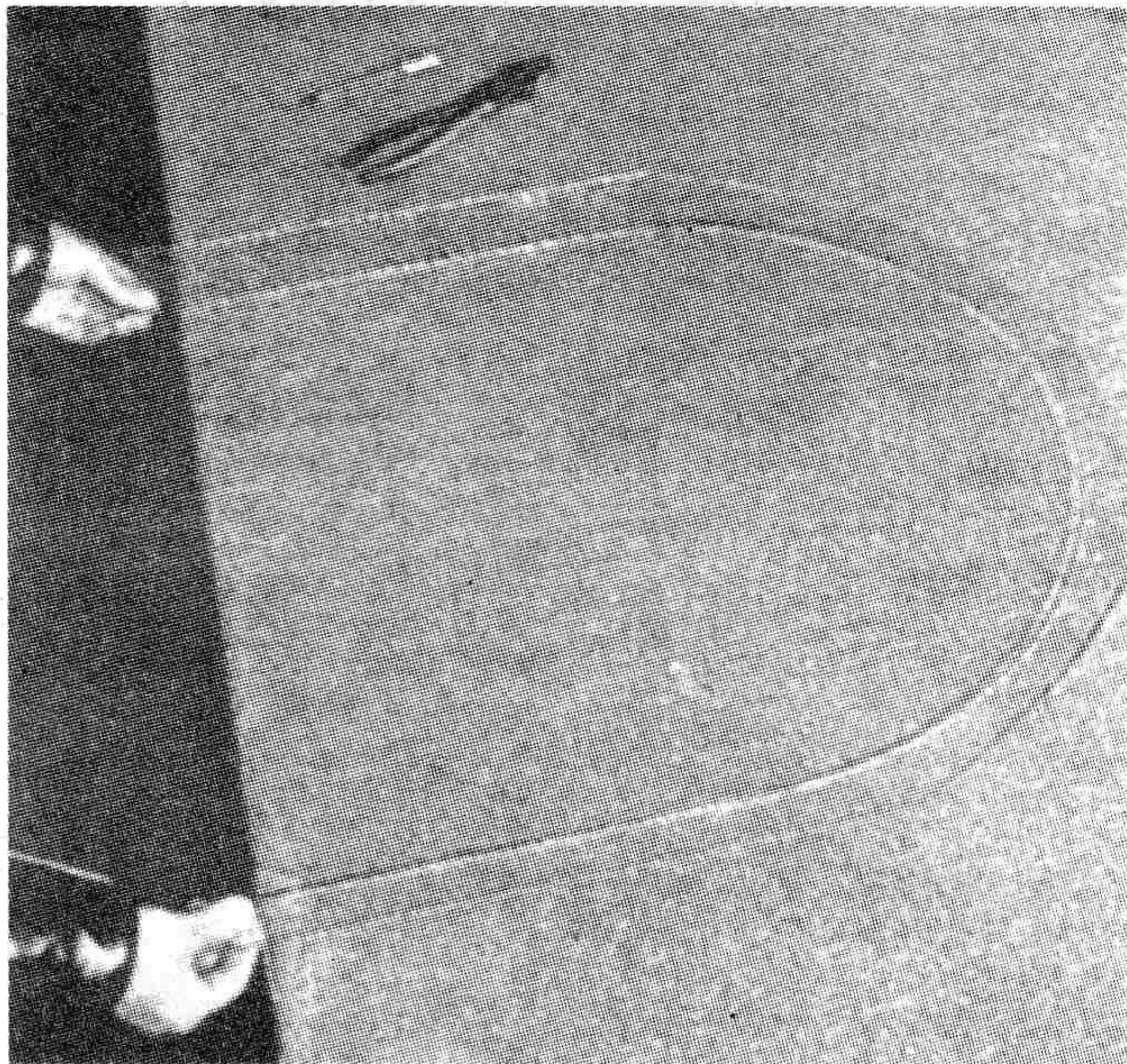

Обережно візьміть скло в руки й остаточно розламайте.

Якщо у вас велике скло, краще діяти в інший спосіб: під розріз підкладіть довгий дерев'яний стрижень і сильно натисніть на обидві частини скла.

Як на склі вирізати заокруглення

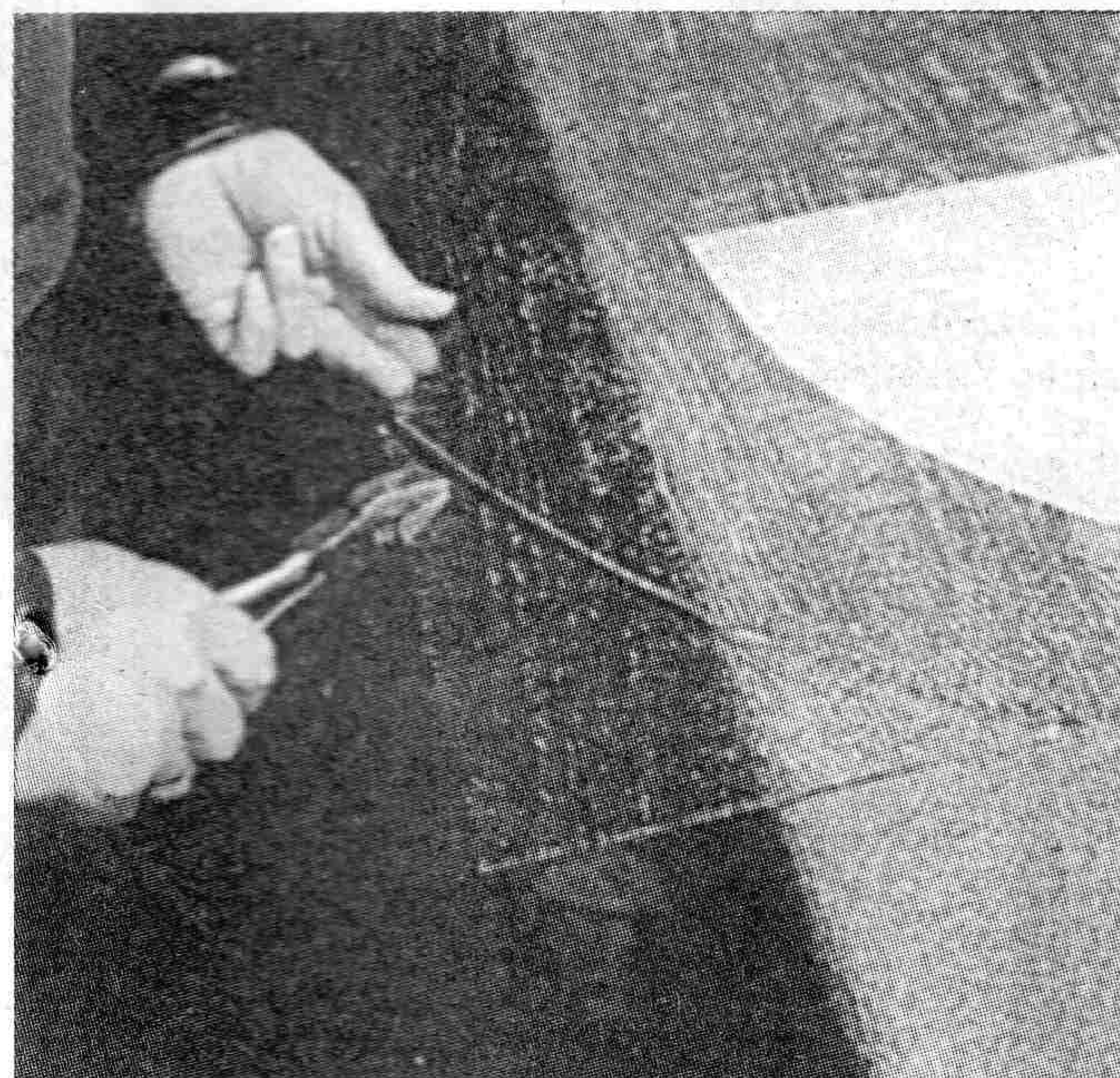

1. Підкладіть під скло шаблон і робіть склорізом надріз єдиною безперервною лінією.

2. Там, де заокруглення переходить у пряму лінію, можна вести склоріз по лінійці. Простежте за плавністю переходу.

3. Кути краще попередньо видалити. Вести подальшу обробку зручніше, коли зайве не заважає.

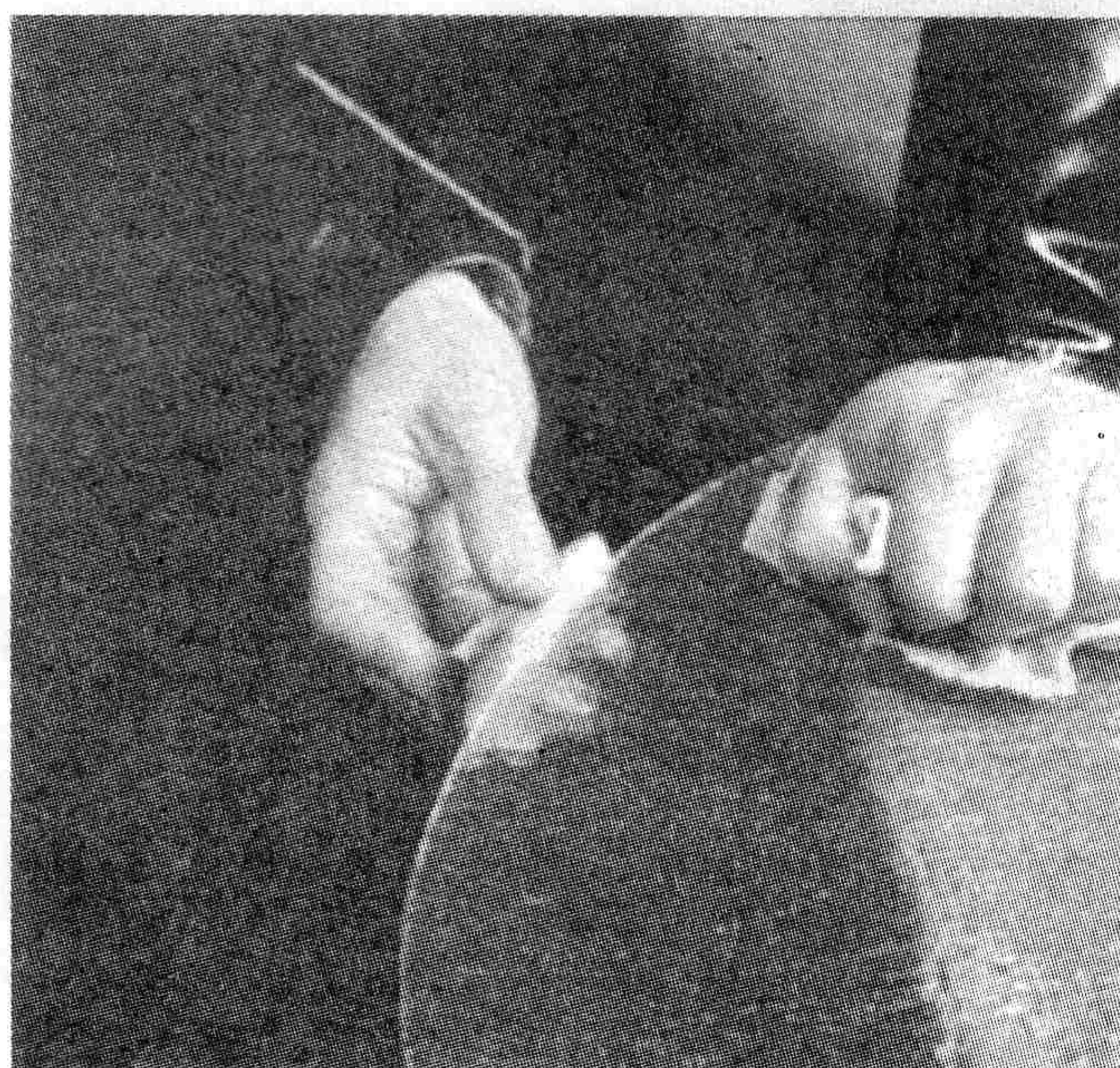
4. Видаляючи зайві ділянки, тримайте скло на краю стола. Однією рукою притримуйте скло, другою робіть обережні надлами пасатижами.

5. Працюйте вкрай обережно. Відрізки переходу пасатижів від однієї ділянки до іншої мають бути дуже короткими.

6. Будьте особливо обережні, коли робите надлами уздовж заокруглень. Під час цього вирішального етапу роботи не кваптеся.

7. Перевірте, чи вдалося зробити точні надлами по всьому надрізі. Обережно відокремте основне скло від надлишків.

8. Зачистіть краї абразивним бруском, після чого скосіть їх під кутом 45 градусів.

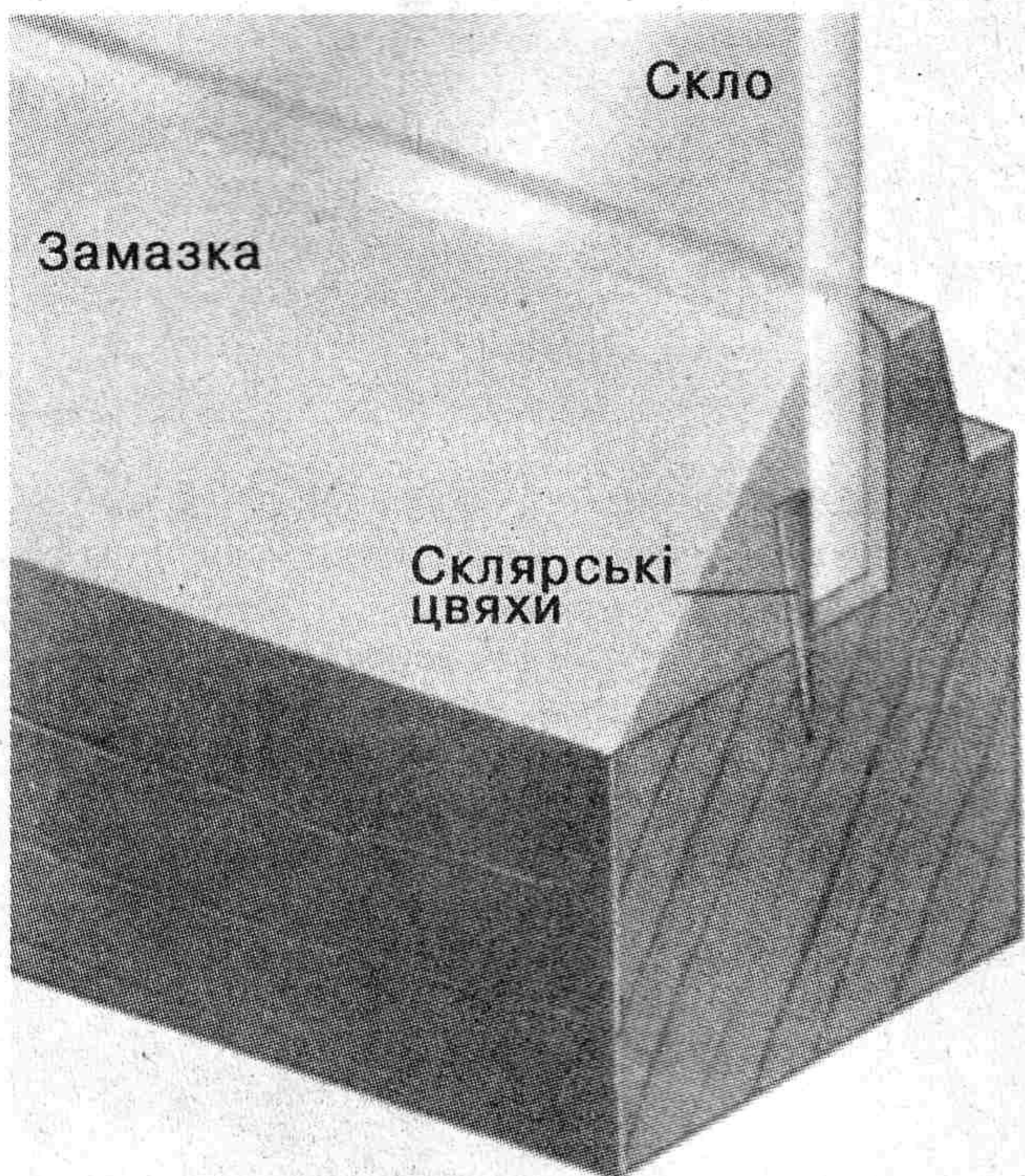

9. Після зачищення гострих країв остаточно відшліфуйте крайку скла, ведучи брусок під прямим кутом.

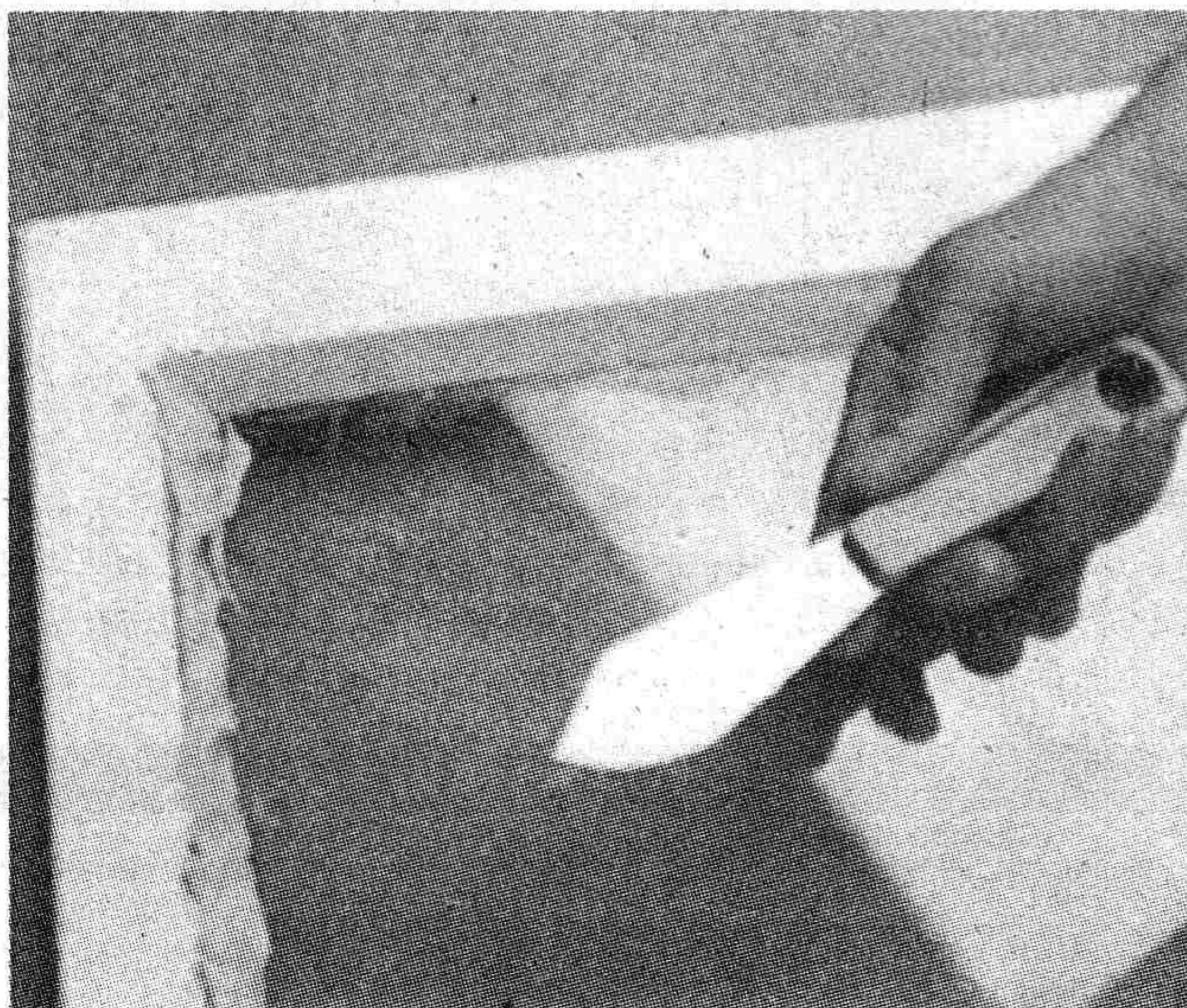
Окантовка скла замазкою

Перш ніж нанести замазку, ви маєте її якийсь час розминати, поки вона не прилипатиме до пальців. Потім зробіть із замазки вузькі валики й, рівномірно розподіляючи, укладіть їх у паз рами. Після цього вставте в раму скло.

Зафіксуйте скло спеціальними цвяхами (з інтервалом близько 150 мм) і нанесіть частину замазки, що залишилася. Через місяць захистіть замазку від вологості, покривши її лаком.

У розрізі найпоширеніший метод окантовки скла замазкою.

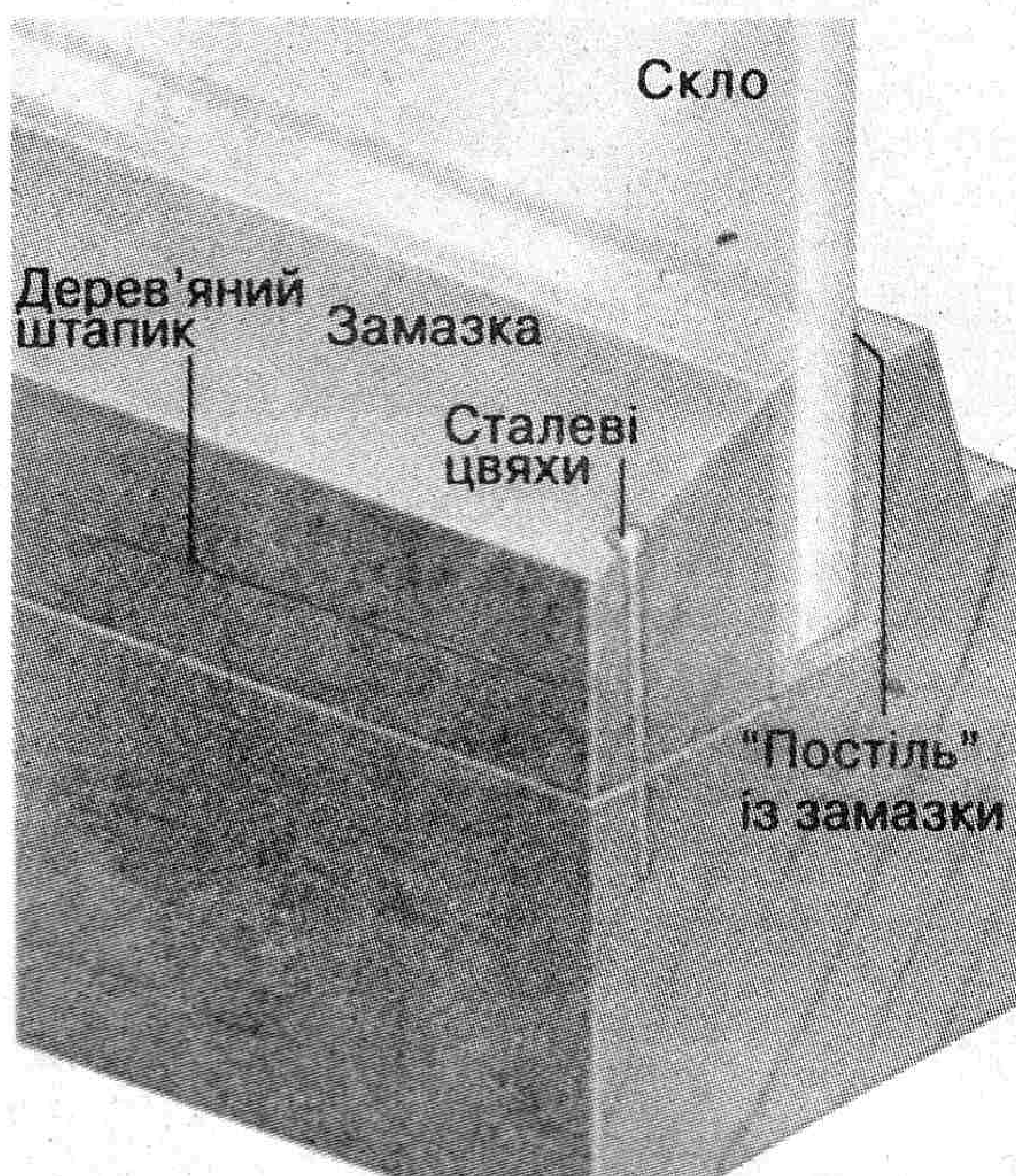

Притисніть замазку шпателем. Зверніть особливу увагу на кути, щоб замазка там добре перекривалася.

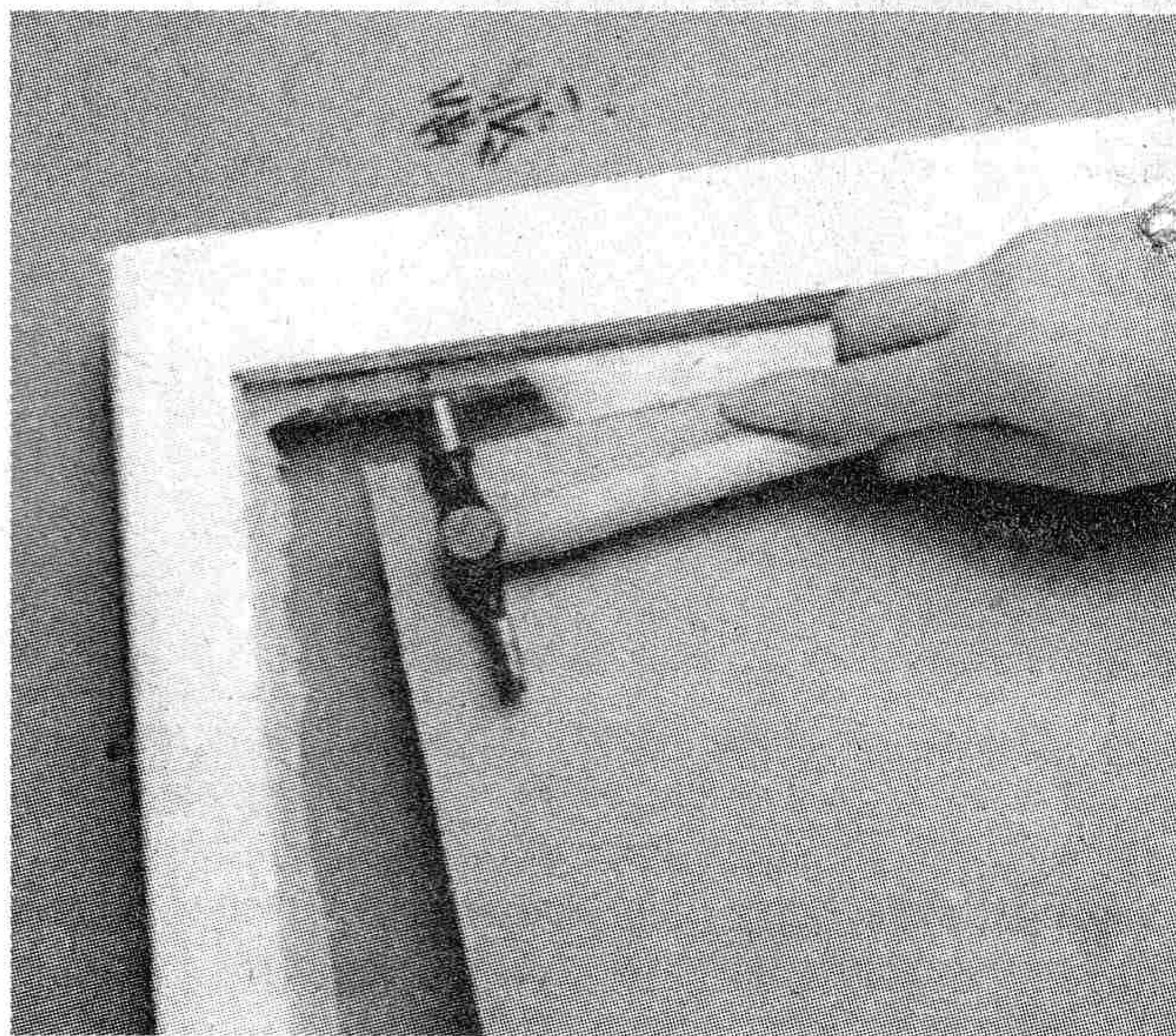
Рейки

Нерідко поряд із замазкою застосовують дерев'яні штапики. Після заміни шибки колишні штапики можна прибити заново. Спочатку відокремте штапики з боків і видаліть маленькі цвяхи, якими вони були прибиті. Зачистіть штапики наждаковим папером № 100, щоб краї були рівними.

Після того як ви очистили рами, вставте скло в "постіль" із замазки. Закріпіть над нею штапики сталевими цвяхами (з інтервалом 100 мм). Утопіть шляпки цвяхів, щоб після фарбування їх не було видно.

Додатково скло можна закріпити дерев'яними штапиками. У результаті вікна набувають акуратнішого вигляду.

Щоб не пошкодити скло під час забивання цвяхів, покладіть на нього картон.

Підготував **Г. Давиденко**

Ремонт квартири й дачі

● Якщо ви вирішили самостійно збудувати сходи, що ведуть до вхідних дверей у ваше житло, пам'ятайте правило: щоб сходи вийшли зручні, подвійна висота сходинки плюс її ширина мають дорівнювати довжині людського кроку, тобто приблизно 64 см.

● Висота окремої сходинки має дорівнювати 12–15 см за ширини 34–40 см. Але, якщо місця для будівництва сходів мало, сходи можна зробити крутішими (до 17 см). Чим крутіший підйом, тим вужчі сходи.

● Щоб одержати матову поверхню після остаточного фарбування стін або дерев'яних виробів, треба по ще непросохлій фарбі нанести легкі удари (торкання) торцем щітки з довгою щетиною. Наносити удари по одному місцю двічі не рекомендується. Для торцювання можна використовувати одежну щітку.

● Якщо ви виявили, що фарба одного кольору в кількох банках має різний відтінок, злийте її в один посуд і гарненько розмішайте.

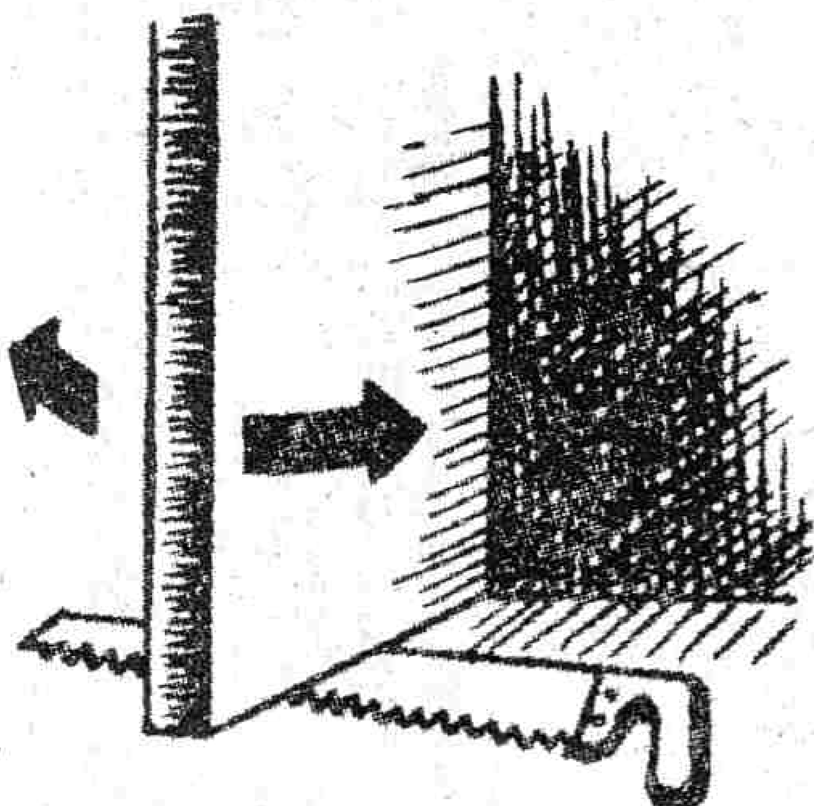
● Стелю найкраще фарбувати у два прийоми: спочатку нанести фарбу в напрямку, перпендикулярному світлу з вікон, потім – уздовж світла.

● Якщо ослабло кріплення дверних завісів або в них стерлися прокладки, двері можуть опуститися й чіплятися своїм нижнім зовнішнім кутом об підлогу. Щоб відремонтувати двері, треба вигвинтити старі шурупи, замінити їх на довші і товстіші, які більш щільно ввійдуть у старі гнізда. Можна використати для ремонту й старі шурупи, але попередньо варто забити в гнізда змазані клеєм дерев'яні клини.

● Якщо стерлися прокладки завісів, двері треба підняти, забивши клин між підлогою й дверима. Потім підібрати міцний дріт, діаметр якого збігається із зазором у завісах, роблять з нього нові кільця, знімають двері з завісів і, насадивши нові прокладки, саджають двері на місце.

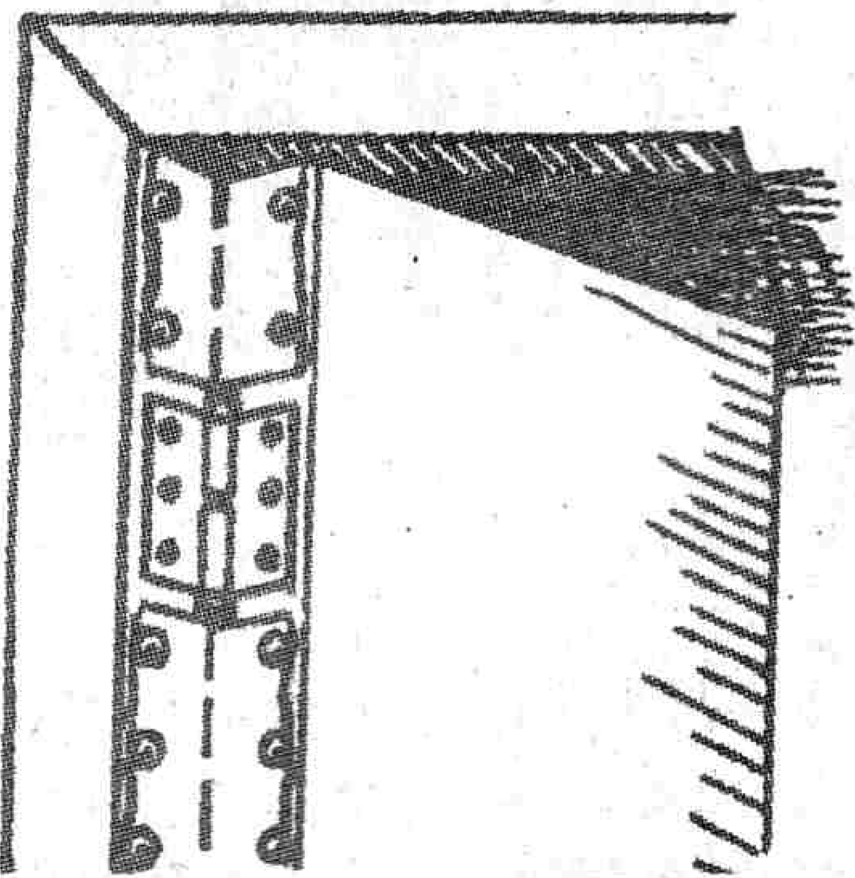
Якщо зазор занадто великий, замість дроту можна використати цвяхи відповідної товщини.

● Щоб усунути контакт осілих дверей з підлогою, можна скористатися іншим прийомом. Підсунути під провислий кут добре заточену й розведену ножівку, притиснути її до підлоги ногами й кілька разів енергійно відчинити й зачинити двері. І так робити, пересуваючи ножівку доти, поки вся поверхня контакту дверей з підлогою буде підпиляна й між дверима й підлогою з'явиться зазор.

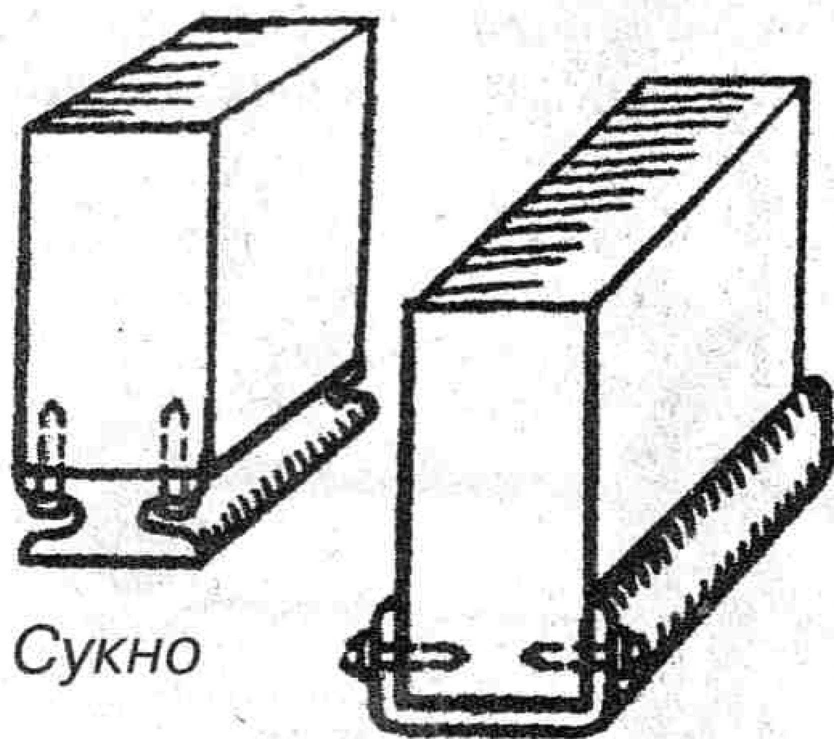

● Якщо двері перекосилися, можна зістругати те місце, де двері чіпляють коробку, і набити рейку там, де між косяком і дверима є просвіти.

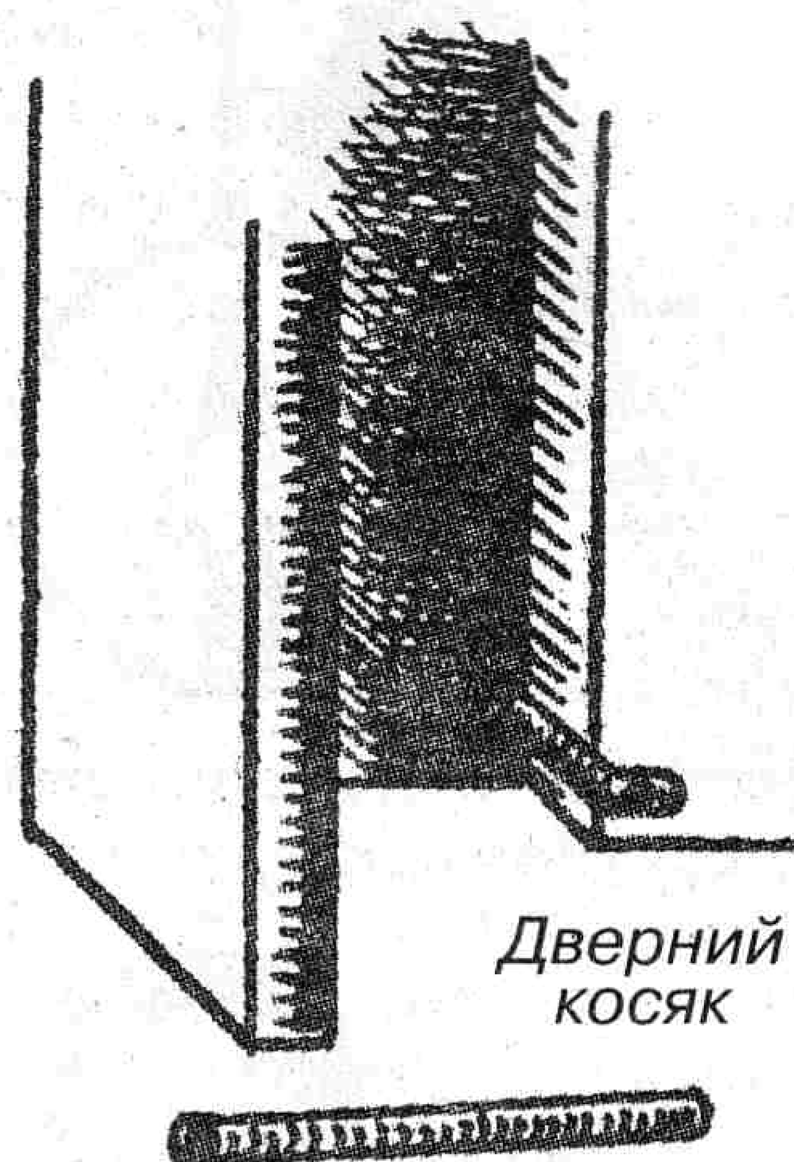
● Щоб усунути протяг, що йде від зачинених дверей, рекомендуємо закрити поліетиленовою плівкою щілину між дверима й косяком з боку дверних завісів. Закріпити стрічку краще канцелярськими кнопками.

● Якщо протяг іде з-під дверей або вас дратують запахи, що йдуть із кухні, прибийте до нижнього торця дверей ущільнювальний валик із сукна.

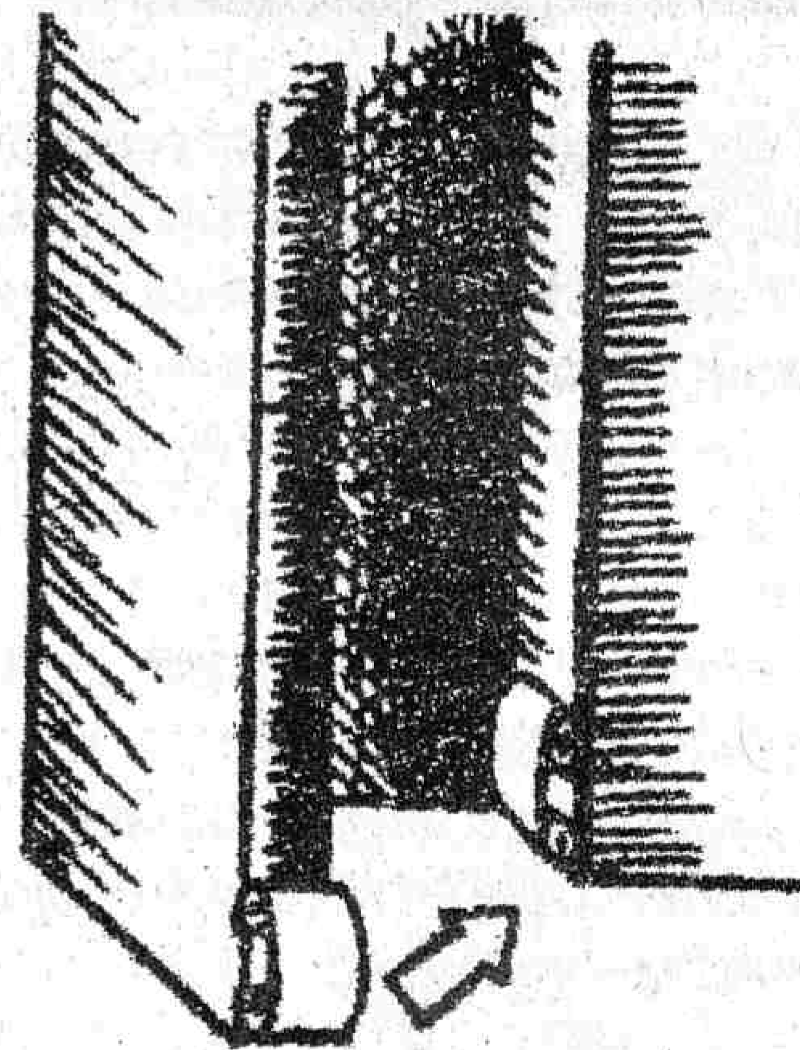
● Відрізок тонкої гумової трубки, укріплений на косяку дверей, не дасть дверям довільно відчинятися. Трубка стирається набагато повільніше, ніж шматок шкіри, замші або плаского гуми.

● Непогано тримає двері й набійка з гумового шланга. Тільки не забудьте, прибиваючи її до косяка, підкласти шайби під голівки цвяхів.

● Найкраще заклинити двері бляшаними прокладками, вони довговічніші й практично не стираються.

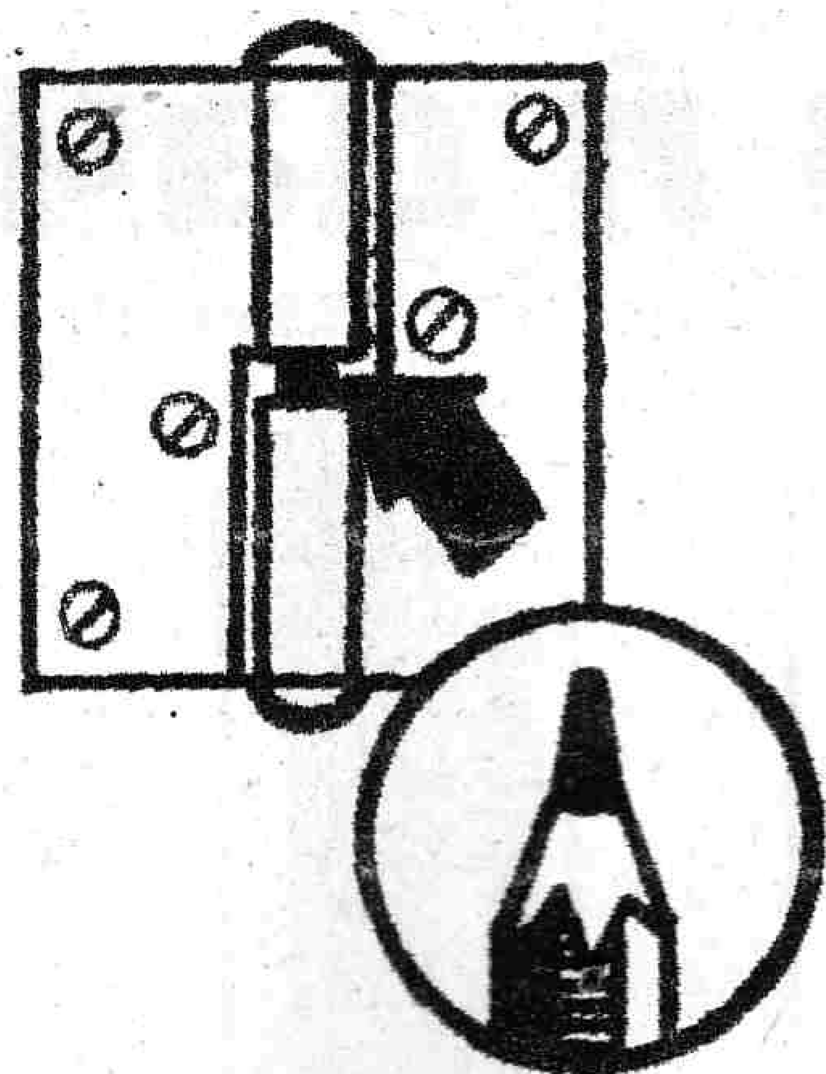
Візьміть дві смужки жерсті (можна від консервної банки), прибийте їх так, як показано на рисунку. Така прокладка прослужить вам багато років.

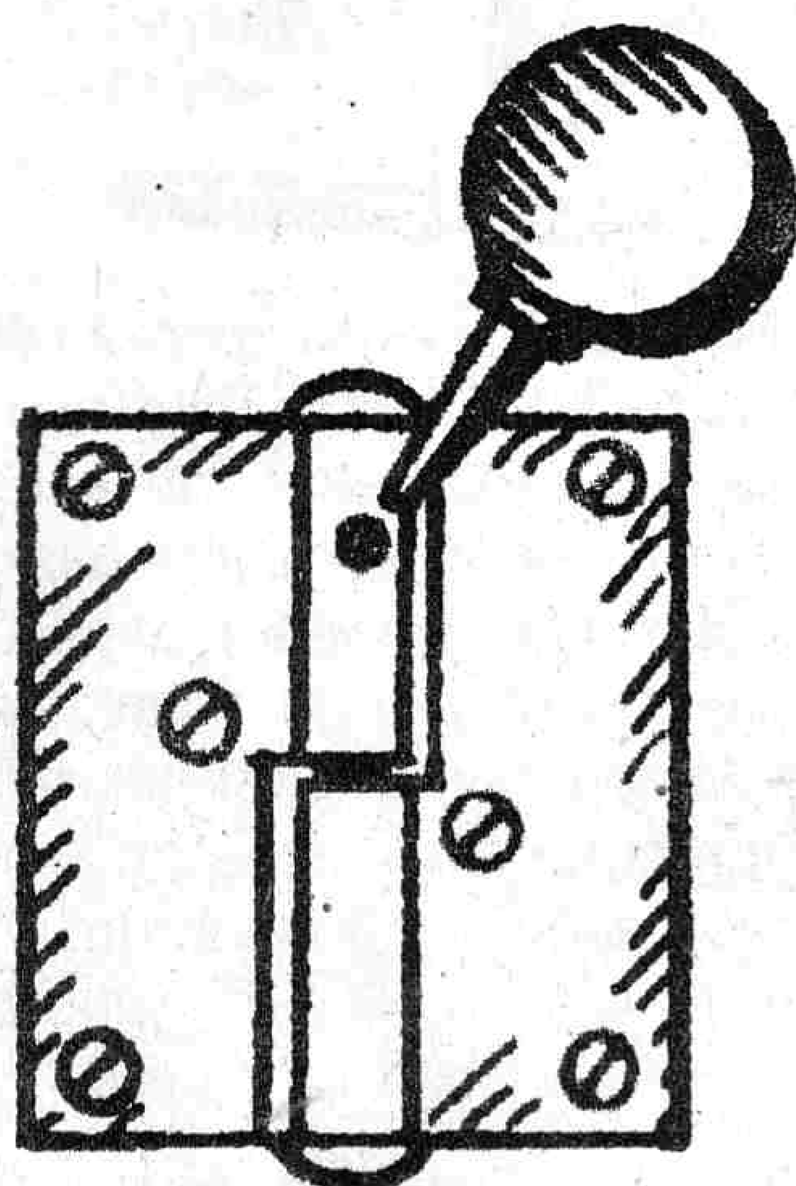
● Якщо до косяка дверей прибитий шматочок шкіри й він стерся, покрийте поверхню шкіри шаром олійної фарби – двері знову будуть щільно зачинятися.

● Багатьом скрипучі двері діють на нерви. Якщо ви хочете позбутися скрипіння, змажте дверні завіси машинним маслом. Та, на жаль, це не завжди допомагає. Тоді візьміть маленький шматочок графіту, трохи підніміть двері й покладіть графіт у зазор між завісами. Він швидко розітреться в порошок і стане відмінним змащенням для дверних завісів.

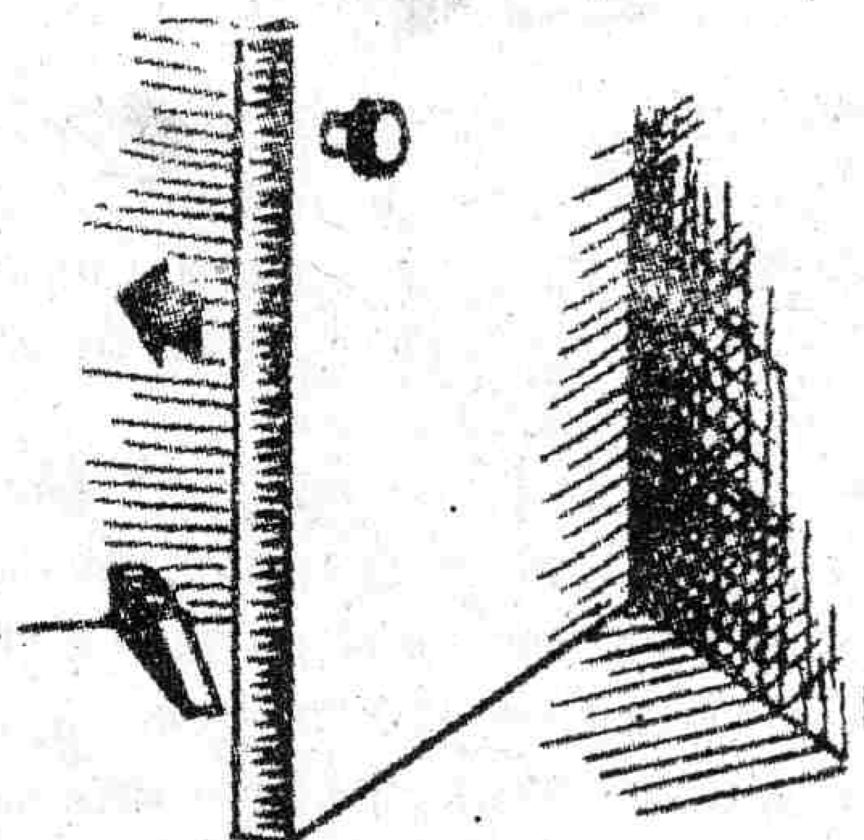
● У кожному разі час від часу дверні завіси необхідно змазувати. Щоб спростити цю процедуру, просверд-

літь у верхній втулці завіси маленький отвір, через який і змащуйте.

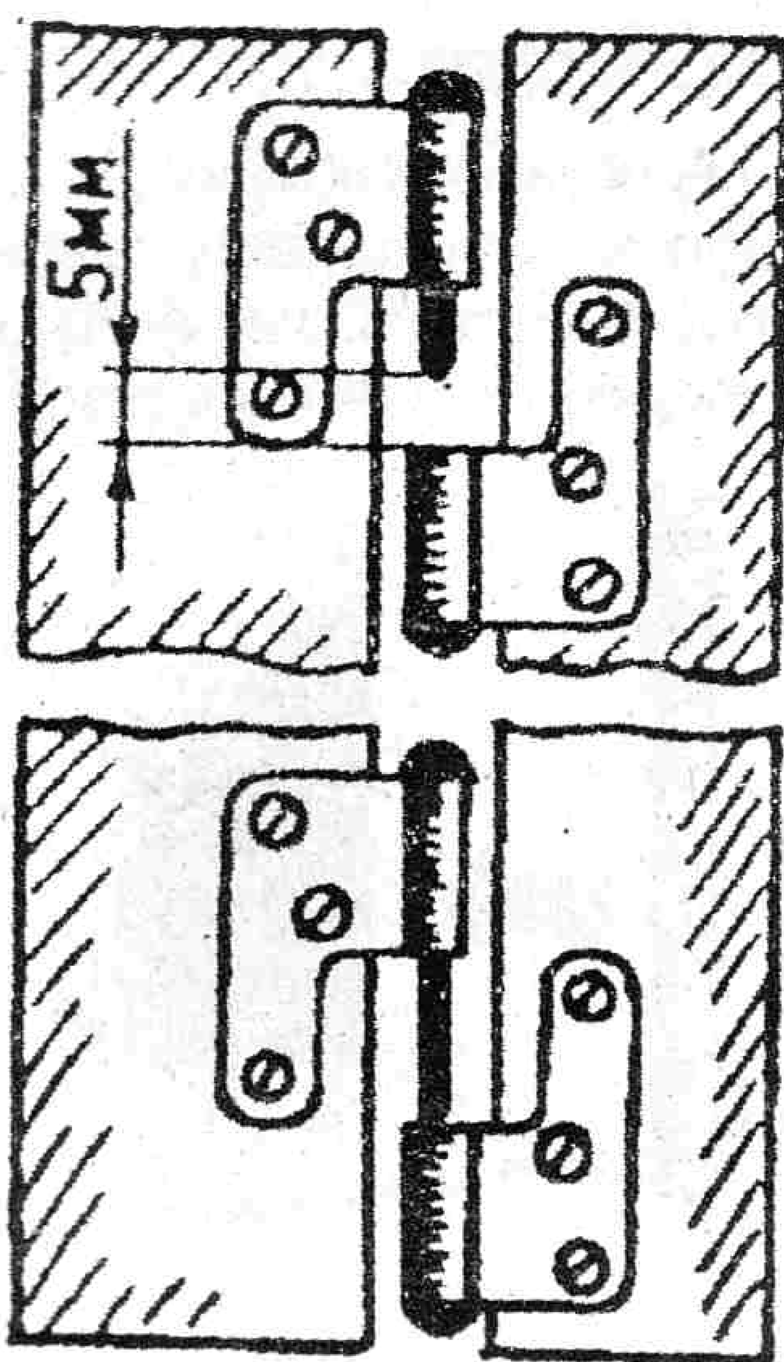

● Ви неодноразово бачили обмежувач, який, зазвичай, ставиться біля стіни, щоб двері відчиняючись не вдаряли об стіну. Зазвичай, це брусок прямокутної форми, забитий прямо в підлогу. Рекомендуємо замінити його дерев'яним клином, який виконує одночасно дві функції: він не дає дверям вдарятися об стіну й надійно фіксує двері у відчиненому положенні. Зробити такий обмежувач зовсім нескладно.

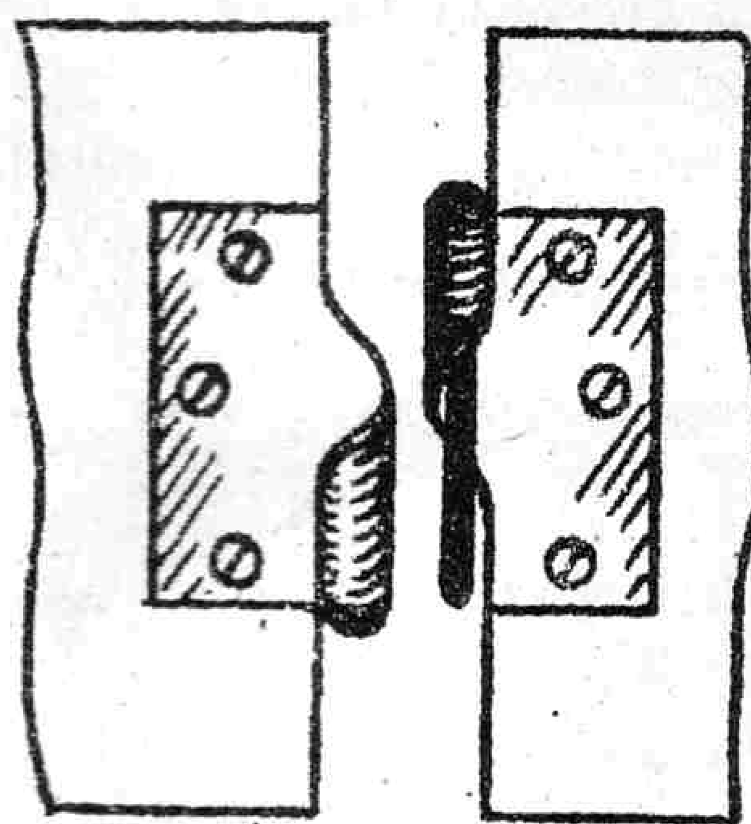

Обмежувач

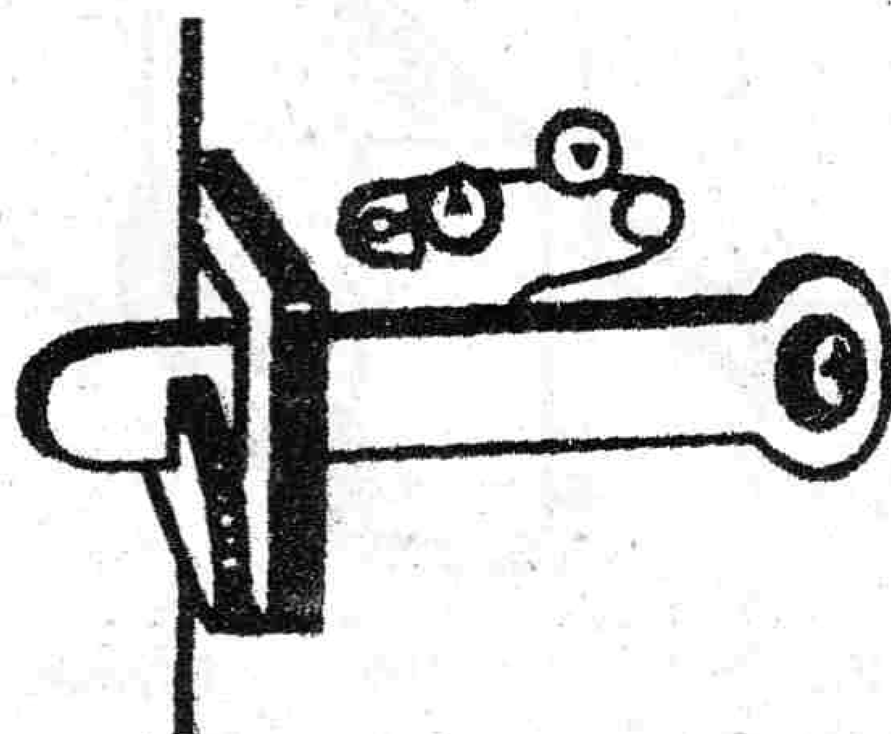
● Ще про дверні завіси. Той, хто хоч раз навішував двері, знає, як часом важко потрапити штирем у втулку завіси. Є простий спосіб полегшити цю неприємну процедуру: укоротіть штир одного із дверних завісів – неважливо, верхньої або нижньої, – і тоді навіть найважчі двері можна буде навісити без особливих труднощів.

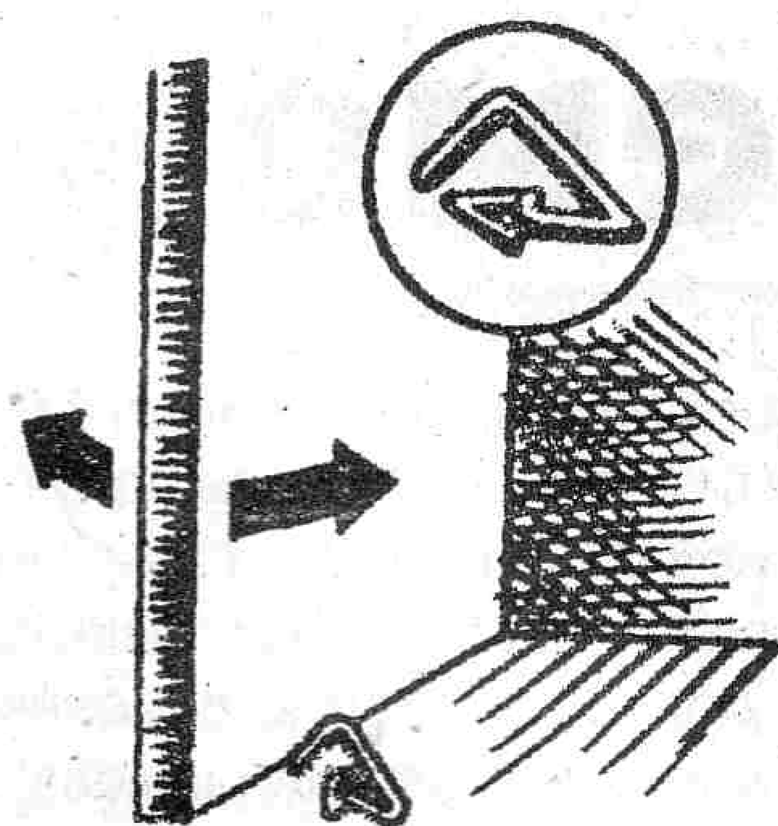
● Переробіть дверні петлі так, як показано на рисунку, і ваші двері будуть зачинятися дуже плавно й без будь-якої навісної пружини. Поверхня контакту завіс повинна мати скіс не менше 45°.

● У вашому скромному дачному будиночку на дверях стоїть клямка, але вона не встигає потрапити в гніздо, якщо ви захлопуєте двері занадто швидко. Усунути цей недолік дуже просто. Обладнайте дверну клямку пружиною, як це показано на рисунку. Як пружину використайте звичайну шпильку, її цілком достатньо, щоб механізм працював безвідмовно.

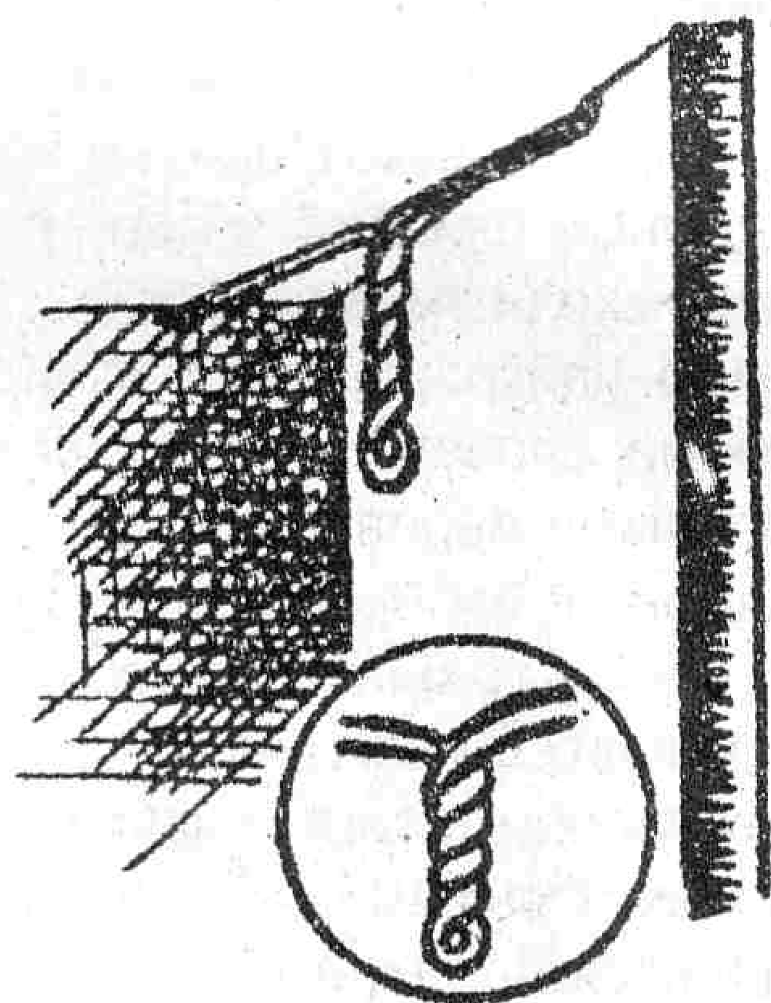

● Щоб зафіксувати двері відчиненими, прибийте до підлоги засувку із дроту діаметром 2–3 мм. Пристрій засувки зображений на рисунку.

● Для цього ж можна скористатися стандартною магнітною засувкою: прикріпіть її до плінтуса, з яким стикаються двері у відчиненому положенні, а на нижню частину дверей прибийте сталеву пластинку – точно в тому місці, де вона має ввійти в контакт із магнітом.

● Якщо ви хочете, щоб двері зачинялися автоматично, з'єднаєте їх з одвірком гумовим джгутом. При цьому джгут можна скрутити в тугу спіраль, що і забезпечить потрібний ефект.

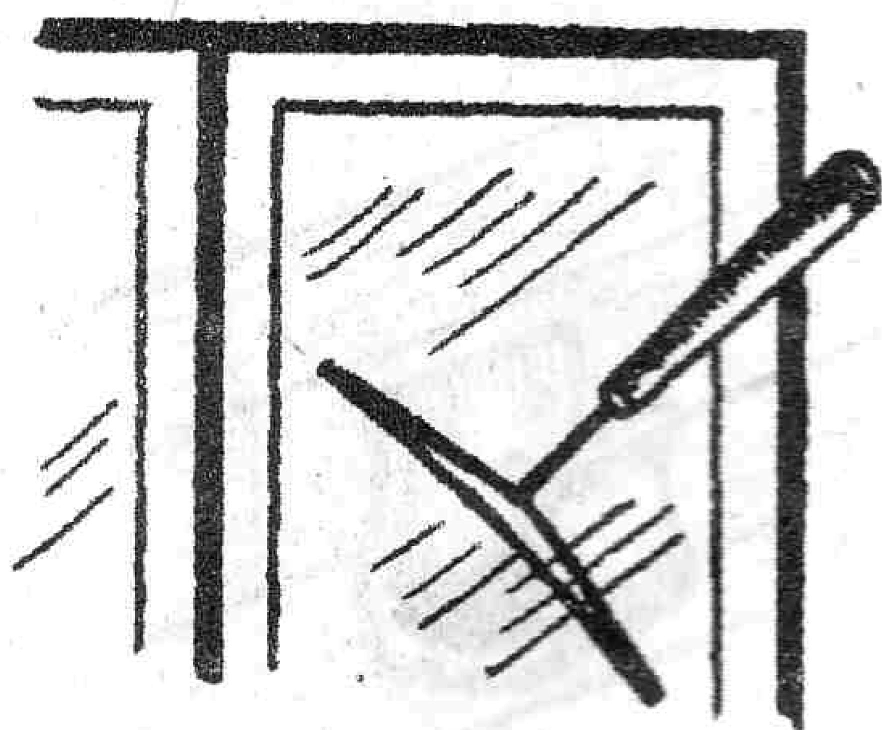
● Не менш складним об'єктом у будинку є вікна. Ні підвіконня, ні рами вікон не можна мити водою, що містить соду. Мити дерев'яні частини вікон треба гарячою або теплою мильною водою, додавши до неї трохи нашатирного спирту. Після цього рами треба протерти вологою ганчіркою, потім сухою, протираючи доти, поки вони не стануть сухими.

● А ось шибки миють водою з додаванням соди й мила. Якщо ця вода потрапить на олійну фарбу, якою пофарбовані рами й підвіконня, луг може роз'їсти фарбу.

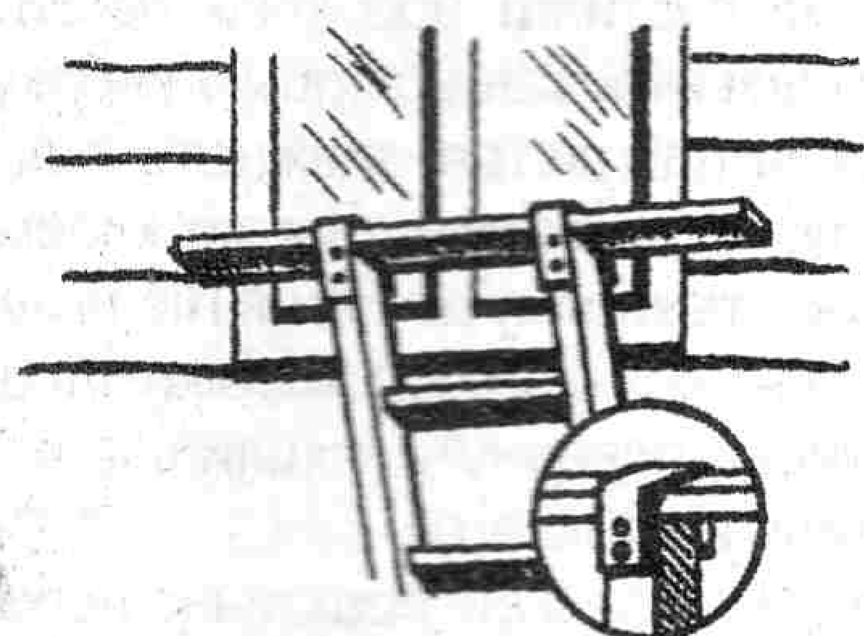
● Вимиті вікна слід протерти насухо. При цьому треба стежити, щоб піщинки, які випадково потрапили на скло або ганчірку, не залишили на склі подряпин. Протирати скло можна м'яким папером.

● Відмінне пристосування для миття вікон можна зробити з авто-

мобільного двірника, металевого стрижня й дерев'яної ручки.

● Якщо ви вирішили вимити вікно зовні й воно розташоване доволі високо, не забудьте зміцнити на драбині поперечний щабель, довжина якого має бути більша ширини вікна. Це застрахує вас від травми, убезпечить роботу.

● Для обмазки вікон і віконних рам купуйте м'яку замазку, яка добре розминається. Краще, якщо замазка тужавіє довго – це гарантує, що, коли затужавіє, вона буде міцно тримати скло у віконній рамі.

● Віконні рами закитують тільки зсередини приміщення. Внутрішні рами можна заклеїти щільним папером.

● На зиму щілини в рамах можна замазати "тістом" з борошна й зубного порошку (співвідношення – 1 баночка зубного порошку на таку ж кількість борошна), які розводять у теплій воді.

● Утеплити вікно можна й за допомогою білизняного шнура. Для цього відчиняють вікно, укладають по всьому периметру рами шнур, закріплюючи його клеєм, а потім щільно зачиняють вікно. Навесні ущільнювач можна витягти, випрати і зберігати до наступної осені.

● Існує безліч рецептів замазки для щілин у віконних рамах. Краще, звичайно, коли вікна добре пригнані й не мають дефектів, Якщо ж це не так, зробіть пасту за таким рецептом: візьміть дві частини крейди, одну частину зіпсованого борошна або шпалерного клею, розведіть компоненти водою й отриманою масою заповнюйте щілини між стулками вікон.

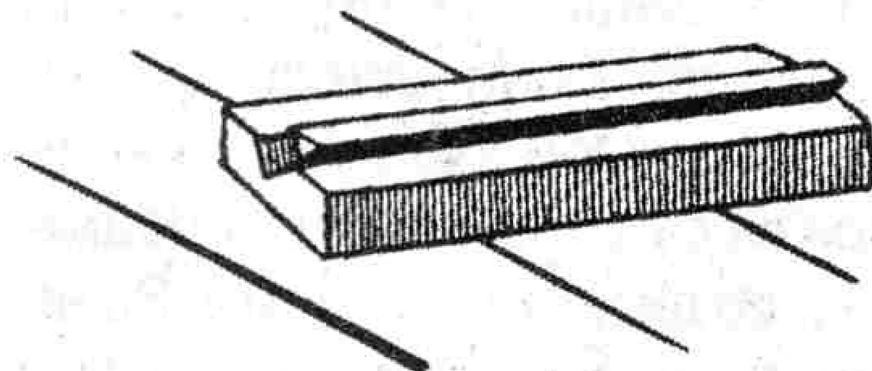
● З тією ж метою можна використовувати розігрітий парафін. Заповніть ним медичний шприц (без голки) і заливайте щілини. Гріється парафін у воді за температури близько 70°С.

● Якщо вам треба буде закитувати багато вікон відразу, треба заготовити достатню кількість джгутиків із замазки. Для цього можна використати стару м'ясорубку, якою ви давно не користуєтеся за прямим її призначенню. Заправте в неї замазку й прокрутіть – вийде багато однакових акуратних джгутиків, готових до застосування.

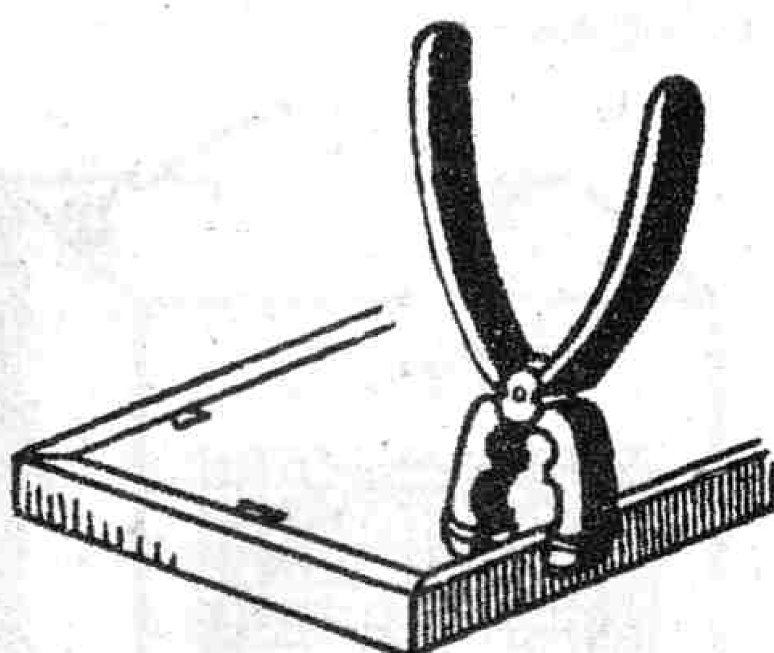
● На дачах, в дуже сирих приміщеннях трапляється, що водяний конденсат зі скла стікає на підвіконня, а звідти на підлогу. Як тимчасовий захід можливий такий варіант: покладіть на підвіконня суху чисту ганчірку й зробіть від неї відвід у підв'язану або поставлену на підлогу скляну банку. Конденсат буде стікати в неї, не замочивши стіни під підвіконням.

● Якщо подвійну кватирку скріпити звичайним гачком, відчиняти її можна буде одним рухом.

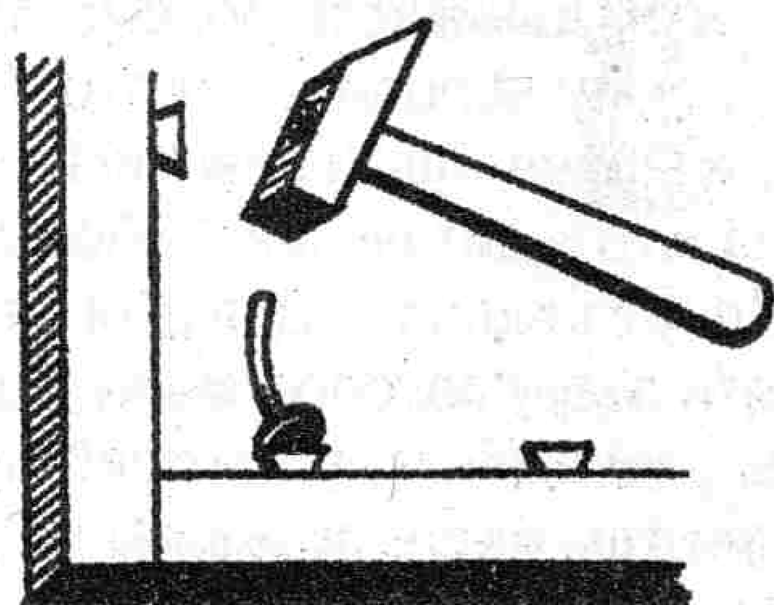
● Щоб самому виготовити штапики, рекомендуємо спеціальний брусок з V-подібною канавкою.

● Цвяхи в штапик можна не забивати, а вдавлювати пасатижами, попередньо обмотавши їхні кінці ізоляційною стрічкою або надіти на них гумову прокладку.

● Прибиваючи штапик до віконної рами, краще користуватися як передавачем удару вигнутим цвяхом із затупленим (підрубленим) кінцем. Це убереже скло від подряпин.

● У літню пору, щоб захистити своє житло від мух і комарів, ми натягуємо на вікна або двері марлю чи пластикову сітку. Але зовсім необов'язково прибивати цей тимчасовий захист цвяхами. До віконної або дверної рами кріпляться магніти, а до сітки або марлі – легкі металеві смужки.

● Для захисту від яскравого сонця на вікна можна повісити відбивачі з паперу з наклеєною на неї фольгою. Відбивач кріпиться на скло між рамами.

● Якщо ви хочете перетворити звичайне прозоре скло в матове, зробити це дуже легко. Насипте між склом трохи наждакового порошку й потріть одну поверхню об іншу – скло миттєво втратить прозорість.

● Цього ж можна домогтися, двічі покривши скло сумішшю крейди із силікатним клеєм. Після цієї операції скло стане матовим.

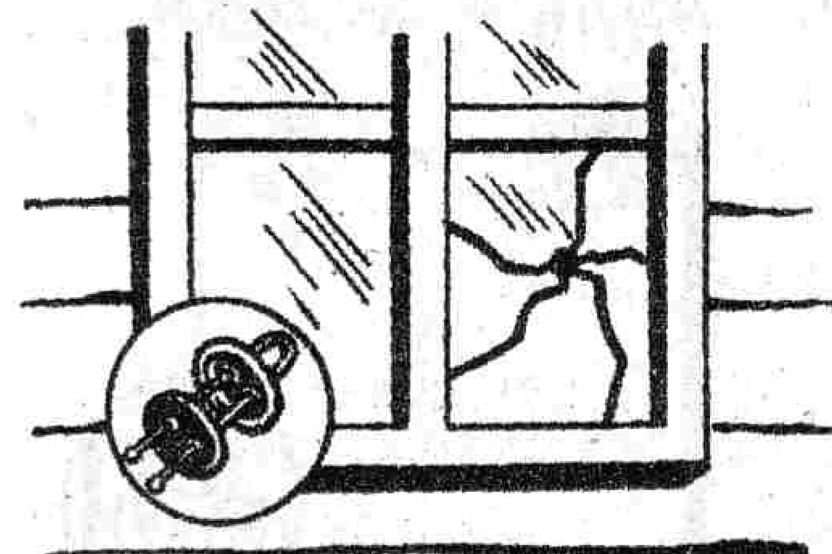
Суміш треба наносити на скло м'яким пензликом.

● А ось спосіб зробити несправжнє вітражне скло. Приклейте до скла тонкі рейки або розрізані уздовж осі прутики лози або верби, після чого розфарбуйте скло акварельною фарбою й покрийте його лаком.

● Якщо на шибці з'явилася тріщина, покрийте її тонким шаром безбарвного лаку (можна використовувати лак для нігтів). Плівці, яка утворилася, не страшний ніякий дощ, вона протримається на склі кілька років, після чого можна нанести новий шар лаку.

● Тріснуте віконне скло треба замінити новим. Однак зробити це відразу не завжди вдається. У таких випадках, як тимчасовий захід, може придатися така рекомендація. Візьміть шпильку для волосся і два ґудзики, просмикніть на шпильку спочатку один ґудзик, пропустіть кінці шпильки крізь щілину розбитого скла й надягніть на них другий ґудзик, після чого загніть вільні кінці шпильки плоскогубцями.

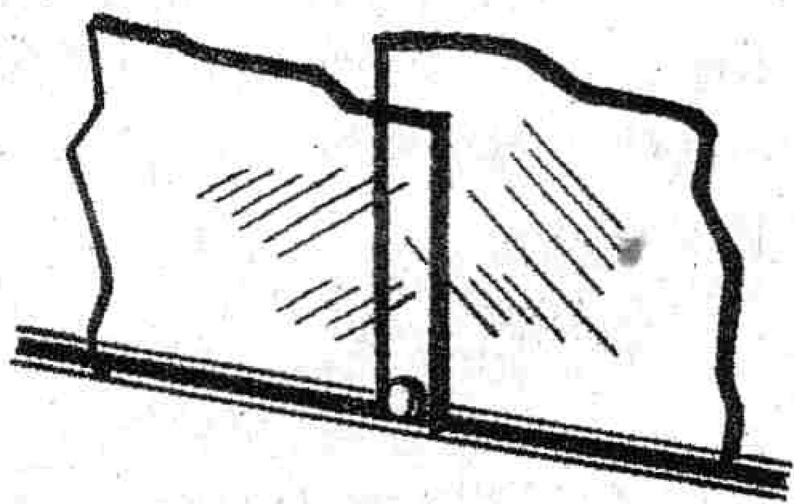
Шпилька стягне шматки скла, а ґудзики будуть перешкоджати доступу холодного повітря у квартиру.

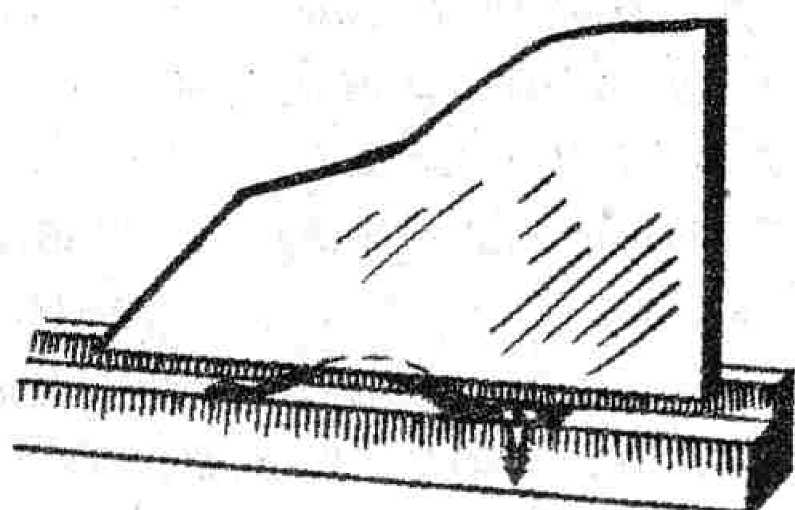
● Щоб деренчливе скло книжкової шафи не нервувало вас, поміс-

тіть між скляними стулками кульку з гуми (можливо, підійде звичайна учнівська гумка) або відрізок гумової трубки, розміри яких мають бути на 3–4 мм більші, ніж зазор між склом.

● Якщо скло в книжковій шафі або серванті заїдає й з трудом переміщується в дерев'яному пазу, змажте нижню грань рухомого скла вазеліном.

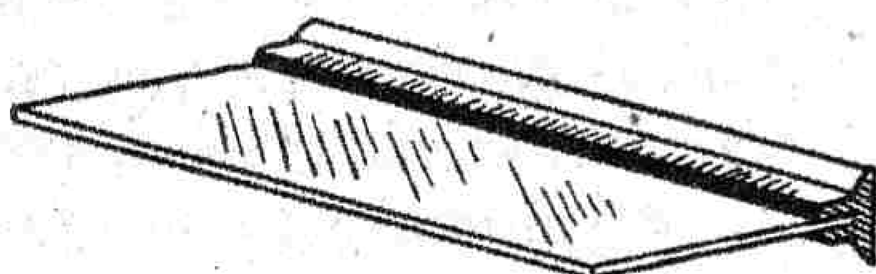
● Якщо скло в книжковій шафі або серванті розхиталося й деренчить, закріпіть у верхньому пазу шматочок вигнутої пружної сталі, як це показано на рисунку.

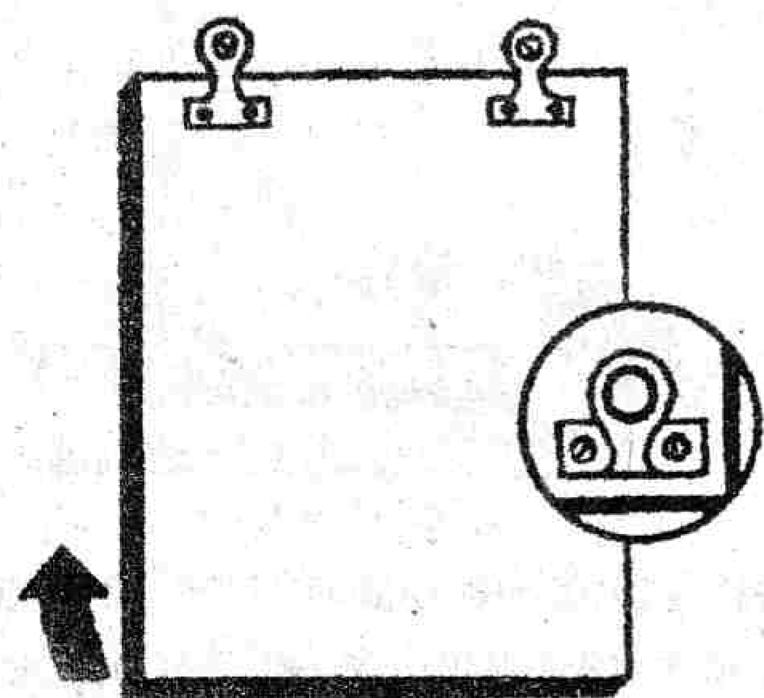
● Щоб на дзеркалах не з'являлися плями, треба оберігати їх від потрапляння на них прямих сонячних променів. Не можна ставити дзеркала близько до опалювальних батарей.

● Час від часу дзеркало варто промивати холодною водою з додаванням до неї чайного настою.

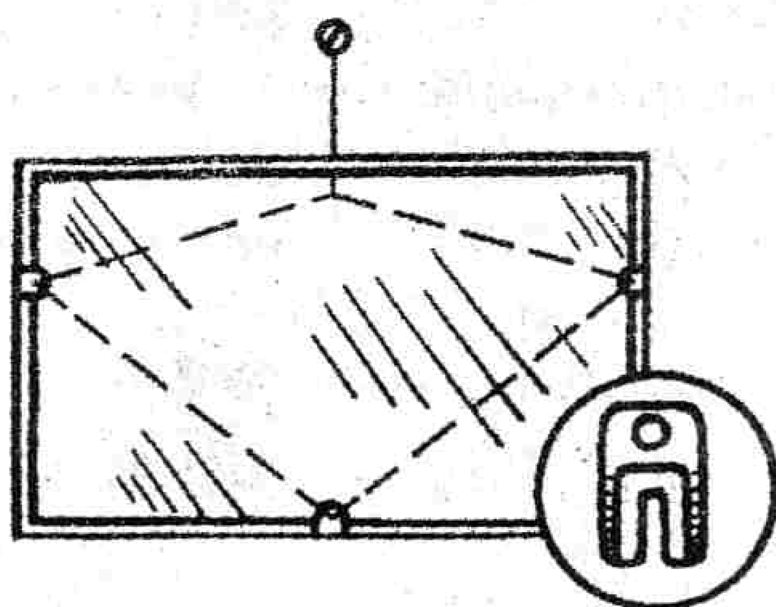
● Щоб уберегти скляну полицю від випадкового руйнування, надягніть на задню крайку скла рейку від металевого карниза – він не дасть склу прогинатися під навантаженням.

● Якщо дзеркало, яке ви придбали, має гнучкі бляшані кріплення, повісьте його спочатку "догори ногами", закріпіть до стіни, а потім опустіть у нормальне положення. Кріплення в такому випадку зігнуться й зникнуть за дзеркалом.

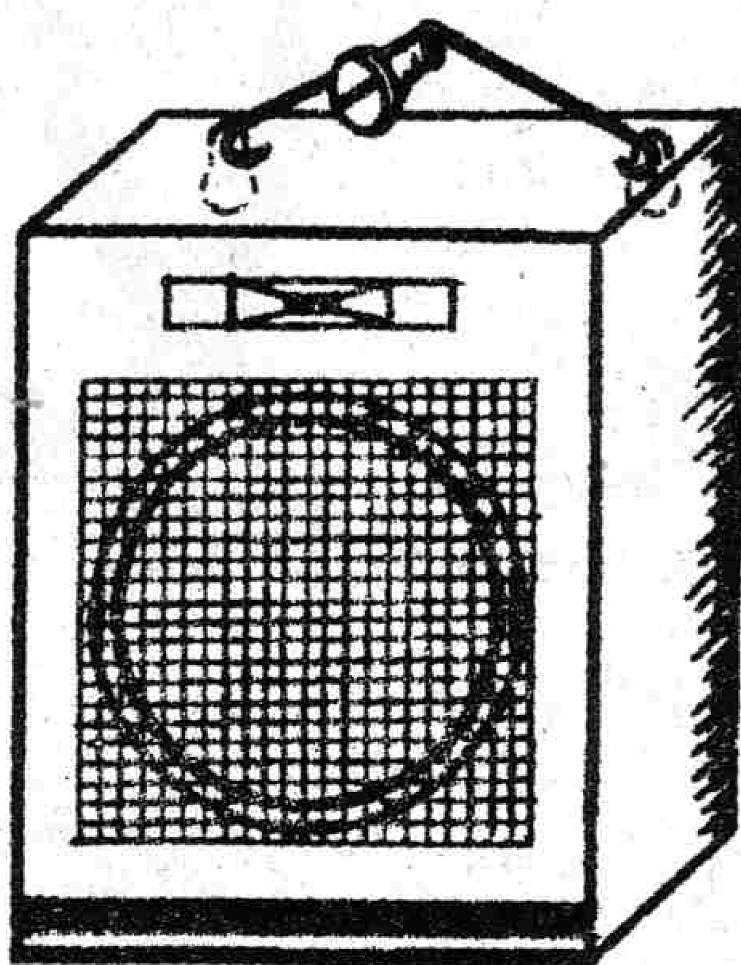
● Щоб рівно повісити дзеркало на стіну, треба взяти три металеві дужки (звичайно вони продаються в наборі з дзеркалом), закріпити їх за крайки дзеркала, пропустити крізь них міцний шнур, після чого повісити на цвях.

● Якщо ви вирішили повісити килим на бетонну стіну, немає потреби пробивати бетон і свердлити отвори під шурупи. Скористайтеся швом, що є між верхнім торцем стіни й плитою перекриття – у цей шов цвяхи ввійдуть відносно легко.

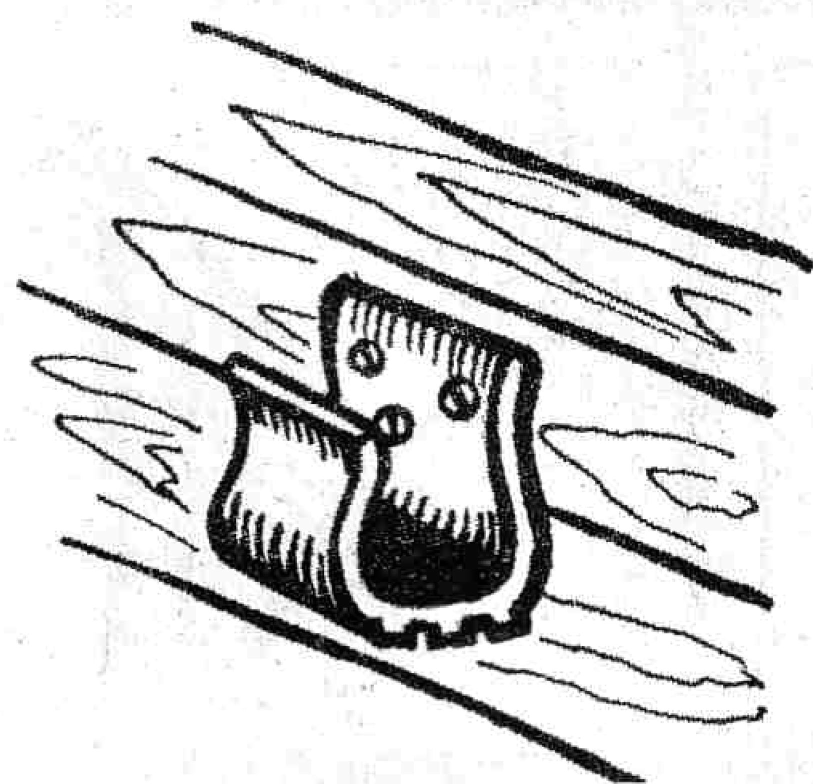
● Якщо вага предмета, який ви хочете повісити на стіну, не дуже велика, не варто свердлити бетонну стіну. Візьміть ковпачок від тюбика із зубною пастою, проробіть у ньому отвір, пропустіть в нього волосінь і з внутрішнього боку ковпачка зав'яжіть вузол, що не дасть волосіні вислизнути з отвору. Потім приклейте ковпачок до стіни універсальним клеєм. Коли клей засохне, до волосіні можна буде прикріпити предмет або річ, що ви хотіли повісити. За необхідності можна приклеїти кілька таких ковпачків.

● Так само можна вирішити, якщо підвісити предмет з потайними петлями на дротяне коромисло. Тоді не доведеться забивати два цвяхи, можна обійтися й одним.

● Часом виникає проблема, куди діти на зиму велосипед, потреба в якому виникне тільки навесні й улітку, а на літо – дитячі санки. Повісьте їх на стіну в кладовці. Для цього треба взяти стару автопокришку, відрізати від неї два шматки й прибити їх до стіни так, як це показано на рисунку.

М'яка вішалка з автопокришки не зіпсує річ і послужить вам не один сезон.

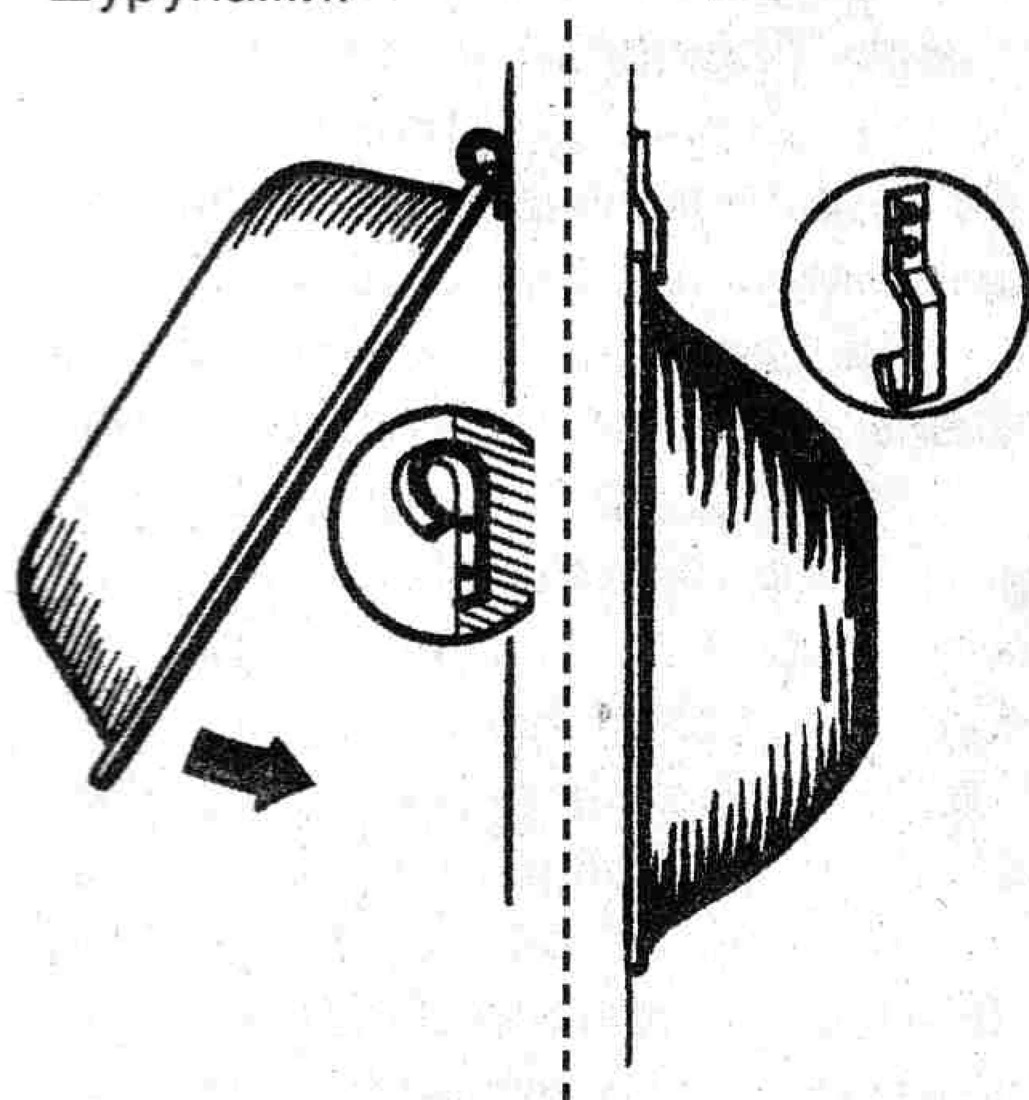
● Щоб повісити на стіну легку картину або фотографію в рамці, акуратно, хрест-навхрест розріжте шпалери, відігніть кінці й на зачищену бетонну стінку видавіть краплю епоксидного клею (можна замінити його на бустилат або клей № 88). Потім візьміть канцелярську кнопку, трохи загніть вістря, знежирте тильний бік й, змазавши тим же клеєм, притисніть кнопку до стіни. Після закінчення цієї операції кінчики шпалер треба повернути в колишнє положення й приклеїти.

Такий гачок буде практично непомітний на стіні.

● Як простіше повісити на стіну радіоприймач або інший предмет з потайними петлями на тильному боці?

Візьміть аркуш паперу, позначте на ньому потайні отвори, а вже з паперу перенесіть розмітку на стіну.

● Повісити дитячу ванночку на стіну допоможе гачок з металевої смуги завтовшки до 2 мм і завширшки 10–30 мм. Зробивши його, закріпіть на стіні двома цвяхами або шурупами.

● Для великого емальованого таза можна зробити гачок іншої конфігурації. Зробіть його з нержавіючої сталі й закріпіть на стіні двома шурупами.

Матеріал зібрав і підготував
Г. Ткаченко

ГРУДЕНЬ

ДІВА 30.11 (21.46) – 3 (8.08)
Третя чверть Місяця 1(14.44)

Ставлять щити на грядках для затримання снігу. На початку грудня майже в усіх зонах України земля промерзає. Якщо вона стає мерзлою на глибину 1–2 см, то траншею з цибулинами тюльпанів та інших квітів укривають 10–15-сантиметровим шаром торфу, тирси. Листям і соломою користуються також, але тоді можуть завестися миші.

Заготовляють стовпчики, рейки, плівку, інші матеріали для будівництва теплиці навесні. Можна нарізати однорічних пагонів смородини і аґрусу, якщо ще немає великих морозів, і прикопати їх у піску в підвалі або поставити у відро з вологим піском у підвалі чи погребі.

ТЕРЕЗИ 3 (8.08) – 5 (20.32)

Оглядають заготовлені раніше живці плодових дерев, чубуки винограду і, якщо є найменші ознаки їх запліснявіння, то просушують у кімнаті (але не біля печі й опалювальної батареї) протягом 2 годин і кладуть назад у холодильник.

На початку грудня, якщо ще не замерз грунт, проводять вологозарядковий полив, який сприятиме обводненню рослинних клітин, що позначиться позитивно на перезимівлі рослин.

СКОРПІОН 5 (20.32) – 8 (9.12)

Підсипають у годівниці для пташок у саду крихти хліба, насіння різних рослин. Контролюють зберігання засолених у бочках помідорів, огірків, капусти, миють окропом кружки і гніт у бочках.

З настанням перших морозів суничні насадження накривають шаром солом'яної січки, торфу, перегною тощо.

СТРІЛЕЦЬ 8 (9.12) – 10 (20.52)
Новий Місяць 9 (19.40)

Ремонтують і готують нові ящики та інші ємкості для розсади. Щоранку перевіряють, як розвиваються кімнатні рослини і висаджені овочі для вигонки, поливають та підживлюють їх.

Якщо в саду є дерева на вегетативних підщепах, важливо пристовбурні смуги утеплити шаром перепрілого гною, а після випадання снігу притоптати його навколо штамба.

КОЗЕРІГ 10 (20.52) – 13 (7.03)

Контролюють стратифікацію покладеного у холодильники насіннєвого матеріалу вишень, горіха, слив. Висівають у ящики й горщечки насіння крес-салату, селери, петрушки, кропу.

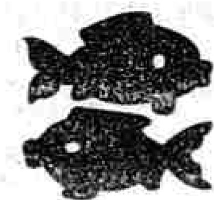
Продовжують обстеження плодових насаджень і за наявності зимуючих гнізд шкідників їх збирають і спалюють.

ВОДОЛІЙ 13 (7.03) – 15 (15.16)

Проводять снігозатримання. Підгодовують птахів у власному саду. Обтрушують сніг з гілок, прибирають його з доріжок під дерева, де утрамбовують навколо стовбурів.

У боротьбі з мишами слід старанно видалити із садової ділянки бур'яни та рослинні рештки. Готують отруєні принади і розкладають у місцях зимівлі мишей.

РИБИ 15 (15.16) – 17 (20.54)
Перша чверть Місяця 17 (12.17)

Не забудьте придбати необхідне обладнання і садовий інвентар, а також препарати для захисту рослин від хвороб і шкідників. У горщики для вигонки в кімнатних умовах висаджують салатний цикорій. Підгодовують птахів.

ОВЕН 17 (20.54) – 19 (23.39)

Вивчають досвід садівників з журналу "Дім, сад, город", листуються з колегами, готують статті для журналів і газет садово-городницького напрямку.

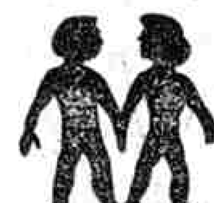
Заготовляють засоби захисту від шкідників та хвороб для весняної обробки насаджень – мінеральні та органічні добрива.

ТЕЛЕЦЬ 19 (23.39) – 22 (0.15)

Готують насіння овочів і квітів для обміну з колегами. Проводять снігозатримання.

За сильного снігопаду, щоб не ламалися гілки, вчасно струшуйте з них сніг.

БЛИЗНЯТА 22 (0.15) – 24 (0.19)

Контролюють надійність обгорток на деревах від зайців та інших гризунів. Ремонтують паркан навколо садової ділянки. Перевіряють, чи немає хворих гладіолусів, жоржин, інших квітів. Просушують здорові.

РАК 24 (0.19) – 26 (1.53)
Повний Місяць 24 (3.16)

Перевіряють, як зберігаються фрукти й овочі, підтримують оптимальний температурний режим і вологість у підвалах і погребах. Намічають схему інтенсивної сівозміни на городі з обгрунтованим чергуванням культур.

ЛЕВ 26 (1.53) – 28 (6.45)

Аналізують власний та інших садівників досвід ведення городництва й садівництва. Дбають про насіння для вирощування наступного року овочів різних сортів і строків достигання. Перевіряють, як зберігається картопля, морква, овочі. Якщо почалося масове псування продукції, слід перебрати її, зіпсовану відокремити від здорової.

ДІВА 28 (6.45) – 30 (15.39)

Якщо ви посадили в ящики для вигонки цибулю, для її більш інтенсивного розвитку можна підживити розчином міндобрив (3–4 г азотних і 2 г калійних та фосфорних на 1 л води). Після підживлення обприскують пір'я цибулі чистою водою.

Сьогодні книговидавці пропонують величезну кількість літератури з питань харчування, кулінарії, домашнього консервування та дієтології – від популярної до ґрунтовних наукових публікацій. Проте це не означає, що проблема харчування населення в Україні вирішена. І причин цьому чимало. Так, останнім часом особливо актуальною є проблема безпеки продовольчої сировини і харчових продуктів. У харчових продуктах нерідко виявляють чужорідні компоненти, часто небажаної природи, які потрапляють до них із довкілля чи з'являються у процесі розвитку мікроорганізмів.

Враховуючи надзвичайну важливість проблеми якісного та безпечного харчування, яка щороку стає дедалі актуальнішою в Україні, ми звернулися до експерта-дорадника, професора, завідувача кафедри екотрофології Білоцерківського державного аграрного університету Тетяни Миколаївни Димань і попросили її розповісти про те, як різні напрямки господарювання можуть впливати на екологічну ситуацію в країні та про шляхи досягнення екологічної чистоти навколишнього середовища й харчових продуктів.

Екологічна чистота – проблема глобальна

Останнім часом результати людського господарювання різко загострили екологічну ситуацію в усьому світі і, зокрема, в Україні, де й без цього з безпекою харчування, м'яко кажучи, не все було гаразд. А відтак – склалася й швидко зростає екологічна загроза для людей, рослинного й тваринного світу. Становище ускладнюється дефіцитом фінансових і матеріальних засобів, необхідних для прийняття державою найневідкладніших заходів щодо захисту навколишнього середовища. Усе це вимагає кардинальних змін щодо вирішення екологічних проблем в Україні.

Взагалі, захист навколишнього середовища – це проблема глобальна, загальнодержавна. Однак на практиці конкретні заходи з її вирішення здійснюються переважно на рівні регіонів. Отож, говорячи про єдину систему екологічного захисту, необхідно мати на увазі передусім регіональну організацію екологічної служби.

Основними напрямками її діяльності має бути контроль за дотриманням підприємствами, організаціями, фізичними особами екологічних вимог відповідно до чинних нормативів, обов'язкова екологічна оцінка проектів нових об'єктів, підтримання розвитку підприємництва, які б сприяли оздоровленню навколишнього природного середовища в Україні.

Для вирішення проблеми охорони довкілля має бути залучена вся державна машина, починаючи від депутата місцевої ради і до посадових осіб найвищих державних органів. Однак відчутно поліпшиться ситуація лише тоді, коли створюватимуться такі економічні умови, за яких виробникам невигідно буде надмірно використовувати природні ресурси й забруднювати довкілля.

Крім того, доцільно розробити та створити систему економічного тиску, яка б змушувала підприємства вкладати кошти у впровадження нових, екологічно безпечних технологій. Дотеперішня практика в Україні полягала в тому, що близько 90% усіх природоохоронних витрат фінансувалося з державного бюджету. Натомість світова практика показує, що 2/3 всієї вартості природоохоронних заходів фінансують безпосередньо самі підприємства і лише третина надходить з бюджету.

На думку провідних українських учених, найважливішим завданням сучасності є вдосконалення природокористування, обов'язкове екологічне обґрунтування всіх видів господарювання та раціональне використання природних ресурсів. Адже ці чинники прямо чи опосередковано впливають на загальний екологічний стан.

Під час відряджень до Польщі, Німеччини, Франції, США я мала змогу переконатися, що суворе екологічне законодавство, а також висока свідомість людей щодо чистоти довкілля і екологічно чистої продукції великою мірою сприяють поліпшенню екологічної ситуації в цих країнах. В Україні ж, я переконана, надзвичайно нагальною проблемою є питання підвищення рівня екологічної свідомості, основною ознакою якого є розуміння того, що природа і суспільство еволюціонують одночасно. Лише за таких умов екологічна свідомість на основі нових загальнолюдських цінностей, які виконуватимуть роль регулятора у взаємодії людини та природи, стане суттєвою складовою сучасного культурного прогресу та екологічного виховання майбутнього покоління.

Як же досягти екологічної чистоти довкілля та харчових продуктів? Чи не найголовніший шлях – вжити заходів з впровадження екологічних технологій вирощування сільськогосподарської продукції. Замість традиційного сільськогосподарського виробництва, яке має за пріоритети максимальний урожай за менших затрат праці, впровадити альтернативне рослинництво та тваринництво.

Альтернативне рослинництво та тваринництво

Щодо альтернативного землеробства, то нині існує кілька його видів, які й пропонуємо розглянути.

Біологічне землеробство передбачає відмову від застосування мінеральних добрив, пестицидів та інших хімічних препаратів. Родючість ґрунту забезпечується за рахунок органічних добрив, які обов'язково компостуються і закладаються в ґрунт лише поверхнево.

Засобами боротьби з шкідниками є біопрепарати: відвари кропиви, полину, хвощів, тютюну, водні настої листя горіха тощо.

Органічне землеробство – варіант біологічного землеробства, але заборона мінеральних добрив обме-

жується лише роком, який передує збиранню врожаю на даному полі.

Органо-біологічне землеробство передбачає біологізацію виробництва за рахунок максимальної стимуляції діяльності ґрунтової мікрофлори, для чого сівозміни насичуються бобовими культурами та кормовими злаками. Гній та дозволені для застосування несинтетичні добрива (томас-шлак, доломіт, вапняки) закладаються у ґрунт поверхнево.

Біодинамічне землеробство. Воно зорієнтоване передусім на використання біоритмів, властивих Землі та космічному простору, і врахування циклів Місяця. Біодинамічне землеробство розвивається в країнах Західної Європи і дає непогані результати. За такого виду землеробства для підживлення ґрунту рекомендують використовувати борошно з водоростей, яке містить велику кількість мікроелементів, а також біодинамічні компостні препарати з кропиви, хвощів, валеріани тощо. Заготовляють рослини та виготовляють ці препарати в терміни, які визначають за певним розташуванням небесних тіл, що забезпечують їхню "активізацію".

Щоправда, ця частина біодинамічного землеробства нерідко піддається сумніву у прихильників традиційних технологій.

Екологічне землеробство здійснюється технологіями, які включають різноманітні засоби екологізації. Існує система ANOG комітету з вирощування овочів та фруктів з природними якостями. В такому землеробстві дотримуються сівозмін, які забезпечують природну родючість ґрунту, а також додатково вдаються до насичення сівозмін бобовими культурами, що мають кореневі системи різної глибини.

Ґрунти в екологічному землеробстві розпушують, застосовують безполицеву оранку та дискують. З бур'янами борються переважно механічними та біологічними методами. Збільшення сівозмін запобігає ерозії ґрунту.

Слід зазначити, що альтернативне землеробство ще не набуло широкого застосування. Обсяги продовольства, яке виробляється в усіх системах альтернативного землеробства, наприклад, у США становлять 2,4%, у країнах Західної Європи – 0,1–0,8%. Пояснюється це додатковими витратами і низькою рентабельністю виробництва.

Окрім того, альтернативне землеробство піддається критиці щодо безпеки вирощеної продукції. Його опоненти стверджують, що фітопатогенні гриби в деяких випадках продукують мікотоксини – сильнодіючу отруту. Екскременти плодожерки яблуневої містять канцерогенні речовини.

Господарства з альтернативним землеробством запобігають виникненню епіфітної мікрофлори лише тим, що розташовані в оточенні ферм та господарств, де застосовують засоби хімічного захисту рослин.

Ознайомившись з особливостями різних видів землеробства, дехто з читачів журналу може вирішити, що найкращий вихід – це повернення сільського господарства до традиційних екстенсивних методів землеробства. Однак такого не може бути, оскільки для цього відсутні природні й соціальні умови.

Ось чому нині надзвичайної актуальності набуває питання створення принципово нової технології виробництва екологічно чистих продуктів у екологічно безвідхідному виробництві.

Адаптивне рослинництво – варіант компромісного землеробства

Враховуючи усе вищесказане, постає питання про застосування компромісного землеробства, а саме одного з його варіантів – адаптивного рослинництва.

Компромісне землеробство передбачає включення до способів, які застосовуватимуться, впливу на поле та сільськогосподарські рослини засобів, які б запобігали чи сповільнювали темпи втрати родючості ґрунту й не призводили б до деградації природного середовища в атмосфері.

Адаптивне рослинництво передбачає використання індустріальних високопродуктивних сільськогосподарських систем, які не зміщують екологічну рівновагу, спирається на застосування адаптивних сортів нового типу і скорочене використання мінеральних добрив.

На відміну від інтенсивних адаптивні сорти характеризуються великою екологічною пластичністю (дають урожай за широкої амплітуди змінюваних умов), скоростиглістю, стійкістю до шкідників, хвороб, конкурентною здатністю щодо бур'янів, урожайністю, реакцією на поліпшення умов проростання, придатністю до вирощування в суміші з іншими сортами або навіть з іншими культурами.

На жаль, таких сортів сучасне землеробство наразі не має. У США в сільському господарстві виник напрям, орієнтований на місцеві ресурси – сорти та породи, повернення до виробництва народних ("сімейних") сортів, які менш продуктивні, але стійкіші до хвороб, бур'янів, шкідників та зміни режимів вирощування.

Нині у сільському господарстві США відбувається перехід до "аграрної економіки", глибокої й безвідхідної переробки, під якою розуміють рослинництво і тваринництво, що базуються на природних системах. Хочеться вірити, що й в Україні керівники великих сільськогосподарських господарств, фермери, а також власники дачних і присадибних ділянок, прочитавши цю статтю, оберуть саме той варіант господарювання, завдяки якому можна буде поліпшити екологічну ситуацію на даній території, зокрема і в країні загалом.

Щодо харчової промисловості, то її пріоритетними напрямками розвитку мають бути використання високоякісної екологічно чистої сировини, сучасних технологій виробництва продовольчих товарів, які запобігають потраплянню й утворенню шкідливих речовин у продуктах харчування.

Згідно зі ст. 16 Закону України "Про захист прав споживачів" від 15 грудня 1993 р., споживач має право на те, щоб придбані ним товари за звичайних умов їх використання були безпечними для його життя, здоров'я та навколишнього середовища. В цьому питанні важливу роль мають відігравати певні державні структури, які зобов'язані здійснювати нагляд за товарами вітчизняного та зарубіжного виробництва щодо їх безпеки для здоров'я людей.

Чимало закуплених за кордоном харчових продуктів (особливо за демпінговими цінами), які реалізуються на ринку України, не відповідають вимогам екологічної чистоти і є небезпечними для здоров'я людей. Тому нині вкрай необхідно на державному рівні вжити суворіших заходів, аби на ринок України не потрапляли такі товари. Лише за таких умов ми зможемо підтримувати здоров'я нашої нації та забезпечувати охорону довкілля на належному рівні.

Т.М. Димань,
професор,
завідувач кафедри екотрофології
Білоцерківського державного аграрного університету

Пропоную...

...найбільша колекція найдешевшого насіння овочів в Україні: помідори (550), перець (200), баклажани (40), фізаліс (15), тютюн (15), огірки (45), кукурудза (15), квасоля (20), перець (20), огірки (7) та багато іншого.

Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 90 коп.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н,
Чернігівська обл., 17461

...насіння помідорів "Дамські пальчики" безкоштовно у вашому конверті.

Юрій Жахалов,
с. Новопрокопівка,
Токмацький р-н, Запорізька обл., 71721

...помідори: новинки селекції. Супертоварні, суперевеликоплідні, низькорослі велетні. Кількість і якість задовольнить будь-який смак. Колекція квітів, лікарських та інших культур. Каталог безкоштовно у вашому конверті.

Олексій Іванович Кулик,
вул. Леніна, 67, с. Куземин,
Охтирський р-н, Сумська обл., 42752

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11, кв. 80,
м. Карлівка, Полтавська обл., 39500

...автоматизацію процесів у сільському господарстві. Проектування, впровадження.

Віталій,
Тел. 8 (096) 338-28-14

...посилкою картоплю, стійку до гнилі.

В.В. Тоглієва,
с. Дубровка,Миргородський р-н,
Полтавська обл.

...картоплю 100 сортів.

Анатолій Миколайович Дзюба,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н,
Сумська обл., 41122,
тел. 8 (098) 597-17-19

...насіння суперурожайних іспанських і кращих колекційних сортів помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт – каталог.

П.М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

...значна економія електроенергії та газу, включення трифазних електродвигунів 220 В на повну потужність без конденсаторів, з регулюванням обертів. Конверт – каталог.

а/с 10, м. Городня, Чернігівська обл., 15100

...в'єтнамські, німецькі скоростиглі мангали.

Любов Рибак,
с. Гармаки, Барський р-н, Вінницька обл.,
тел. 8 (097) 235-35-84, 8 (04341) 33-2-44

...високоякісне сортове насіння солодких помідорів, перцю великоплідного, інших овочів та новинок післяплатою. Конверт – каталог.

Лариса Георгіївна Рудницька,
с. Березівка, Устинівський р-н,
Кіровоградська обл., 28625,
тел. 8 (05239) 34-134

...каліфорнійський черв'як, чайний, кефірний гриб, морський рис, шампіньйони, королівська глива ("вешенка"), шиїтаке, боровик, опеньки, маслюки, сухі лікарські трави, кімнатні та садові, банан, кавове дерево, араукарія (кімнатна ялинка), мурайя, фейхоа, папайя (динне дерево), йошта, інжир, магонія, лавр, виноград, насіння кедра. Плоскоріз Фокіна, СД-диск-відео, як він працює. Картоплю садивну. Книги.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...підщепи груші: айва ІС-2-10, ІС-4-12, ВА-29; черешні – Колт; аличі – сіянець Фібінга. Саджанці плодових під замовлення, на підщепах Гізела-5, АП-1, ВА-29, ММ106 та ін.

Сергій Петрович Мейта,
тел. 8 (096) 811-36-53, 8 (066) 948-90-60

...шиншили різного віку – дорослі, молодняк, племінні сім'ї. Продаж, консультації, підтримка, матеріально-технічне забезпечення, досвід розведення.

Валентина Дмитрівна,
с. Оброшине, Пустомитівський р-н,
Львівська обл.,
тел. 8 (067) 697-58-66, 8 (067) 671-35-01

...способи економії електроенергії (5 грн.); газу (5 грн.) і каталог порад.

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...Посуха! Не страшно. 10 способів технології "Безполивне овочівництво". Поштовий переказ 11 грн. + суперНасіння.

Максим Курінний,
вул. Суворова, 49, смт Високопілля,
Херсонська обл., 74000

...чистокровні свині мангалицької породи (мангал). Окороково-беконні велетні (лапай).

Тел. 8 (04849) 6-19-81, 8 (097) 271-91-12

...опис та креслення для самостійного виготовлення тракторів, мотоблоків, культиваторів, сівалок, млинів, крупорушок, олійниць, інкубаторів, бетономішалок, деревообробних верстатів, апаратів для виготовлення спирту, бензину, біогазу, зварювальних. Інформація з вирощування рослин. Рецепти народної медицини та ін. Всього 2300 назв. Книги з птахівництва, тваринниц-

тва, городництва, садівництва, квітникарства, будівництва, кулінарії, для дітей, для студентів, технічні та ін. Понад 2000 назв.

Для одержання каталогів висилайте підписаний конверт з маркою на 1 грн.

а/с 41, смт Комсомольський,
Харківська обл., 63460,
тел. 8 (05747) 5-41-86, моб. 8 (050) 255-27-42

...насіння сортового перцю, помідорів, баклажанів на будь-який смак. Конверт – безкоштовно кольоровий фотокаталог.

С.А. Рябова,
а/с 50, м. Українка,
Київська обл., 08720

...корейські травоїдні поросята.

Василь,
вул. Левинського, 48-а,
м. Івано-Франківськ,
моб. 8 (066) 383-14-58

...живці для щеплення та укорінення. Плодові, ягідні, декоративні. Конверт – каталог.

Микола Миколайович Француз,
с. П'яновичі, Самбірський р-н,
Львівська обл., 81450

...садивний матеріал жоржин. Для відповіді – конверт.

Н.І.Соколова,
с. Копитів, Корецький р-н, Рівненська обл., 34745

...жоржини на зріз, іриси, самшит, шавлія лікарська.

Ніна Іванівна Молода,
с. Зіньків, Віньковецький р-н,
Хмельницька обл., 32514

...насіння помідорів (100 сортів), баклажанів, перцю, огірків; саджанці смородини, порічок, самшиту; гладіолуси; канни (11 сортів). Каталоги + пакет насіння – безкоштовно. Ваш конверт.

Г.С. Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

...колекція живців для щеплення плодових культур. Конверт – каталог.

Сергій Володимирович Шульга,
с. Рибальське, Охтирський р-н,
Сумська обл., 42734,
тел. 8 (05446) 76-251

...насіння цінної кормової культури амаранту. Мінімальне замовлення 100 грамів – 15 грн. + поштові послуги, післяплатою.

Ю.М. Євтушенко,
с. Мар'янівка, Карлівський р-н,
Полтавська обл., 39522

...молодняк корейських травоїдних свиней.

Вовчанський р-н, Харківська обл.,
тел. 8 (067) 572-54-73

...насіння надранніх сортів тривалого зберігання та інших сортів помідорів, перцю, огірків, гарбузів-велетнів, цукрової кукурудзи та інших овочів. Конверт – каталог.

Наталія Михайлівна Панасенко,
вул. П. Мирного, 29, м. Гадяч,
Полтавська обл., 37300,
тел. 8 (05354) 2-28-97

...універсальну колекцію помідорів. Конверт – каталог, пакет насіння безкоштовно.

Лідія Василівна Смірнова,
с. Прозорівка, Глобинський р-н,
Полтавська обл., 39040

...кращі колекції Київщини: квіти, суниця, малина, виноград.

Тетяна Антонівна,
вул. Малишка, 2, а/с 45, м. Обухів,
Київська обл., 08700,
тел. 8 (067) 375-78-68, 8 (095) 340-73-65

...насіння кращих аматорських сортів помідорів, у т.ч. рідкісних (250), а також перцю, баклажанів, однорічних квітів та ін. Конверт – каталог.

В.В. Паранчук,
пл. Меліораторів, 4/36, смт Брилівка,
Херсонська обл., 75143

...саджанці і насіння звичайних, нових, рідкісних культур та квітів з власної колекції, понад 800 найменувань. Конверт з марками на 1 грн. – об'ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...реалізую на місці і висилаю поштою чубуки і саджанці винограду. Конверт – каталог.

Віктор Іванович Пришляк,
вул. Скоробрехи, 5, смт Маньківка,
Черкаська обл., 20100,
тел. 8 (04748) 6-12-07

...післяплатою гофровані гладіолуси 280 сортів. Новинки, осінні знижки. Реалізація з 15 жовтня. Конверт – каталог.

В. В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка,
Чернігівська обл., 17200

...саджанці троянд усіх видів цілорічно (понад 300 сортів). Сіянці шипшини, живці.

Микола Васильович Громлюк,
с Кірове, Комінтернівський р-н,
Одеська обл., 67520,
тел. 8(04855) 6-62-31, 8(097) 275-24-22

...високоврожайну смачну картоплю. Супереліта.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н,
Полтавська обл., 37342,
тел. 8(067)707-37-40

...саджанці та чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду, смородини, аґрусу, малини. Новинки селекції.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8(050)98-205-90

...агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8(0612) 67-49-53, моб. 8(066) 772-58-89
Olefir@ukr.net

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки.

м. Ставище, Київська обл.,
тел. 8 (0264) 5-42-26; 8 (096) 314-64-96

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки. Великий вибір.

м. Васильків, Київська обл.,
тел. 8(271) 2-14-81, 8(066) 753-21-19

...троянди, тюльпани, нарциси. Конверт – кольоровий каталог.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98403,
тел. 8(06554) 4-22-77, 4-43-98

...насіння гарбузів, кавунів, динь, огірків, кабачків, патисонів, помідорів, перцю, капусти, буряків, баклажанів, гороху, квасолі, кукурудзи, розторопші (рецепти), квітів – післяплатою. Замовлення каталога листом (конверт замовника) або за тел. 8 (05342) 98-119.

Валентина Іванівна Чебаненко,
с Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150

...картоплю: добірні, найстійкіші сорти – поштою. Найвищі репродукції. Консультації.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, с. Диканька, Полтавська обл., 39500
тел. 8(05351)9-16-97

...саджанці: красивоквітуючих, вічнозелених, декоративнолистяних, хвойних, плодових (хурма, актинідія, ківі, гранат), оранжерейних (папайя, фейхоа, кавове дерево, томарилло, лимони, мандарини, апельсини, цитрон, бергамот). Канни, іриси, лілійники. Для басейнів: німфею, рогіз, аїр та інші.

С. В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018

...велику колекцію новітніх сортів картоплі світової селекції Найвищі репродукції, розмноження на півночі України. Посилки 6–10 кг. Конверт – каталог.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-в, кв. 64, м. Київ, 03134,
тел. 8 (044) 402-58-00, 8 (066) 212-99-70

...високоврожайну картоплю Пірол, Фінка, Ароза, Моллі (90).

Ніна Костишина,
с. Стрижівка, Любарський р-н, Житомирська обл., 13100,
тел. 8 (097) 805-02-59

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 2,50 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції:
вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

Пропоную

Особливості поливу саду

Був час, коли, скажімо, в нас, на Поділлі, плодові дерева в садах обходились без поливу. Власне, дерева поливали, коли їх тільки-но посадили. А далі вони росли без поливу.

Та й спробуйте полити всі дерева, коли в колгоспному саду їх 5–10 тисяч. А були господарства, які мали 150–200 га саду, не говорячи вже про спеціалізовані з садівництва радгоспи. Складно навіть за наявності відповідної техніки, якщо сад не пристосований до регулярних поливів.

Однак нарікань на те, що дерева в садах випадають, практично не було. Працював я у районних і обласних організаціях, часто бував безпосередньо у господарствах, але з подібним не стикався. Були, зрозуміло, випадки випадання дерев. Але то переважно з інших причин. А на посуху ніхто не скаржився.

Інша справа тепер, особливо в останні роки. Плодові дерева, як висловився один письменник, помирають стоячи. Одні сохнуть з верхівок, на інших всихає вся крона. Треті обростають "вовчками", порослю, а далі – всихають. І таке раз-по-раз. І так не лише на великих масивах, а й на городах, присадибних і дачних ділянках. Та навіть окремі поодинокі дерева не витримують примх природи.

Є цьому явищу й інші причини: перевантаження урожаєм, запізніле збирання плодів, загущення насаджень і крони, задерніння міжрядь і пристовбурних кругів – зрештою, відсутність вологи в глибинних шарах ґрунту, особливо на косогорах чи й горбкуватій місцевості. Ще однією причиною передчасного всихання дерев є безсніжні зими і шквальні морозні вітри, які висушують крону, а відтак – дерево стає неморозостійким.

Та чи не найбільшої шкоди завдають плодовим деревам тривалі зимові відлиги, коли навіть бубнявіють ґруньки, а потім – заморозки. Хай навіть невеликі. Але поживні і пластичні речовини вже відтекли з верхівок і вони неминуче примерзають, а потім всихають. У зиму 1978/79 р. у Придністров'ї за таких умов вимерзли не лише волоські горіхи, а й груші, яблуні, сливи, черешні, не говорячи вже про абрикоси, персики та вишні. Особливо постраждали ті дерева, які росли на осонні.

Разом з тим практика останніх років переконує, що плодові дерева можна врятувати і зменшити шкодочинність своєчасним поливом. Що мається на увазі?

Своєчасне, починаючи з другої половини літа, насичення саду вологою так, щоб дерева в зимову сплячку увійшли підготовленими, могли протистояти примхам природи і стихії. Один вологозарядковий полив тут не допоможе. Поливів має бути кілька, залежно від виду і стану ґрунту, рельєфу місцевості, порід дерев, їх віку, сили росту і плодоношення. Слід враховувати також поширення і розгалуження кореневої системи, бо в одних порід вона поверхнева (кизил, калина, ірга, деякі вишні), розгалужена у верхніх шарах ґрунту, в інших – глибинна. Але проникає в ґрунт залежно від щільності підорного шару (на кам'янистих і глинистих ґрунтах – неглибоко).

Відтак, і полив має бути диференційованим як щодо ґрунту, так і порід дерев. Крім того, є породи дерев, зокрема, кісточкові (абрикоси, сливи, персики), які не витримують надмірного зволоження ґрунту. Їх коріння вимокає, всисні корінці-ворсинки загнивають і дерево гине.

Інші породи, навпаки, створюють запас вологи і поживних речовин у корінні такий, що їм не страшні навіть 40-градусні морози, зрозуміло, якщо відлиги нетривалі і є добрий сніжний покрив ґрунту.

Певну особливість має полив молодого саду чи й окремих дерев, які ще не встигли добре вкорінитися, а відтак більш сприйнятливі до впливу катаклізмів природи. Полив має бути теж диференційованим і помірним, особливо в перші 2–3 роки росту. Далі дерева набувають, так би мовити, статусу плодового дерева, але скидку на молодість слід все-таки передбачити.

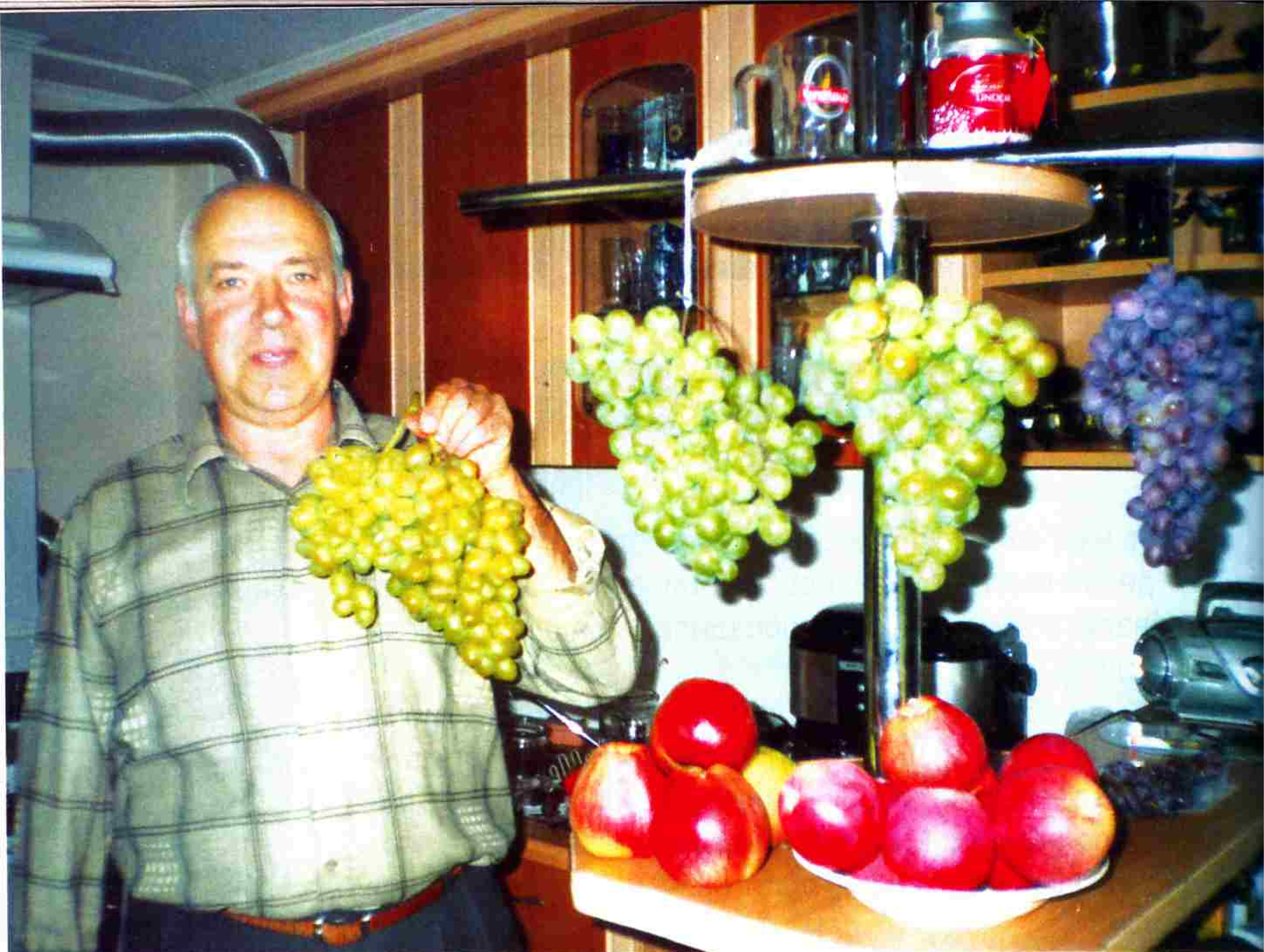
Кущі (аґрус, малина, порічки, смородина) також потребують поливу, як вологозарядкового, так і вегетаційного. Коренева система в кущів різна. Отже, полив має бути диференційованим.

Тема поливу дерев чи саду була б не вичерпаною, якби не сказати про якість води. Краще, зрозуміло, поливати дерева чи кущі дощовою, річковою, струмковою чи й криничною водою, в якій не розчинена хлорка. Воду з водогону слід відстояти не менше 2–3 діб, щоб вивітрились і осіли хімікати дезінфекції. Інакше всисні корінці горять. Кмітливі господарі відстоюють навіть дощову воду, а тоді вже поливають дерева.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Кілька років тому я переніс інфаркт, а згодом і операцію на серці. Стан був неважний та дуже хотілося жити. Дім я побудував, синів з дружиною виростили, а ось саду гарного ще не мав. Отож вирішив посадити плодові дерева, кущі та ягідники.

Журнал "Дім, сад, город" я передплачую від часу його заснування, а "Виноград. Вино" придбав завдяки працівникам редакції – велике їм спасибі. І відтоді почалося моє захоплення: виноград мене зачарував. Недаремно кажуть, що він має магічну силу, і я це підтверджую. Щоранку, щойно вставши з ліжка, я підходжу до своїх кущів, спілкуюсь з ними. Це заряджає мене енергією на увесь день, гальмує депресію, заспокоює серце.

Виноград на Прикарпатті

Моя дружина біля грон Аркадії

За чотири роки я придбав 30 сортів і зараз на моїй ділянці росте 30 кущів винограду. Допомагає в роботі на винограднику дружина – вона працює вчителькою англійської мови у місцевій школі. Минулого року, завдячуючи порадам, які друкувалися у журналі "Виноград. Вино", я досяг значних результатів. Багато жителів села приходили на мою ділянку подивитися на цю красу і очам своїм не вірили, що тут, за 30 км від Карпат, на Покутті, між річками Черемош і Прут можна виростити такий великий урожай винограду. Найбільші грона минулого року були у Талісмана та Аркадії – масою 2 кг. Трохи менші (по 1–1,5 кг) у Кодрянки, Алого-2, Лори. До 40 см завдовжки сягали грона Русбола та Кишмишу променистого. Найсмачнішими видалися ягоди сорту Вікторія.

А ось сорти винограду Прозорий і Місячний – не для мого регіону. При достиганні ягоди розтріскувалися, а потім напали на них оси. Приманка з сиропом у пляшках не допомогла. Цього року я ці сорти перещепив. Не підійшов для нас і Плевен. Він почав достигати лише на Покрову, та й то ягоди були із сірою гниллю. А ще я б не радив початківцям купувати саджанці на базарі, бо дуже часто там обманюють. Я також даремно чекав на врожай славнозвісних сортів, придбаних 4 роки тому на базарі. Нещодавно також довелося перещеплювати їх у підземний штамб.

Маю вже певний власний досвід вирощування винограду. Часто виконую рекомендації досвідчених аматорів. Цього року вирішив активніше застосовувати ЕМ-технології.

Крім винограду посадив чимало сортів яблук, груш, смородини, агрусу, малини, суниці. Виписував саджанці з Києва, Черкащини, Полтавщини. Наш регіон не дуже сприятливий для вирощування винограду, тому б хотілося, щоб аматори у своїх каталогах подавали дещо ширшу інформацію щодо нових сортів.

Хочу ще раз подякувати редакції журналу "Виноград. Вино" і побажати, щоб з кожним роком нас, передплатників журналу, ставало дедалі більше.

Раджу всім закласти свій виноградник – не пошкодуєте! Благородна справа – творити красу своїми руками, особливо, якщо плоди її смачні і корисні для здоров'я. Недаремно виноград вважають символом життя – я в цьому переконався.

Борис Михайлович Гаврилюк,
с. Княже, Снятинський р-н,
Івано-Франківська обл.

Виноград сорту Аркадія

Авторський проект

Бажаєте підвищеного комфорту?

Тоді цей будинок саме для вас. Тим більше, що він має суттєві переваги і вигідно відрізняється від типових будівель, особливо яскраво проявляючи власну індивідуальність і новий сучасний стиль життя. Та чи не найголовніша перевага будівлі – можливість її поступової добудови без порушення загального стилю й ошатності споруди.

Техніко-економічні показники (до варіанту з добудовою):

Загальна площа – 437,8 м². Житлова площа – 149,35 м². Кількість житлових кімнат – 6. Кількість поверхів – 2.

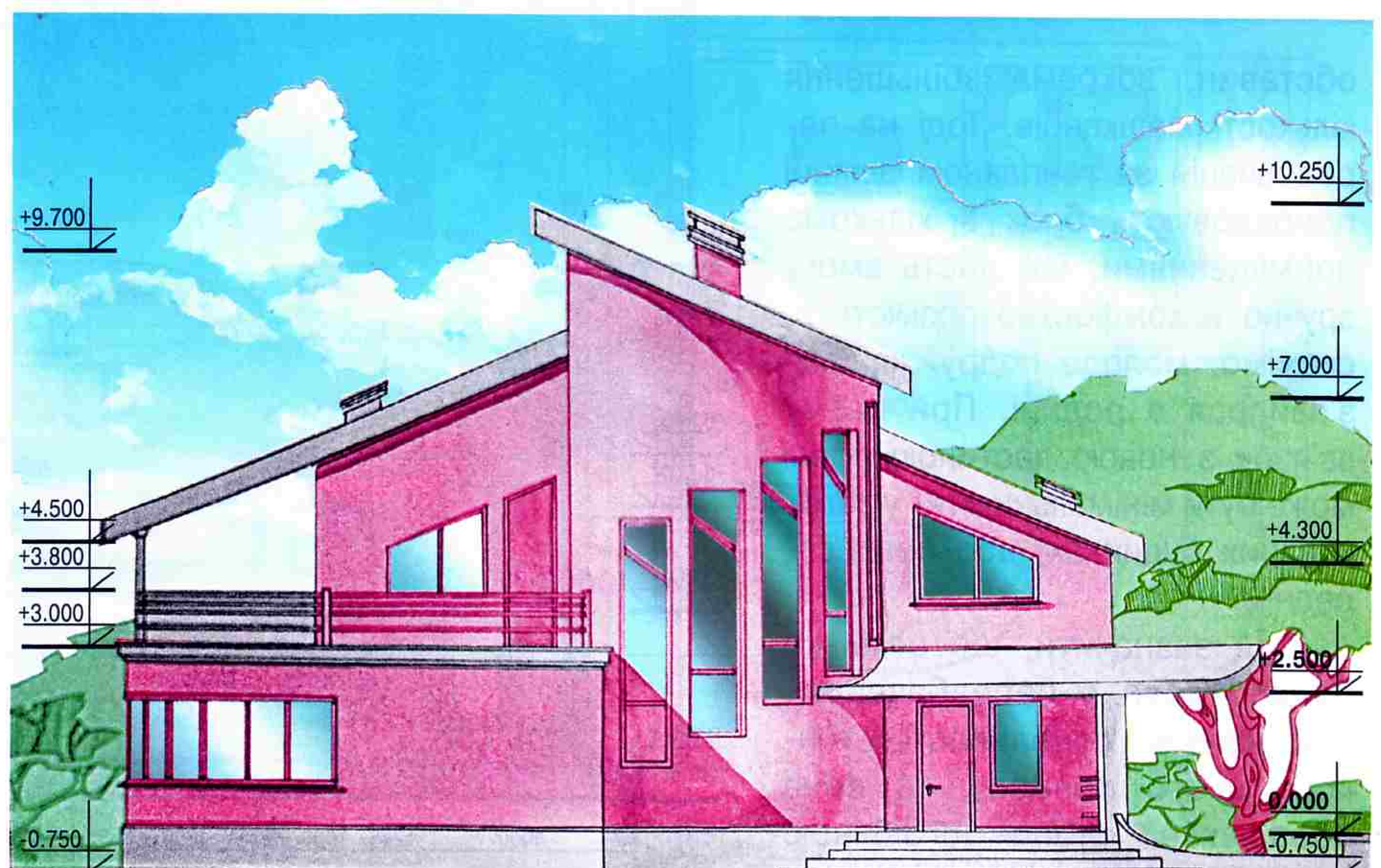
Має бути простір

Отже, на цьому проекті представлено індивідуальний житловий будинок підвищеної комфортності, де заплановані такі додаткові приміщення, як більярдна, кімната багатофункціонального призначення і... сауна з міні-басейном. Тож, будинок реалізує концепцію суттєво розвиненої інфраструктури та функціонального наповнення індивідуального житла.

Безумовно, не варто його навіть порівнювати, скажімо, з дачним будиночком, де житлові кімнати доповнюються тільки мінімальними допоміжними приміщеннями. Адже комфортне житло повинне забезпечувати не лише базові фізіологічні процеси людини: поїсти, зігрітися, переночувати тощо. Автори проекту переконані, що, крім цього, в оселі обов'язково має бути простір для загального сімейного відпочинку й спілкування, індивідуальні приміщення для кожного члена родини, а також окремі зони, де б мешканці мали змогу активно відпочити, оздоровитися, розважитися або зайнятися улюбленим хобі.

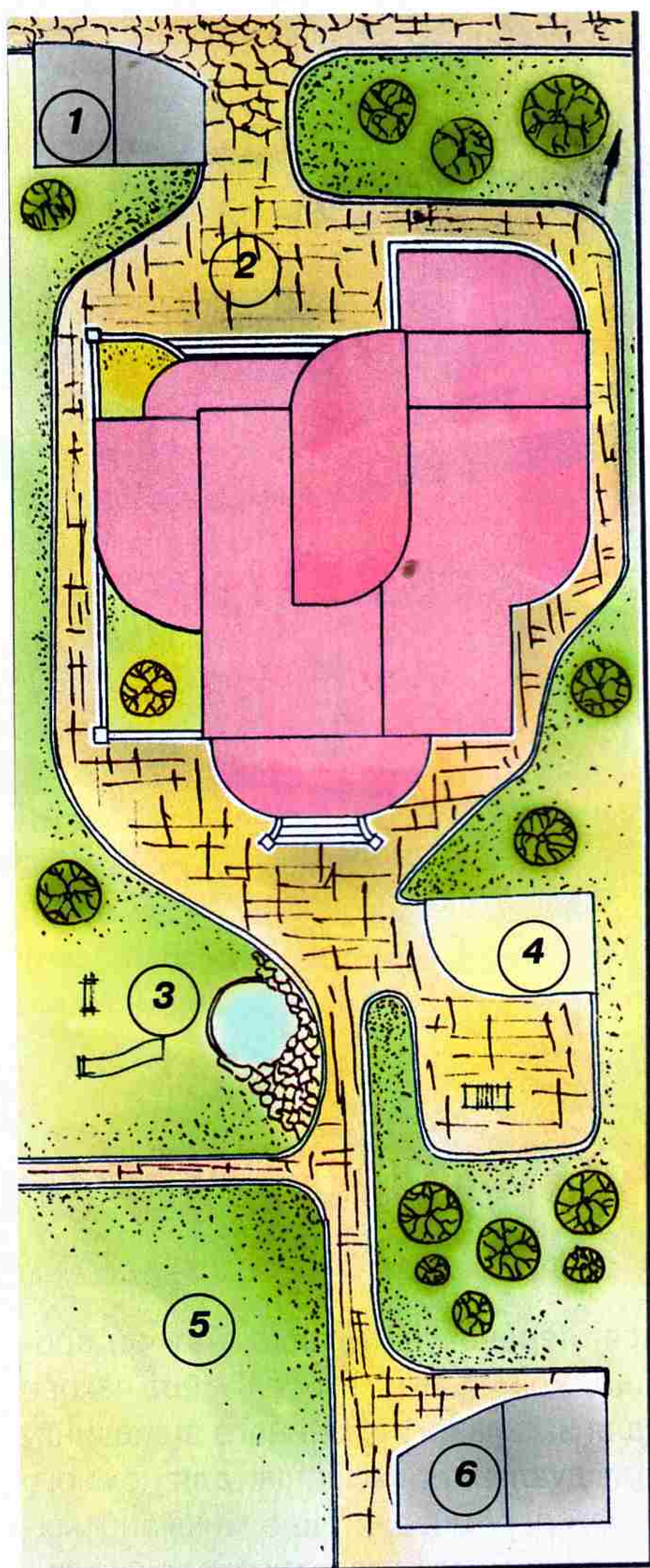
А можна ще й добудувати!

Спорудження будинку передбачено у дві черги. Тобто у проекті запланована можливість перспективної добудови оселі, необхідність у якій може виникнути за певних

Фасад 1–6

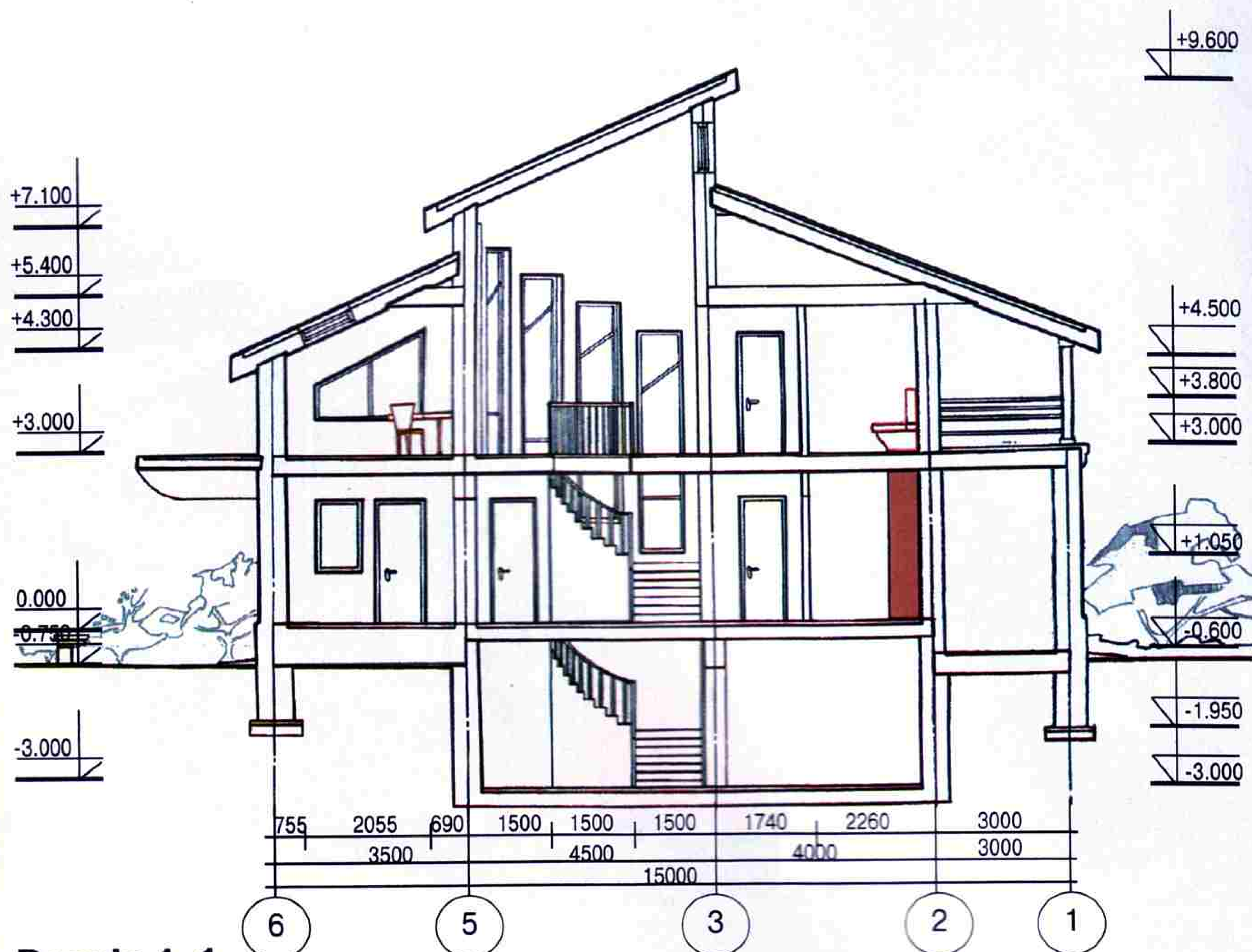
Дім і садиба

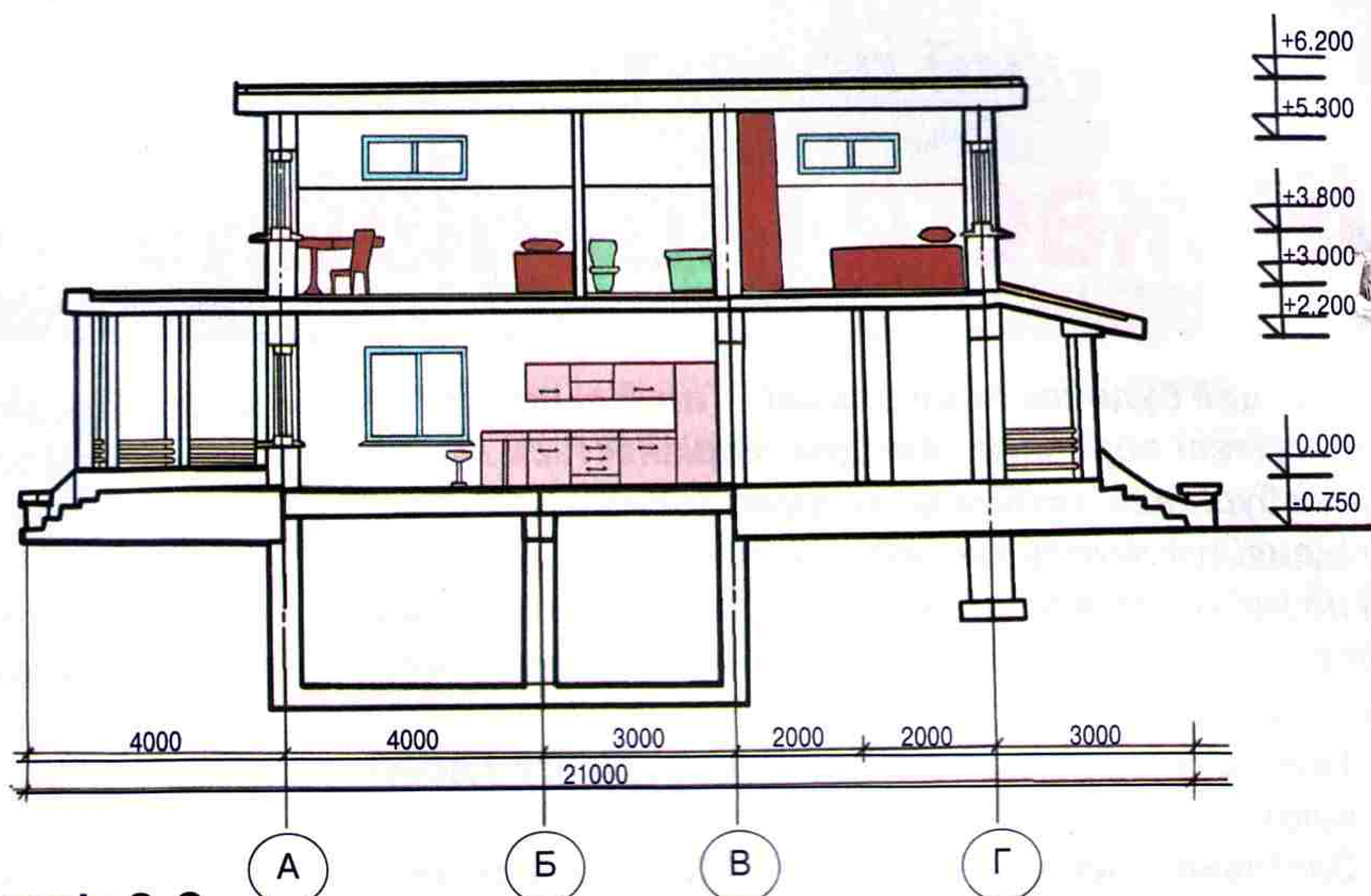
Генеральний план

Експлікація до генплану:

1 – гараж; 2 – парадна зона;
3 – дитячий майданчик;
4 – зона відпочинку; 5 – город, сад;
6 – господарські приміщення.

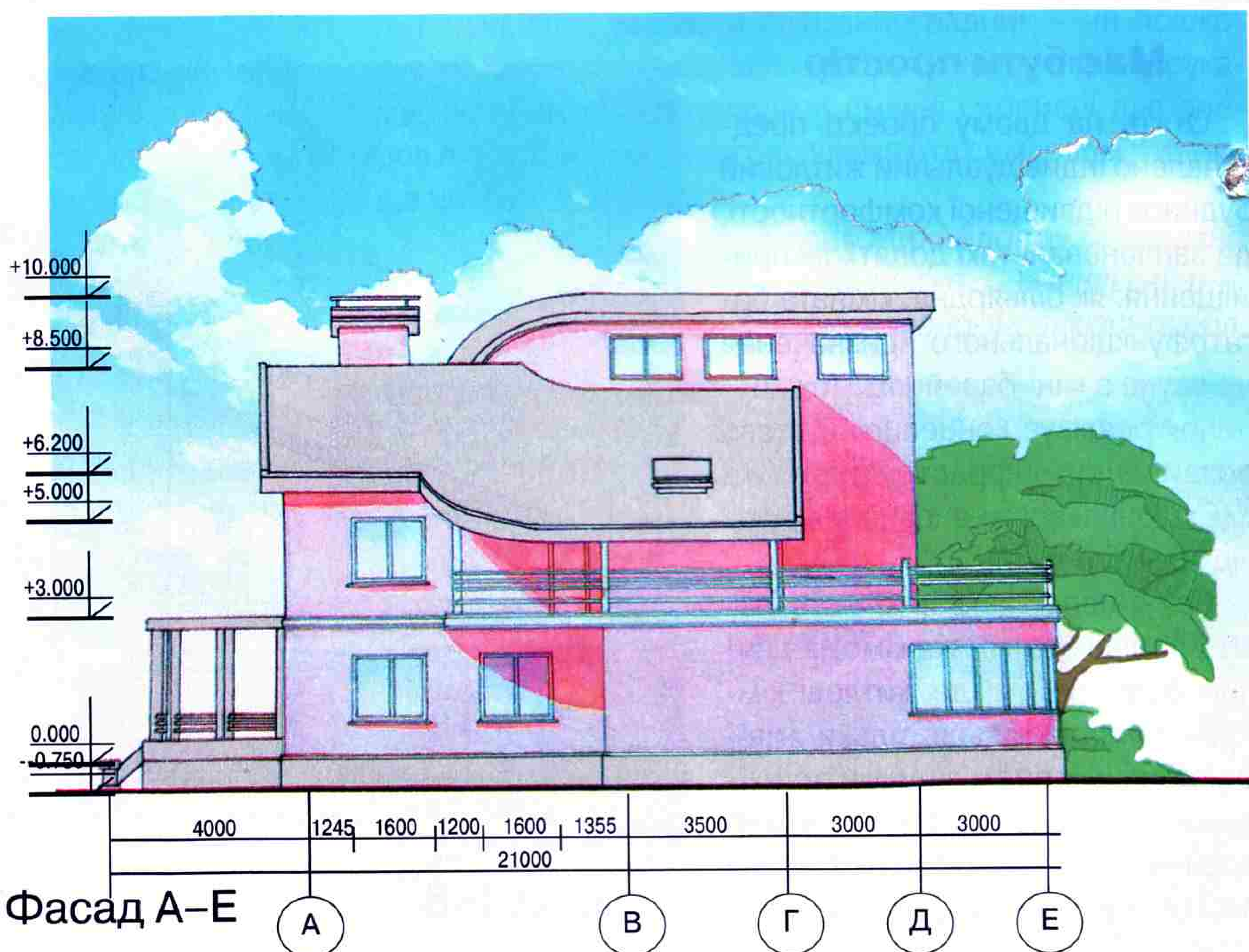
Розріз 1-1

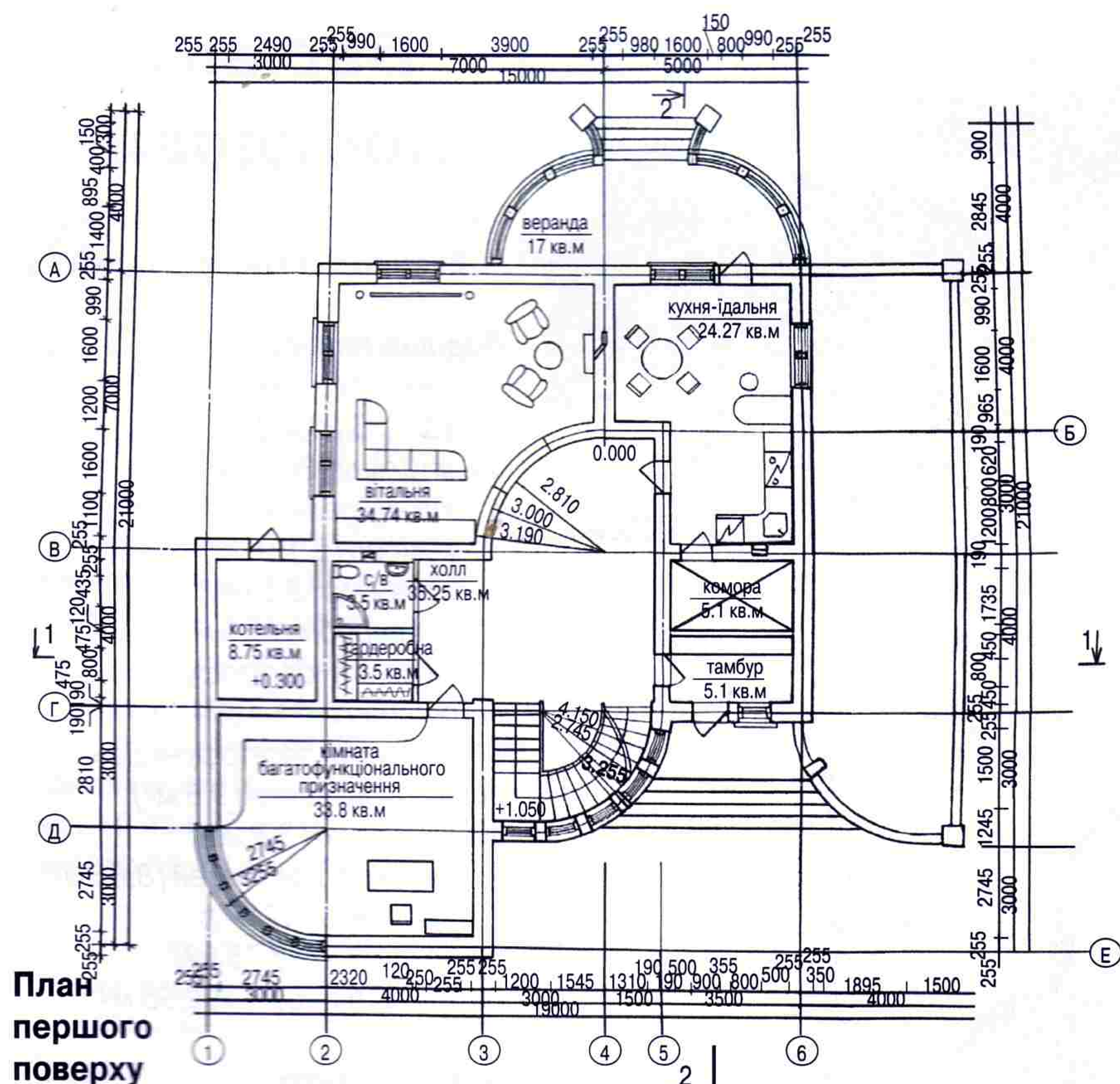
Розріз 2-2

обставин, зокрема збільшення кількості мешканців. Тоді на передбаченій за генпланом ділянці прибудовують блок з кількома приміщеннями, що дасть змогу зручно й комфортно розмістити, скажімо, молоде подружжя, яке з'явилося в родині. При цьому зв'язок з новою частиною оселі може бути мінімальним (як у зблокованих будинках) або безпосереднім.

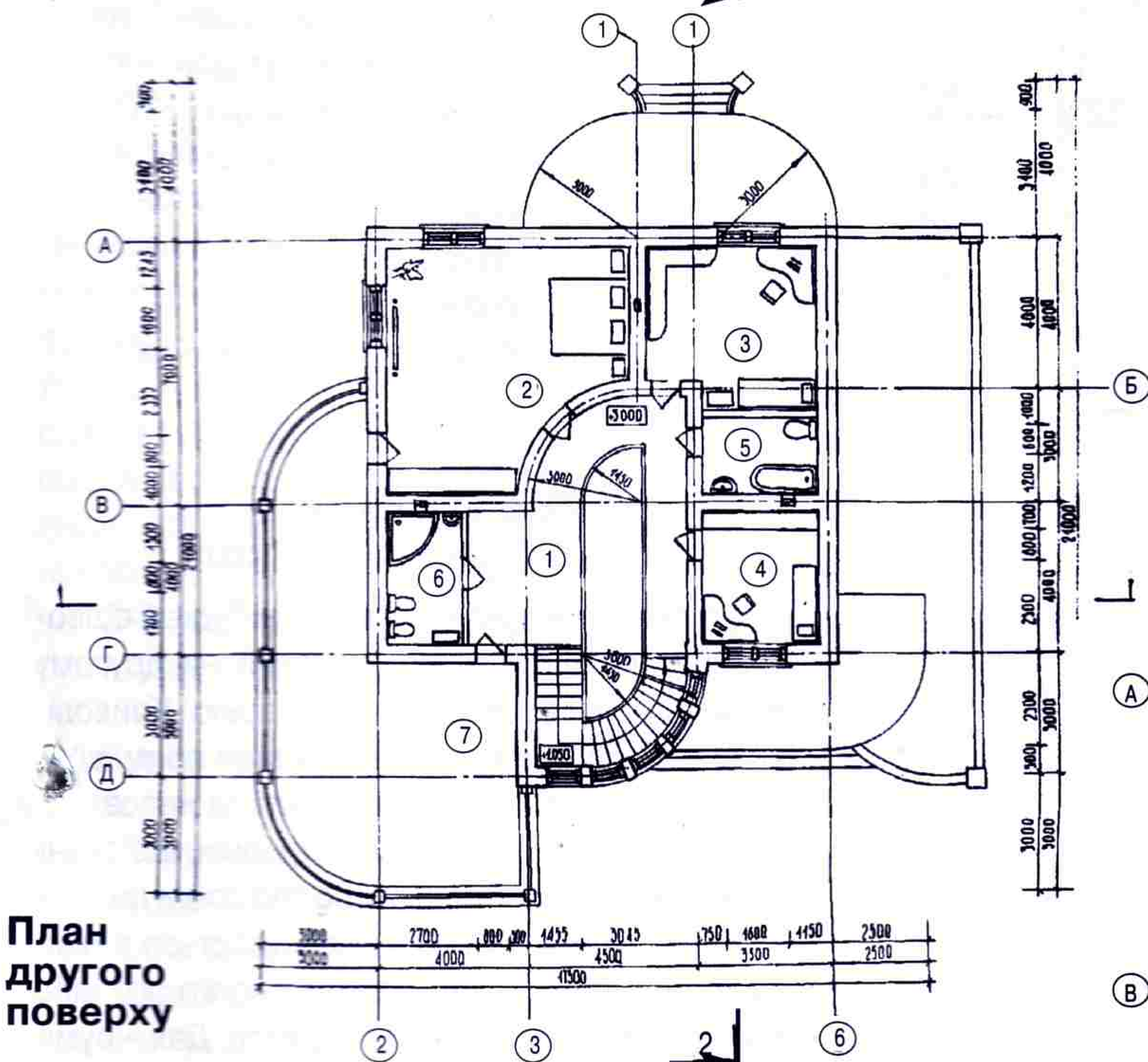
Слід зазначити, що оскільки ця добудова є передбаченою, враховані всі особливості й тонкощі цього процесу, то вона обов'язково стане органічною частиною будинку, спорідненою з первинною спорудою за фор-

Фасад А–Е

План першого поверху

План другого поверху

Експлікація

Підвал:

1 – хол (14 м²); 2 – більярдна, бар (42,25 м²);
3 – коридор (2,5 м²); 4 – сауна (7,5 м²);
5 – міні-басейн (15,75 м²); 6 – пральня (12,25 м²).
Загальна площа – 94,25 м².

Другий поверх:

1 – хол (27,85 м²); 2 – спальня 1 (34,75 м²);
3 – спальня 2 (18,45 м²); 4 – спальня 3 (10,5 м²);
5 – санвузол (6 м²); 6 – санвузол (7 м²); 7 – тераса (49,3 м²).
Загальна площа – 153,85 м².

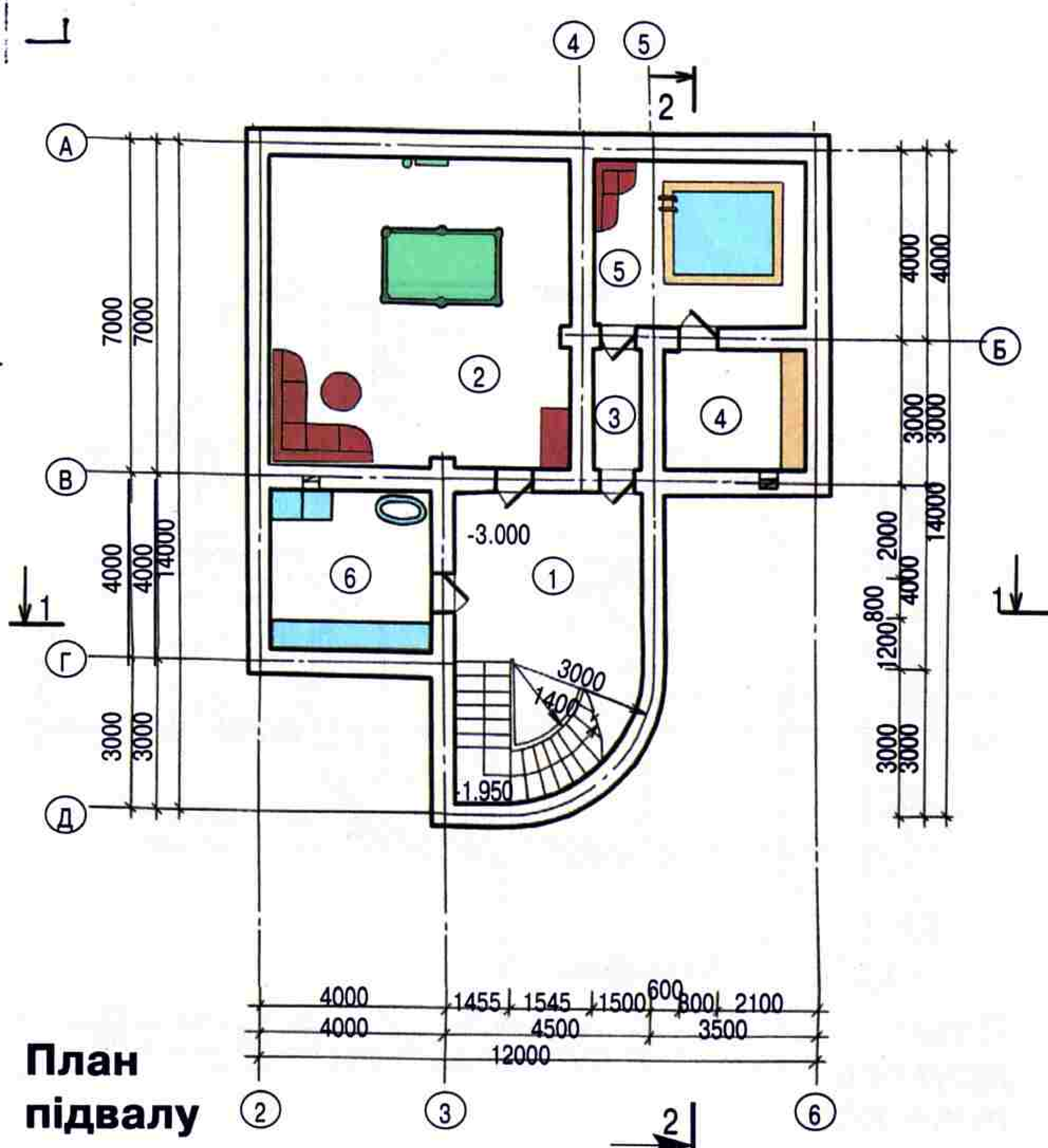
мою, загальним плануванням та стилістикою.

Композиційна тема поступової прибудови була головною під час формування об'ємної композиції будівлі. Така диференційованість об'єму підкреслюється різницею у висоті та розмірах частин споруди, які поєднуються зі значним суміщенням одне відносно одного. А відтак, якщо виникне необхідність, то подальша, навіть неочікувана спочатку добудова завжди матиме цілком логічний і закінчений вигляд.

До речі, за таким самим принципом будувалися середньовічні міста і замки Західної Європи, а також давньоруські храмові комплекси. Споруда, дезінтегрована на сукупність взаємно підпорядкованих частин, органічно вписується до будь-якого ландшафту, "реагуючи" на особливості ділянки кожною формою.

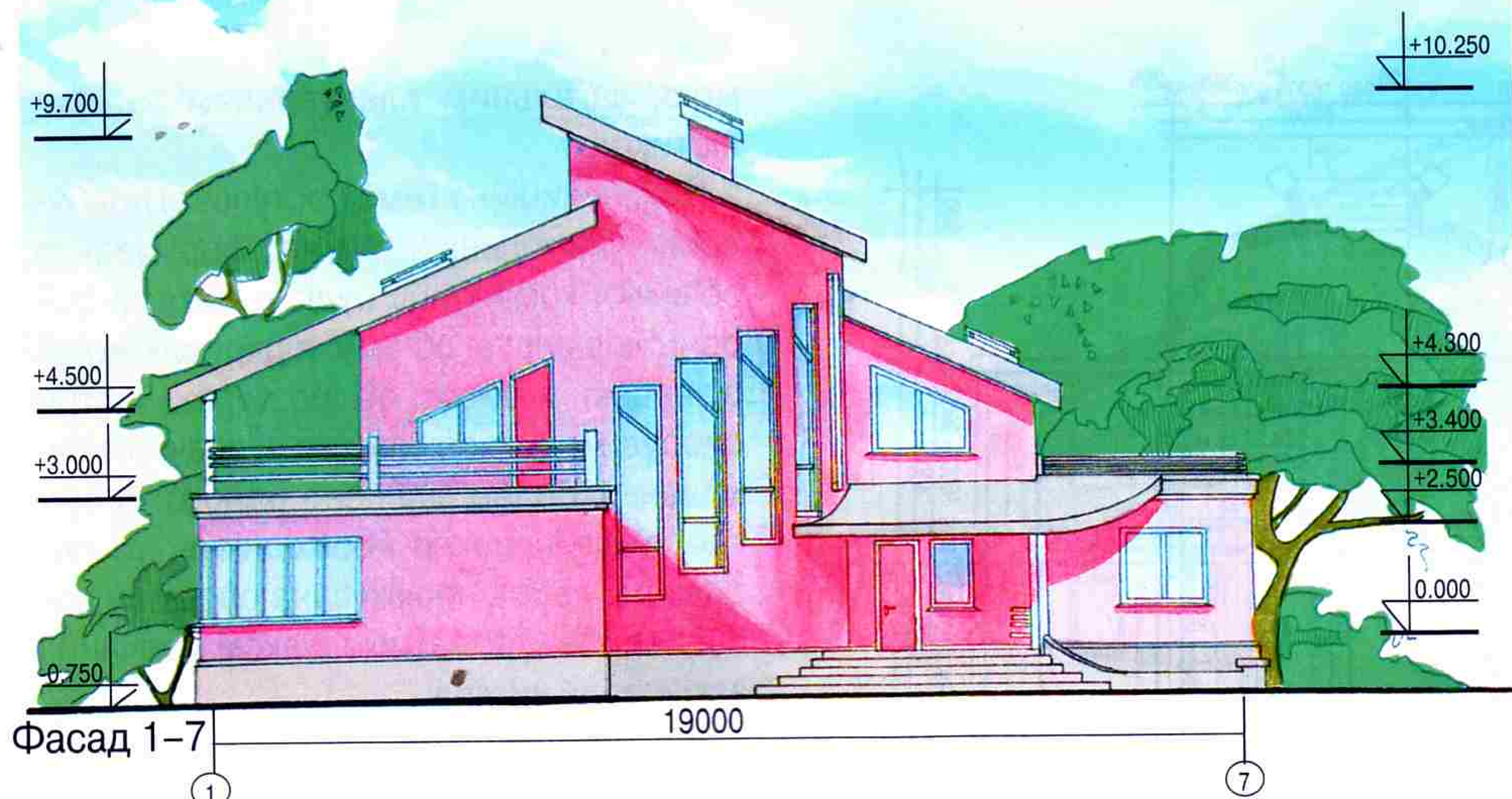
Головне – виразність

Виразність композиційного вирішення цього індивідуального житлового будинку забезпечує багато чинників. Серед іншого – асиметричний скатний дах та "ритмічно" розташовані вікна, які супроводжують внутрішні сходи оселі. На думку авторів проекту, інтенсивно червоний відтінок, у який пофарбовано стіни будівлі, також сприяє додатковому посиленню загальної композиційної виразності. Цей будинок ніби наголошує на своїй винятковості контрастним ставленням до навколишнього середовища.

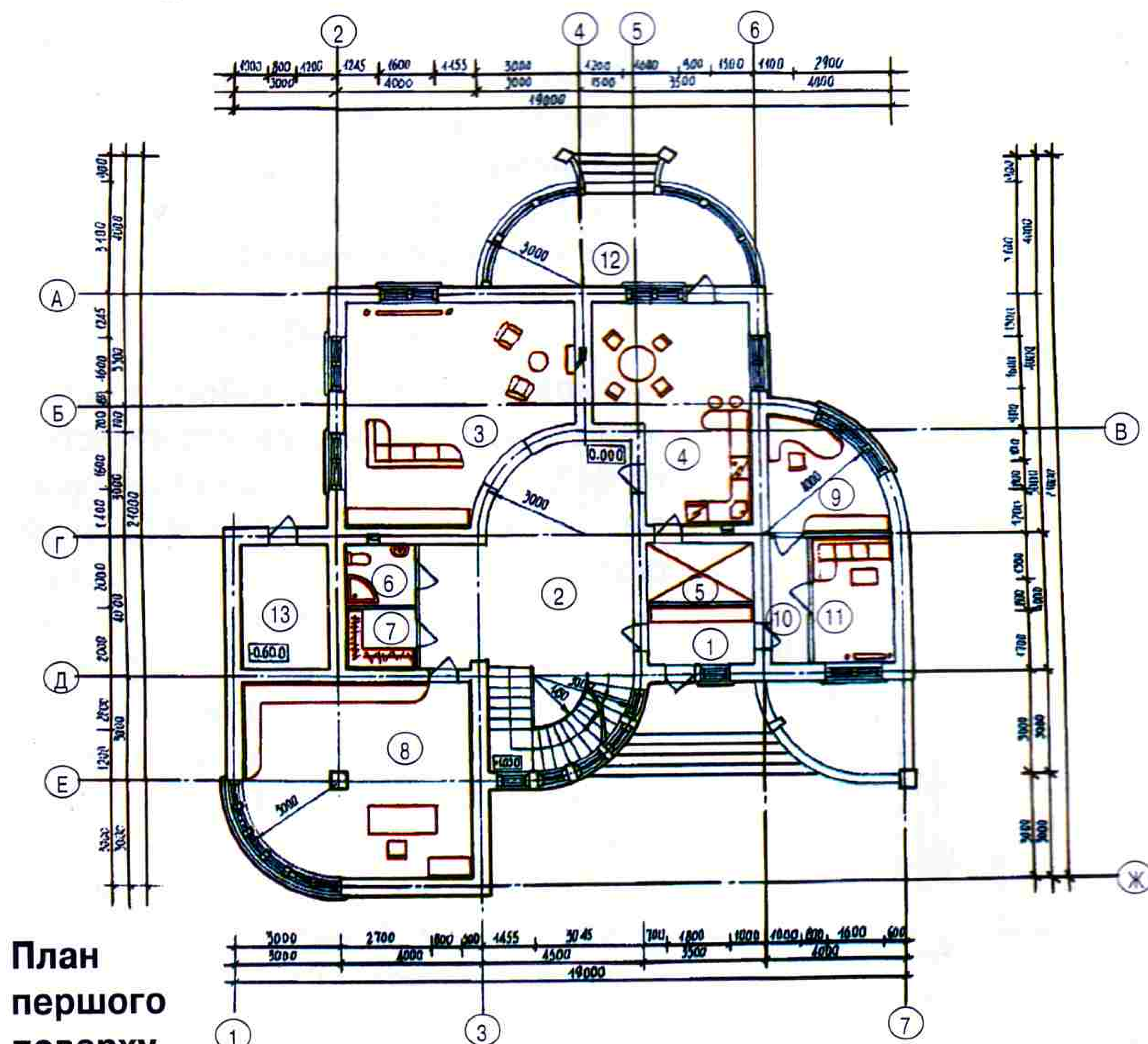

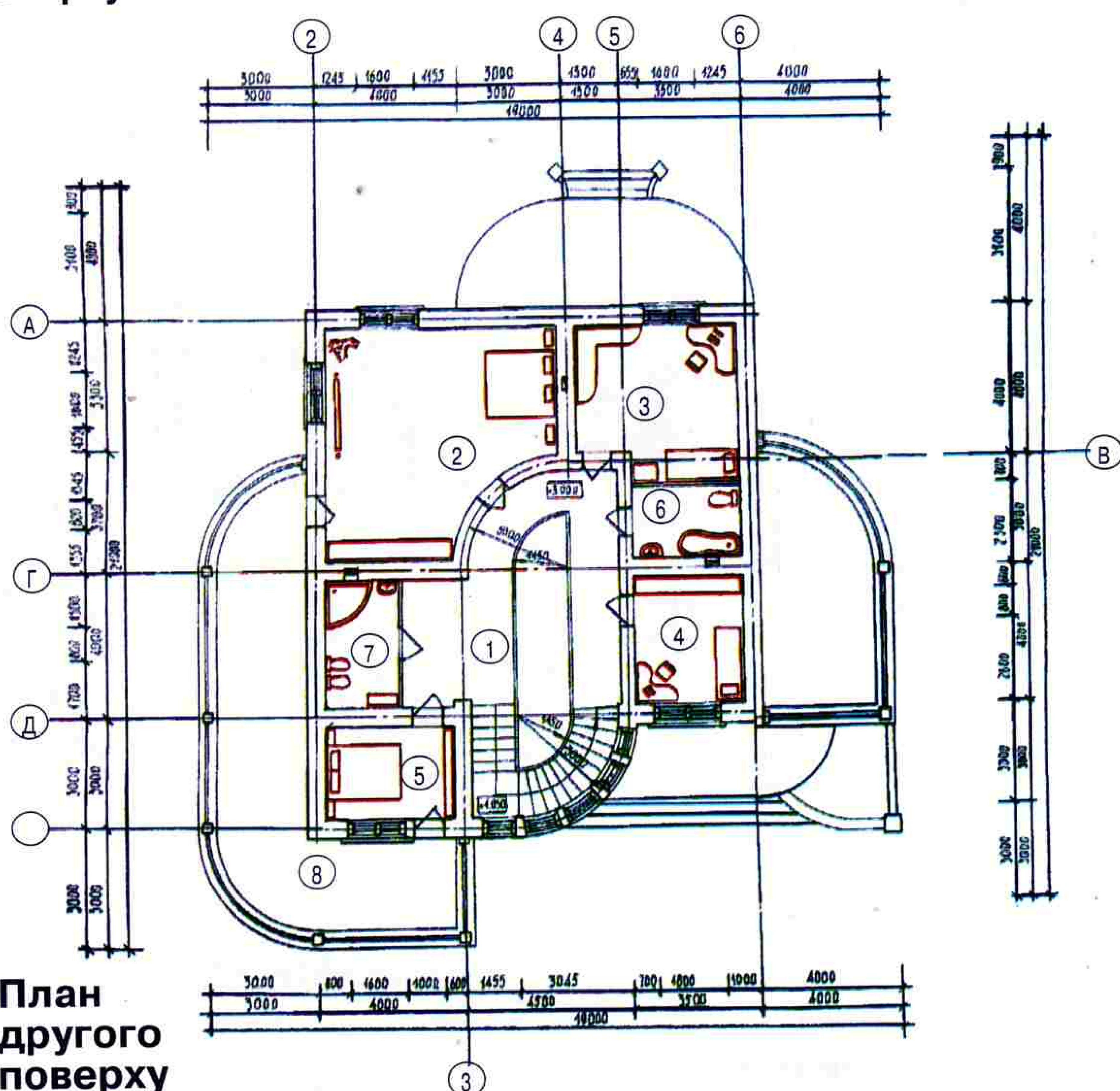
План підвалу

Варіант добудови

Фасад 1–7

План першого поверху

План другого поверху

Експлікація до добудови

Перший поверх:

1 – тамбур (5,1 м²);
2 – хол (35,25 м²);
3 – вітальня (34,75 м²);
4 – кухня-їдальня (24,75 м²);
5 – комора (5,1 м²);
6 – санвузол (3,5 м²);
7 – гардеробна (3,5 м²);
8 – кімната багатофункціонального призначення (34,1 м²);
9 – кімната багатофункціонального призначення (9,6 м²);
10 – коридор (3,5 м²);
11 – кімната для гостей (8,05 м²);
12 – веранда (17 м²);
13 – котельня (8,75 м²).
Загальна площа – 192,95 м².

Другий поверх:

1 – хол (27,85 м²);
2 – спальня 1 (34,75 м²);
3 – спальня 2 (18,45 м²);
4 – спальня 3 (10,5 м²);
5 – спальня 4 (8,75 м²);
6 – санвузол (6 м²);
7 – санвузол (7 м²);
8 – тераса (37,3 м²).
Загальна площа – 150,6 м².

Ядро будинку – двоповерховий хол

Об'ємно-планувальним ядром будівлі є двоповерховий внутрішній хол, який на другому поверсі перетворюється на галерею. Криволінійні ділянки стін надають окремим приміщенням надзвичайної оригінальності та неповторності, створюючи дуже цікаві форми, що значно збагачують внутрішній простір споруди.

Конструктивна система складається з цегляних несучих стін та збірно-монолітного (або повністю монолітного) перекриття. Дах – суміщений, скатний. Великі дерев'яні крокви, окрім основного свого призначення, також мають збагатити інтер'єр приміщень та надати будинку природного вигляду.

Ю. Рукавішнікова,
Г. Ушаков,
Н. Меженна,
кафедра основ архітектури і архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури

Переїзд до нової оселі: приємно, але клопітно

У вас нове житло? Вітаємо! Щоправда, тепер матимете більше турбот, але всі вони, звичайно ж, приємні. Чи не найголовніша з них – як краще скласти речі, щоб вони помістилися у машину, а їхній стан після переїзду не виявився жалюгідним. Добре, що нині практично немає проблем із придбанням картонних ящиків і скотча. Уявляєте, як раніше, скажімо, 10 або 20 років тому, доводилося без них упаковувати речі для переїзду до нової квартири?

Отож, пропонуємо кілька порад, які, сподіваємося, обов'язково стануть вам у пригоді.

◆ Речі, які вирішили взяти до нового будинку, і, звичайно ж, меблі слід попередньо старанно вичистити, а за необхідності й полагодити. Постільну білизну, фіранки, штори перед упакуванням бажано випрати.

◆ Спочатку складають найтендітніші речі і ті, які не знадобляться першого ж дня перебування у новій оселі. Це, звичайно ж, кришталь, книги, святкові сервізи тощо. Потім – одяг, носити який ще не час. Останніми складайте найпотрібніші речі: 2–3 каструлі, тазик для прання, частину столових приборів, якими користуєтеся щодня. Під рукою також має бути зміна постільної білизни, речі для особистої гігієни, туалетні приналежності, рушники для всіх членів родини тощо.

◆ Щодо килимів, паласів та інших видів покриття підлоги, то їх слід ретельно витрусити або вибити, а потім туго згорнути й міцно зв'язати.

◆ Меблі, якщо це можливо, краще розібрати на частини. Встановлюючи у машину, обгорніть найцінніші меблі м'якою тканиною (приміром, доріжкою, старим покривалом або клейонкою).

◆ Картини й дзеркала теж слід упакувати. Підійдуть для цього старі килимки, простілки, мішки або навіть цупкий папір. Не можна, щоб під час переїзду вони бовталися й торкалися твердих або гострих речей. Найкраще покласти картини й дзеркала серед м'яких меблів або матраців.

◆ Книги слід ретельно протерти й скласти в ящики, коробки або мішки. Складайте їх дуже щільно, щоб у дорозі вони не бовталися і через це не зіпсувалися. Особливо цінні видання краще скласти в окремий ящик, акуратно загорнувши кожну книгу у щільний папір.

◆ Порцеляновий або скляний посуд найкраще упакувати в ящики, загорнувши кожну річ у папір. Шари посуду також слід перекласти цупким папером або деревною стружкою (тирсою), сіном так, щоб речі не пересувалися й не торкалися одна одної.

◆ Одяг і взуття теж складають у ящики або валізи, застелені зсередини чистим папером або м'якою тканиною. Складати їх необхідно щільно, але акуратно, щоб вони не дуже пом'ялися. Валізи слід добре закрити, зверху їх можна перев'язати міцними мотузками. Картонні ящики краще заклеїти скотчем, аби вони не розкрилися у дорозі.

Дотримавшись цих простих порад, можна уникнути прикрих неприємностей під час переїзду – ваші речі залишаться непошкодженими, ви не забрудните їх і не загубите у дорозі.

К.Василенко

шень (чим вони глибші – тим краще), молочних артерій, які теж явно виступають, особливо, коли корова не подоєна. Приплюснуте відходження хвоста, що свідчить про підвищену жирність молока, крім, скажімо, симентальської породи. Короткі і тупі роги – теж ознака належної продуктивності, хоча молоко може бути пониженої жирності.

Це – у корів. А в телиць? Як визначити, чи буде з неї добра корова?

Деякі з цих ознак помітні і в телиці, навіть піврічної телички. Скажімо, те саме приплюснуте відходження хвоста, наявність і глибина молочних кишень, величина вимені і дійок, зрештою, схожість екстер'єру з материнською породою. Якщо ці ознаки явні і співпадають, значить, з такої телички буде добра корова. І навпаки, якщо молочних кишень не відшукати, а за дотику до вимені чи дійок теличка горбиться і підтягує живіт, молочної корови з неї не буде.

З якої телиці буде удійна корова?

Порід великої рогатої худоби є багато. Тільки в Україні за реєстром у свій час нараховано було близько двадцяти порід. Зараз у стаді можна побачити майже стільки.

І все ж переважають симентальська, лебединська, червона степова та білоголова українська, а також костромська, холмогорська та деякі інші породи, які добре зарекомендували себе в умовах Лісостепу, Степу та Полісся, а також Закарпаття.

Кмітливі господарі, щоб мати молочну корову, шукають певну породу або вирощують корову з телички від явно доброї корови. І не помиляються. Потомство породистої худоби, зазвичай, успадковує материнські ознаки екстер'єру, продуктивності, жирності молока, навіть масті. Відхилень тут майже не буває.

А як розпізнати телицю, з якої була б добра корова, якщо її одну продають на базарі? Тут без певних знань не обійтися. І хоч більшість тих ознак, як кажуть, простонародні, взяті з життя, з практики господарювання, певна їхня частина відповідає дійсності і може бути належним орієнтиром.

Скажу, насамперед, що кожна порода ВРХ має свої певні ознаки будови екстер'єру, форми голови, відростання рогів, маси вимені, а також масті. Але є й спільні ознаки, скажімо, продуктивності, які притаманні майже всім породам. Бо, якщо в корови вим'я, як кулачок, така корова за удій відро молока не дасть. Глибока, з провислим животом корова завжди даватиме молока більше, ніж з підтягнутим. Інша справа, яка жирність того молока. Скажу лише, що нижчої жирності молока від корови, ніж 2,8%, практично не буває.

Є й інші природні породні ознаки продуктивності корови. Це, зокрема, наявність на животі так званих молочних ки-

Ще однією ознакою молочної продуктивності є будова профільного екстер'єру. Якщо він сплюснутий – тварина продуктивна, округлий – ні. Молоко може бути жирне залежно від породи, але його небагато.

У житті доводилося не раз зустрічатися з фактами, коли досвідчені господарі чи заготівельники, вибираючи продуктивну корову, ретельно обстежують її. І не помиляються, особливо заготівельники. Купують худобину, по суті, за безцінь на убій, а потім втридорога продають, як продуктивну корову.

А те, що молочна продуктивність корови значною мірою залежить від породи, теж переконався на власному досвіді. Тим-то, згадаю про цей факт.

Перед війною в Україну завозили для розведення шведську породу великої рогатої худоби. Це – доволі продуктивна й перспективна порода. Одну з таких, вибракуваних корів, яка народжувала мертвих телят, купив рідний дядько і мені довелося пасти ту корову. Сіро-попеляста, її так і прозвали "Мишкою".

З часом корова, як кажуть, відбігала і привела таку ж сіру теличку. Та суть у молочній продуктивності. "Мишка" давала за удій по 18–20 л молока жирністю 3,8–4%. А теличка цілком повторила материнські ознаки.

Така порода, вважаю, варта уваги. Шкода лише, що вона не дістала належного поширення.

Є й інші доволі продуктивні і бажані породи ВРХ. Скажімо, та ж порода пінц-гау, шароле, червона польська, сіра карпатська та інші. Та й наші, суто українські, якщо вони чистопородні, багато чого варті. Але вирощувати таку корову потрібно з телички. Тоді господар буде певний: матиме молочну корову.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Раціон для молочних корів

Як відомо, основу кормового раціону взимку становить сіно. Якщо воно високої якості, заготовлено з молодої, помірно удобреної трави, корова спроможна спожити 14–16 кг. Це забезпечує удій молока до 15 кг. Комбікорм необхідно нормувати на удій понад ці 15 кг. Наприклад, якщо удій корови, яка щойно отелилася, становить 30 кг, до раціону вводять 5,5 кг комбікорму, 16% сирого протеїну (СП).

Як ми це розрахували? З добового удою (30 кг) віднімаємо удій, який забезпечується базисним раціоном сіна (15 кг). Комбікорм нормується по 0,5 кг на 1 літр молока понад удій, забезпечений сіном високої якості. Норматив комбікорму може зменшуватися або збільшуватися залежно від вмісту в ньому сирого протеїну. Якщо вміст останнього 13–14%, на 1 літр молока його буде потрібно 0,6 кг, а за вмісту в комбікормі або в зерносуміші 11–12% СП норматив комбікорму збільшується до 0,7 кг на 1 літр молока. Це становитиме (30–15)x 0,7)=10,5 кг повноцінного комбікорму замість 7,5 кг.

Якщо згодовувати досхочу сіна середньої якості (трава скошена у фазі цвітіння, але потрапила під дощ під час сушіння) удій може становити 8–10 кг. У цьому випадку комбікорм нормується відповідно. Тут потрібно мати на увазі, що корова не їстиме сіна середньої якості в такій же кількості, як і якісного. Споживання його зменшиться до 8–10 кг, а продуктивність відповідно знизиться. Можливі навіть захворювання харчового характеру (ацидоз у рубці).

Таке годування може викликати яловість корови, порушення мінерального обміну. Якщо сіно, яким ви годуєте свою корову, низької якості (трава скошена у фазі дозрівання насіння), то його споживання становитиме 6–10 кг, а концентрати необхідно нормувати на удій понад 4–5 кг. Щоб мати удій до 15 кг, потрібно буде 12,5 кг якісного комбікорму. Якщо його згодовувати із вмістом протеїну менше 16%, мати удій у 30 кг неможливо. У ряді випадків, залежно від кон'юнктури ринку, можна використовувати невелику кількість грубих кормів, долучаючи й солому.

Відомий старий датський спосіб, коли молоко одержують на раціоні з концентратів, коренеплодів і соломи. За такого годування річний удій від однієї корови може досягти 4 т. Солома в цьому випадку не розглядається як поживний чинник і згодовується досхочу, виконуючи роль фізіологічної складової, що запобігає порушенню ферментації кормів у рубці корови.

А щоб тварини добре поїдали солому, її подрібнюють, запарюють, присмачують висівками. Можна використовувати бурякову мелясу (патоку), запарюючи або зрошуючи її під час згодовування. Меляса придатна також як частковий замінник коренеплодів у поживному раціоні. Проте тварині можна давати її не більше 500 г для одного годування, а за добу – не більше 2 кг (за чотириразового годування). Від згодовування за один раз меляси понад 500 г можливий "зрив" травлення через бурхливу ферментацію в рубці. Це може статися і в тому випадку, якщо дати корові понад 10 кг буряків за одне годування.

Коли ж господар використовує концентрати власного виробництва, він може скласти кормосуміш з 750 г меленого, а краще плющеного зерна і 250 г макухи або шроту. За одночасного використання буряків або інших коренеплодів кількість комбікорму можна зменшити за пропорцією: 4–5 кг буряків замість 1 кг комбікорму. Відтак, на 5 кг буряків можна додати 200–250 г шроту або макухи. Загальне споживання буряків не має перевищувати 20 кг на добу.

Фермери Заходу нормують введення до раціону буряків з розрахунку 1 кг на 1 кг молока за удою понад 15 кг. Можна згодовувати 15 кг буряків і близько 1 кг макухи або шроту. В цьому випадку потреба в комбікормі знизиться приблизно на 4 кг, і частка його становитиме 3,5 кг.

Коли ж корова перебуває на спаді лактації (ближче до запуску) і дає 10 кг молока, норму якісного сіна зменшують до 8–10 кг і для поліпшення травлення та розвитку плоду вводять до 2 кг комбікорму середньої якості (12–13% сирого протеїну) або 1,5 кг зерносуміші і 500 г макухи чи шроту.

У сухостійний період бажано збільшити норму концентратів до 3–4 кг, а сіно давати досхочу. Якщо використовується сіно із злакових трав, необхідно ввести до раціону 40–60 г трикальційфосфату. Якщо згодовується сіно з бобів, то мінеральне підгодовування необов'язкове, втім можна ввести монокальційфосфат у кількості 40–60 г на голову. Для корів масою 600 кг і більше норма підгодовування збільшується до 80–100 г. За весняного отелу концентрати нормуються за тими ж правилами, але рівень сирого протеїну треба знизити: в травні-червні – 11–12%, в липні-серпні – 13–14%. Відомо, що 60–70 кг трави поживної якості (злакобобова суміш), можуть забезпечити удій не більше 15–16 кг. Частину сіна можна замінювати силосом або сінажем з трав. У силосі, звичайно, міститься 200 г/кг сухої речовини, отже, 4 кг силосу дорівнюють 1 кг сіна. В сінажі сухої речовини більше, близько 400–500 г/кг, і 2 кг сінажу рівнозначні 2 кг сіна.

Якщо згодовувати силос з кукурудзи або соняшників у лісо-луговій зоні, то на 5 кг силосу додають 200–250 г макухи, у степовій – на 3 кг силосу також 200– 250 г макухи. Інакше збільшиться потреба в комбікормах або знизиться продуктивність корів.

Микола Волков

Господарі своєї долі

Віктор Вікторович оглядає рамки, з яких можна взяти цілющий мед.

Ми знаємо, що й сьогодні в Україні є надзвичайно багато людей у селах, які по-справжньому люблять свою землю, як колись любили її наші пращури та батьки, і ці люди встають до праці ще до схід сонця і лягають на спочинок, коли за пругом села дотліває "окраєць" сизого неба. Безумовно, і ми переконані, що й ви, наші шановні читачі й передплатники, також належите до цих добрих, працьовитих і мудрих людей. І ми раді вашим листам та матеріалам, які ви надсилаєте до свого журналу, і кожній зустрічі з вами особисто і в редакції, на ваших городах чи дачних ділянках.

А цього разу наша журналістська доля подарувала нам зустріч з винятково цікавою та одержимою людиною своєї справи на День пасічника, на свято Спаса, у нашій столиці на виставці-ярмарку бджолярів, на яку приїхали пасічники з усієї України, що його зорганізував Національний науковий центр "Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича".

Цією Людиною був Віктор Вікторович Багачов із села Варварівка, що на Полтавщині. Наша розмова відбулася у кабінеті головного редактора журналу Миколи Івановича Халимоненка. І перше наше запитання пасічнику було таке:

– Вікторе Вікторовичу, скажіть, будь ласка, чи ви давно пасічникуєте і чому ви пов'язали своє життя з цими мудрими й такими працелюбними комахами? І, нарешті, чи легко бути пасічником, і чи будь-хто може бути бджолярем?

– Знаєте, – з глибоким почуттям поваги й відповідальності до своєї справи почав Віктор Вікторович свою відповідь, – ще, коли мені було десять років, я уже міг знімати бджолині рої з дерева. Пасічництво – це в нас родинне. Спочатку я допомагав батькові доглядати за бджолами, а вже, повірте мені, в чотирнадцять років мав свою пасіку. Це відповідь на ваше перше запитання, а важко чи легко бути пасічником, то скажу так: і легко, і важко. Легко тому, хто любить цих щедрих комах, які за свою працю та свій дорогоцінний продукт від нас, людей, нічого не вимагають, окрім одного: якщо ми вже взяли їх у свої помічники і використовуємо їх, то слід розумно допомагати їм у їхній роботі щодо збору меду, пильно доглядати, аби їх не уражували хвороби та паразити і по-господарському, як самих себе, підготувати до зими. Тепер – чи будь-хто може бути пасічником? Ні, не кожний з нас здатен ходити біля цих комах.

Бджоли – це надто розумні й ніжні та чутливі комахи. Звичайно, їхнє життя залежить від умов утримання, від погоди й самої природи, у якій вони утримуються. І за свої роки, що я ходжу біля них, переконався, що вони надто чутливі до найтонших рухів, коли оглядаєш вулик, і, як це не дивно нам може видатися на перший погляд, але чутливі й до нашого настрою, коли ми біля них господарюємо, а особливо в той час, коли забираємо від них мед. У ці хвилини мусимо бути винятково спокійні, чисто одягнені, аби від нас на них не йшов ніякий запах, адже мусимо знати їхню біологічну суть, тобто їхню властивість і на великій відстані розпізнавати різноманітні запахи, коли вони вилітають з вулика на кілька кілометрів по взяток. Біля бджіл з брудними руками чи з хмільною головою робити нічого. А ще, коли ви маєте не три чи п'ять сімей, а понад сто. І ви знаєте, що робоча бджола живе лише місяць, а поблизу ще і немає з чого взяти нектар, а за вікном на тиждень задощило, то яку голову повинен мати той, хто зважився стати пасічником?

– Так, тут і справді без спеціальної науки не обійтися, а яка ж у вас освіта?

– На жаль, я закінчив тільки середню школу. Річ у тім, що батько рано помер і далі вчитися я не мав змоги, змушений був допомагати мамі.

Зараз їй вісімдесят два роки. Звичайно, я міг, як інші поїхати на заробітки й за кордон, але я залишився на рідній землі, не міг зраджувати батьківських заповітів –

Відданою помічницею на пасіці Віктора Вікторовича є його вірна дружина Олена Анатоліївна.

шанувати свою Батьківщину. І я задоволений життям: маю чудову дружину – черкащанку, яка також любить і працю, і свою землю, а ще маємо з дружиною сина, котрий навчається у міжнародному університеті на юриста, закінчив військову кафедру, має офіцерське звання, одружений.

– Пане Вікторе, як на вашу думку найкраще зберігати бджіл?

– Як це не сумно, але правда є правда – зараз екологія не на користь не лише людині, а й бджолі також. Ну, ось вам один із гірких прикладів.

Надумав собі власник землі обробляти своє поле від шкідників, і обробив отрутохімікатами, як йому захотілося, а пасічників не попередив, що він це робитиме. А раніше, як мав літак вилетіти й обробляти поле всякими хімічними засобами, обов'язково попереджали нас, бджолярів. А ще потрібні гарні медоноси, продумані сівозміни, спеціальна база для підгодівлі бджіл. Що маю на увазі? На мою думку, оскільки методи використання землі сьогодні дуже змінилися, бо з'явилася власність на землю і кожний господар цієї власності сіє те, що дорожче може продати, то ми втратили поля медоносів, тому потрібно нам, пасічникам, і власникам землі виробити таку угоду, щоб від запилення нашими бджолами їхніх польових культур була користь і пасічникам, а власники землі повинні так планувати сівозміни та обробляти посіви, аби бджоли могли зібрати нектар. Добре, що в цьому році температурні умови на Полтавщині були сприятливі для медозбору. В нас спека й дощі, наче на замовлення, чергувалися. Адже за таких погодних умов рослини виділяють нектар, бо відбувається випаровування. Вночі в нас було 14, удень – 28 градусів.

Коли настає час рясного медозбору, синові часто допомагає доглядати за бджолами й рідна мати Марія Олиянівна.

– Ви сказали, що мед відкачуєте лише один раз? Адже дехто з пасічників і по два рази це робить.

Віктор Вікторович із сином Артемом на пасіці.

– Так, я відкачую мед лише один раз. На сьогодні це питання, справді, для нас складне. Думаю, що той, хто переймається здоров'ям бджіл і людей, забиратиме мед у бджоли один раз. Адже, якщо ми забираємо другий взяток, то на зиму мусимо годувати бджіл цукровим сиропом. З яким здоров'ям навесні вийде бджола із вулика, якщо вона перезимувала на сиропі, зрозуміло. І досвідчений пасічник знає: щодня повноцінна бджолина сім'я в активний період забирає один кілограм меду для власного харчування та підтримки температурного режиму. То хто тут розумніший – людина чи бджола? Думаймо.

І ще для прикладу й науки нашої, пасічницької. Відквітувала кульбаба, через два тижні квітує біла акація. Увесь цей час або холодно, або йдуть дощі. Тож, не потрібно поспішати відкачувати мед, – він ніде не дінеться. А раптом спека – квітки акації, як кажуть пасічники, згоріли. Чекаємо на квітування гречки та соняшників, а з чого харчуватися бджолам, якщо ми в них забрали мед? А коли у вулику є що їсти, бджоли спокійні, а якщо меду немає – вони тоді навіть увесь свій розплід вигризають. Та ось настає час медозбору, бджоли починають працювати. Тоді сім рамок потрібно залишити їм, а решту можна забрати. А якщо ви ще й наприкінці сезону заберете увесь мед із вулика і заміните його цукровим сиропом, то наступного року не сподівайтеся на якісний і рясний мед. Бо це все одно, що дитину від самого народження годувати гарбузовою кашею. То, я вважаю, людина, купуючи мед на базарі, має право по-

Науку та досвід пасічництва Віктора Вікторовича сумлінно переймають син Артем та його дружина Валентина.

Олена Анатоліївна любить землю, бо в ній бачить і відчуває доброту. З великим задоволенням працює на ній, а вона, українська Земля, віддячує щедрими врожаями.

цікавитися у пасічника, чи на його товар є спеціальна оцінка відповідних служб його природної якості.

– Для наших читачів буде цікаво знати вашу думку, скільки меду має вживати людина?

– Знову ж таки повернуся до свого дитинства, коли мені було десять років, повірте мені, що тоді я з'їдав сорок кілограмів меду за рік. Мій син зараз споживає тридцять кілограмів. А за сучасною статистикою сьогодні українцям потрібно щодня споживати хоча б кілька ложок цього божого продукту.

– Ви розповіли про своє пасічництво, але, виявляється, у вас є не тільки пасіка, ви маєте землю і вирощуєте овочі? Це так?

– Справді, це так: я ще маю шість з половиною гектарів землі. Чотири з половиною – мамин пай. На цій землі я збудував теплиці, вирощую овочі. Тут розташована й пасіка. До речі, де є пасіка, там завжди врожайніші й смачніші овочі. Зрозуміло, бджоли впливають на рослини. Тож, коли бджола летить на овочі, вона виділяє свою зайву вологу і таким чином відбувається позакореневе підживлення. На чотирьох гектарах у мене росте розторопша. Щоправда, вона не дає мені прибутку, але вона є відмінним медоносом і пилконосом. Як я уже казав, що сьогодні маємо проблему для бджіл із медозбором, то я сам створюю належну базу для бджіл. Розторопшу висіваю уже 10–15 квітня. А ще висаджую 1500 кущів помідорів у теплицях та під плівку. І збираємо по 5–7 тонн високоякісних помідорів. Перевагу віддаємо голландським сортам, таким, як Президент та Рожевий торбей. Якщо ж куш хворіє, то його відразу видаляємо і спалюємо. А на шести сотках висаджуємо огірки. І 25 квітня починаємо збирати врожай. А до середини травня маємо до ста кілограмів огірків. Перевагу знову ж таки віддаємо голландським сортам.

Звичайно, як можемо обходитися без нашого основного продукту – картоплі? Для неї виділяємо тридцять соток. В основному висаджуємо такі сорти, як Белла-роза, Санте, Беттіно. Скажімо, Беттіно – надзвичайно ранній німецький сорт. Середня вага однієї картоплини сягає двохсот грамів. На середину червня маємо повновартісний урожай. Технологія, скажімо, за природою, коли вона до нас милостива, вельми проста – два дощі у травні і врожай, як на замовлення. Тож дощ для нас, селян, – просто премія. Картоплю висаджуємо рано. Прополюємо її, після дощу підгортаємо трактором, а потім підгортаємо вдруге.

– Вікторе Вікторовичу, то скільки ж вас працює на вашій землі, бо це ж не так просто все своєчасно і якісно зробити? І чи маєте свою техніку?

– Землю обробляємо вдвох з дружиною. Вона в мене дуже працьовита й завзята до роботи. А трактор я зробив сам уже давно, понад двадцять років тому. З "УАЗа" взяв колеса, з "Москвича" – міст, купив старий післявоєнний двигун і так маю свою власну сільгосптехніку. І, знаєте, вона нам дуже допомагає.

– А, може, ви ще якісь культури вирощуєте?

– Буряків висаджуємо небагато, десь близько двох соток, сорт Пабло. А моркву в цьому році висіяли ще 25 березня, але в травні довелося пересіяти, бо погода була несприятлива і насіння не все зійшло.

Перевагу віддаємо сорту Лагуна. Ця морква має оранжевий корінь і за величиною виростає до 25 сантиметрів. Прополюємо її шість разів. А між нею висіваємо редиску.

Висаджуємо ми й цибулю, але тільки з розсади. І коли з'являються перші пагінці, розсаду саджаємо у ґрунт. Висаджуємо також 1500 кущів баклажанів та 3000 кущів солодкого перцю, а ще – пізню капусту.

– Ви так багато висаджуєте овочів, а природа, на жаль, не завжди дарує дощ. Що ви робите в таких випадках? Поливаєте?

– Ось тут нам з дружиною пощастило: наш город виходить до річки. Й воду ми беремо з нашого рятівника Орчика, тобто з нашої річки. І поливаємо вночі цією теплою джерельною водою. Тож, коли хочеш мати гарний урожай, то вибирай – чи спати, чи працювати. Сам зробив із чеської системи "метелик", його кріплю на вила, їх заглиблюю у землю на 25 сантиметрів. Коли земля зволожиться, систему переставляю.

– Вікторе Вікторовичу, а як розпоряджаєтеся готовою продукцією? Може, хоч якось допомагає держава?

– Похвалитися нічим – ніхто не допомагає, усе на власні руки. Вихід один – базар у Полтаві. Тож самі вирощуємо, самі і продаємо. Звичайно, все це велика робота. Але і бджоли, і земля – це наше життя, і, знаєте, коли продаєш те, що сам виростив і продаєш людям, і продаєш усе, що виростив без хімії, то дякуєш землі за її щедрість, і сам стаєш на ній дужчий і мудріший, і на душі приємно, і тоді і працювати й жити хочеться, і коли на вікно твоєї оселі сідають білі мухи, з надією чекаєш наступної весни, аби знову все розпочати спочатку.

Над матеріалом працювали: **Тетяна Лазебник, Микола Халимоненко, Іван Куштенко,**

Фото: **М. Халимоненка** *та* **Т. Лазебник**

Смачного!

З інтересом читаю журнал "Дім, сад, город". Особливе задоволення отримую від кулінарної сторінки, тому що сама дуже люблю готувати. Хочу подарувати читачам свої рецепти.

Лідія Чувпило,
м. Харків.

Салат із цвітної капусти

Треба мати: 3 кг цвітної капусти, 0,8–1 кг моркви, 1 кг помідорів, 1 кг солодкого червоного перцю, 1 кг цибулі, по одному пучечку кропу та петрушки (разом 250 г), склянку 9%-ного оцту, 0,5 склянки солі, повну склянку цукру.

Капусту розділити на суцвіття і облити окропом. Моркву потерти на тертушці. Помідори, перець, цибулю нарізати шматочками, як на салат. Петрушку і кріп дрібно посікти. Усі складові перемішати у великій каструлі і розкласти у підготовлені літрові банки. Банки прикрити кришками і стерилізувати 40 хвилин. Після стерилізації кришки закатати. Салат можна взимку додавати до супів.

Солодкий перець або ротунда у медовому маринаді

Треба мати: 4 кг ротунди, 4 л води, 4 столові ложки солі, 4 столові ложки натурального меду, 2 склянки цукру, склянку 9%-ного оцту.

До води додати сіль, цукор, мед, оцет. Закип'ятити, зняти піну, що утворилася. Ротунду треба вимити, видалити насіння, розкласти у 3-літрові банки, залити гарячим маринадом, прикрити кришками і залишити настоятися на ніч. За ніч перці просякнуть маринадом і ущільняться. З однієї банки перці треба розкласти в інші і долити маринадом. Стерилізувати 30 хвилин. Охолоджувати банки треба, накривши простирадлом.

Салат "Принцеса"

Треба мати: один варений курячий окорочок, 1 баночку грибів, 1 баночку консервованої кукурудзи, 2–3 столові ложки соєвого соусу, майонез, подрібнену зелень петрушки, подрібнені грецькі горіхи і цибулю.

М'ясо і гриби нарізати соломкою, додати баночку відцідженої кукурудзи, соєвий соус, горіхи, петрушку. Все заправити майонезом.

Сир "Янтар" домашнього приготування

Треба мати: 1 кг не дуже свіжого солодкого сиру, 0,5 склянки молока, 2 столові ложки вершкового масла, 1 повну столову ложку солі, 1 чайну ложечку соди, тмин чи насіння кропу – за смаком.

Сир, молоко і соду гріти на маленькому вогні в каструлі, безперервно помішуючи. Коли суміш почне поступово плавитися, додати сіль, масло, тмин. Гарячим сир розлити в формочки або баночки і винести на холод.

Торт закусочний із омлету

Треба мати: 4 яйця, 0,5 склянки молока, 1 чайну ложечку подрібненої зелені петрушки, сіль, перець.

Усе змішати і підсмажити омлет. Але щоб зробити омлетний торт, таких омлетів треба мати 3–4. Кожний омлет змастити покупним або домашнім печінковим паштетом і майонезом. Боки і верх торта змастити горіховою пастою, прикрасити овочами та зеленню. Перед вживанням витримати ніч у холодильнику.

Горіхову пасту готуємо так: 100 г м'якого вершкового масла, 1 склянку подрібнених або пропущених через м'ясорубку ядер грецьких гріхів, 100 г плавленого тертого сиру, 3 зубки часнику, пропущеного через часникодавку, змішуємо до однорідної маси. Сіль кладемо за смаком.

Печінковий паштет готуємо так: 0,5 кг печінки, шматочок сала, шматочки моркви варимо у підсоленій воді до готовності. Пропускаємо через м'ясорубку, додаємо вершкове масло і перемішуємо (як пюре) до однорідної маси. Сіль та перець кладемо за смаком. Ще теплим паштетом намащуємо омлети.

Пиріжки: швидко і смачно

Треба мати: 0,5 л кефіру, 2 яйця, 2 столові ложки олії, сіль, борошно – за потребою. Замісити тісто.

Особливість цих пиріжків у тому, що до них підійде будь-яка начинка: варене і пропущене через м'ясорубку м'ясо, картопля, заправлена смаженим салом з цибулею, готова гречана каша, повидло тощо.

Смажити пиріжки треба на олії.

Фрикадельки із печінки

Треба мати: 400 г печінки, 120 г сухарів, 60 г жиру, 2 яйця, 40 г борошна, зелень, сіль та перець.

Сиру печінку треба нарізати шматочками, трохи приморозити і пропустити через м'ясорубку. Додати яйця, сухарі, жир, зелень, спеції. Все перемішати до однорідної маси, сформувати довільної форми кульки, запанірувати у борошні і зварити у підсоленій воді або підсмажити в киплячій олії. Фрикадельки із печінки можна подавати до гречаного супу або борщу. Смакуватимуть фрикадельки і до капусти, тушкованої без м'яса.

М'ясні конвертики з грибами

Треба взяти будь-яке м'ясо (курятину, свинину або яловичину), відбити його, посолити, поперчити. Викласти на м'ясо підсмажені з цибулею гриби, скласти м'ясо конвертиком, зашпилити м'ясні конвертики зубочисткою, викласти на деко, кожну порцію полити ложкою майонезу і запікати в гарячій духовці до готовності м'яса. Курятину запікати 10–15 хв., свинину – 20 хв., яловичину 30–40 хв. Перед подачею до столу блюдо треба вистелити листочками зеленого салату і на салат викласти м'ясні конвертики.

На гарнір смакуватиме гречка або картопля.

***

До редакції надійшов лист від Лідії Василівни Хіміч з м. Іллінці Вінницької області. Вона сподівається, що її кулінарні рецепти сподобаються читачам.

Торт манний

Треба мати: 1 склянку манної крупи, 1 склянку цукру, 2–3 яйця, дрібку солі.

Для оздоблення: 300 г яблучного або сливового повидла, 20–25 г кокосової стружки.

Яйця збити з цукром, додати всі компоненти, вилити у форму. Випікати 25–30 хвилин у духовці. Корж охолодити і зверху змастити повидлом, посипати кокосовою стружкою.

Торт "Тропіканка"

Треба мати: 0,5 кг домашнього сиру, 0,5-літрову банку цукру і пакетик розмоченого желатину.

Половину цієї маси покласти у змочену водою форму, прикрасити шматочками ківі, бананів інших фруктів. Потім накрити їх сиром, що залишився, і витримати в холодильнику 8–10 годин. Торт подавати до столу холодним.

Найпростіший торт

Треба мати: 1,5 склянки міцного чаю, 0,5 склянки цукру, 0,5 склянки олії та 0,5 чайної ложечки солі, чайну ложечку погашеної соди, 0,5 склянки будь-якого солодкого варення, борошно за потребою.

Складові – чай, цукор, олію, сіль, соду ретельно змішуємо, додаємо борошно. Тісто має бути таким, як на оладки. Випікаємо корж, розрізаємо його на два коржі і, коли трохи охолоне, змащуємо варенням.

Перекладанець

Треба мати: 250 г сиру, 2 яйця, 1 склянку цукру, 1 чайну ложечку погашеної оцтом соди, 2 склянки борошна.

Ретельно вимішуємо тісто і виносимо на 2 год. на холод. Потім масу ділимо на дві частини і випікаємо в духовці 2 коржі у змащеній жиром та посипаній сухарями формі. Коли коржі охолонуть, їх треба "перекласти" згущеним молоком та шоколадною пастою.

Крем банановий

Треба мати: 2 яйця, 500 мл молока, 450 г бананів, 5 г лимонної кислоти, 50 г родзинок, 20 г цукру.

Яйця ретельно збити і влити їх у молоко. Додати банани, нарізані кубиками. Лимонну кислоту, родзинки варити кілька хвилин.

Подавати крем у порційних креманках охолодженим.

Щербет домашнього приготування

Треба мати: 20 столових ложок цукру, 10 столових ложок молока, 2,5 чайні ложечки олії.

Усі складові треба варити, допоки маса не набуде коричневого кольору. Потім її треба вилити у змащену олією форму і дати застигнути.

Смачного всім!

Фотоконкурс

Маленька помічниця

Добрий день, дорога редакціє мого найулюбленішого журналу "Дім, сад, город"!

"ДСГ" одержуємо з 1991 року, і читаємо всією родиною. Мене цікавить вирощування різних овочів, квітів, поради спеціалістів про тварин. А доньки Юля і Аліса з нетерпінням чекають нових рецептів, щоб поласувати чимось новеньким, смачненьким. А тепер і моя внучечка Улянка любить розглядати картинки в "ДСГ". І я вирішила вислати її фотографію, можливо, вона і себе побачить у нашому улюбленому журналі "ДСГ".

Ми тримаємо три корівки – Улянка щообіду з великою радістю їздить зі мною на доїння.

До побачення!

Усього Вам найкращого.

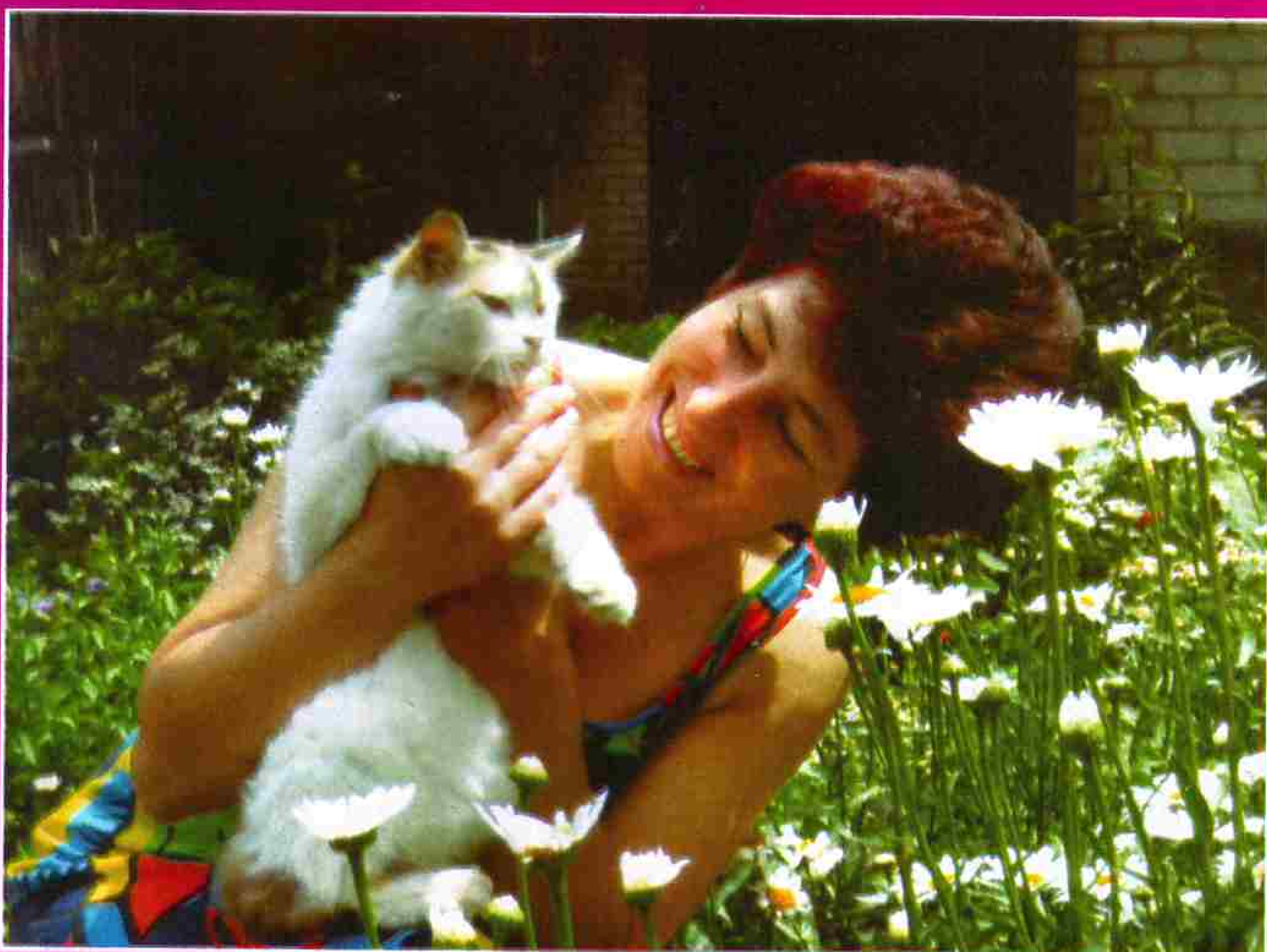
З повагою до всіх працівників редакції журналу "ДСГ"

Галина Степанівна Ткаченко,
вул. Нова, 65, с. Малі Копачі,
Голопристанський р-н, Херсонська обл.

Домашня улюблениця

Ірина Миколаївна Руденко із своєю улюбленицею кішкою Мартою.

М. Радомишль,
Житомирська обл.

Фотоконкурс

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№ 11, листопад, 2007 р.

Головний редактор **М. І. Халимоненко**
Головний художник **Т. П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **М.П.Чернецька**
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва,** тел.: (044) 223-38-17, тел./факс: 8 (044) 541-04-08
E-mail:reclama_dsg@ukrpost.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т. І. Лазебник** **тел.: 223-22-58**
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 22.10.2007 р.
Загальний тираж 141 030 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19; тел./факс: (044) 292-80-50.

На першій сторінці обкладинки фото В.О. Скляренка

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за новою адресою:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680,
тел.: (044) 223-69-11, 223-69-12,
факс/автомат (044) 223-22-59.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» – 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» – 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» – 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» – 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» – 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» – 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» – 90245.

Індекс 74142

Новые и улучшенные комплекты с самым увлекательным журналом путешествий, приключений и открытий

«ГЕОСФЕРА»

«Дім, сад, город» (укр.) + «Геосфера»
Индекс ***21844***. Цена за 1 месяц 9,34 грн.
(стр. 116)

«Дом, сад, огород» (рус.) + «Геосфера»
Индекс ***21845***. Цена за 1 месяц 9,34 грн.
(стр. 116)

«Чумацький шлях» + «Геосфера»
Индекс ***21846***. Цена за 2 месяца 19,12 грн.
(стр. 195)

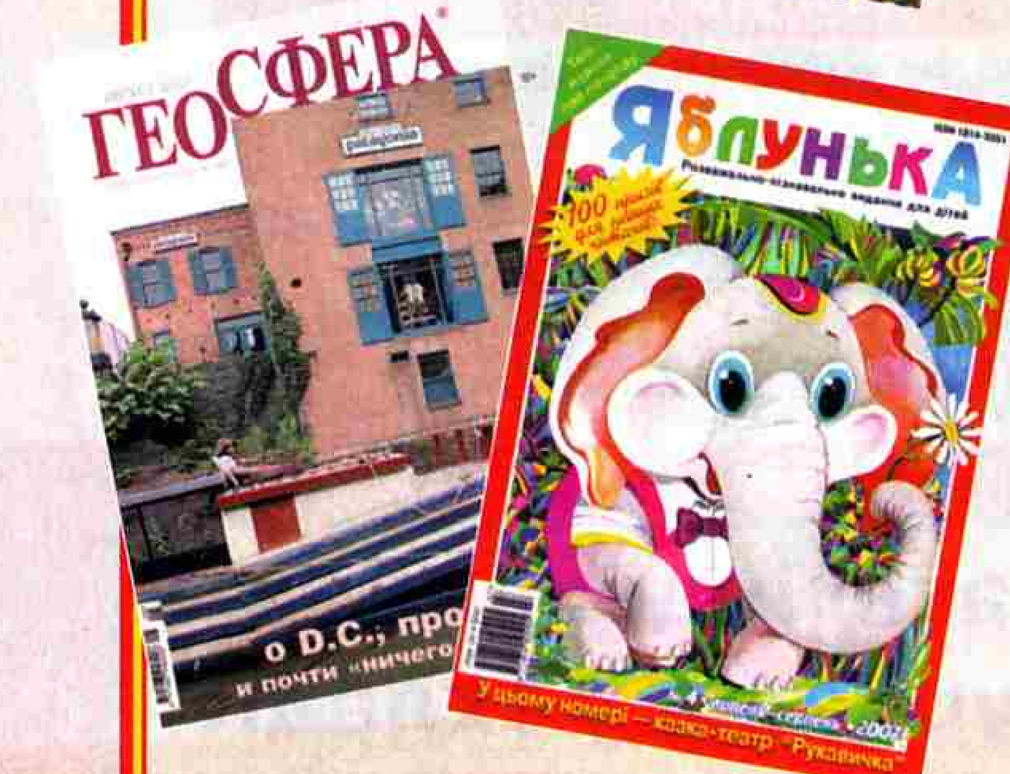
«Квіти України» + «Геосфера»
Индекс ***01217***. Цена за 2 месяца 18,22 грн.
(стр. 136)

«Пасіка» + «Геосфера»
Индекс ***01219***. Цена за 1 месяц 10,34 грн.
(стр. 161)

«Будьмо здорові» + «Геосфера»
Индекс ***23910***. Цена за 1 месяц 9,34 грн.
(стр. 96)

«Яблунька» + «Геосфера»
Индекс ***23911***. Цена за 2 месяца 14,72 грн.
(стр. 198)

«Туризм сільський зелений» + Геосфера»
Индекс ***08070***. Цена за 3 месяца 26,39 грн.
(стр. 183)

Цена изданий в составе комплектов дешевле на 20%, чем по отдельности.
Ежемесячный розыгрыш среди подписчиков комплектов книжных призов. Победитель розыгрыша сможет выбрать книжный комплект на выбор по высланному ему каталогу

Ищите комплекты на страницах «Каталога видань України. 2008 рік» в каждом почтовом отделении

ISSN 1814—4357. Дім, сад, город. №11, 2007. 1—48 с. Ціна договірна.